

Näringsutskottets betänkande

1983/84: 30

om energipolitik (prop. 1983/84: 100 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1983/84: 100 bilaga 14 (industridepartementet) punkterna E 1 (delvis), E 2–E 11 och E 13–E 18,

dels – helt eller delvis – 33 motioner från allmänna motionstiden år 1984 rörande bl. a.

vissa i budgetpropositionen föreslagna anslag,
energiushållning och energiproduktion i allmänhet,
vattenkraft,
kärnkraft,
elanvändning,
eltaxor,
torv, skogsbränsle och andra bränslen,
regionala energiprojekt,
fjärrvärme.

Propositionen i angivna delar samt motionerna redovisas i det följande. En översikt över var i betänkandet de olika förslagen i propositionen och de olika motionsyrkandena behandlas lämnas i *bilaga 2* (s. 133). Vissa motionsyrkandens behandling i andra betänkanden redovisas i *bilaga 3* (s. 135).

Justitieutskottet har avgivit yttrande (JuU 1983/84: 1 y) över en motion om kostnader för polisbevakning av kärnkraftverk. Yttrandet återges som *bilaga 1* (s. 130).

Företrädare för länsstyrelsen i Gotlands län, Gotlands kommun, Svenska Varv AB och Götaverken Energy System AB har inför utskottet lämnat upplysningar i anslutning till en motion om vågenergi.

Svenska elverksföreningen, Elektriska arbetsgivareföreningen, Svenska elektrikerförbundet, Föreningen för industriell elteknik och Svenska elektriska kommissionen har inkommit med skrivelser om verksamheten vid statens elektriska inspektion.

Sammanfattning

I anslutning till förslag på energiområdet som regeringen har lagt fram i budgetpropositionen behandlar utskottet en rad motioner rörande energi-

politiken. Frågor om energiforskning, vattenkraft, olja och kol har tagits upp i andra propositioner och berörs i huvudsak inte här. De flesta motionsyrkandena avstyrks av utskottet. Oppositionspartiernas företrädare har, om inte annat anges, reserverat sig till förmån för alla här omnämnda motionsyrkanden som härrör från medlemmar i det egna partiet. Reservationerna innebär bl. a. att man har följt upp tidigare ställningstaganden i fråga om kärnteknisk verksamhet och oljeersättande åtgärder. En förteckning över alla reservationer – med partibeteckningar – finns i innehållsförteckningen på s. 137.

När det gäller de 17 *anslagspunkter* som behandlas här godtar utskottet regeringens förslag på samtliga punkter utom en. Regeringens budgetförslag i den här aktuella delen gäller nära 4,1 miljarder kronor, varav drygt 3,3 miljarder kronor är ett anslag till statens vattenfallsverk för investeringar. För att det skall vara möjligt att under nästa budgetår upprätthålla en nödvändig ambitionsnivå inom statens elektriska inspektion föreslår utskottet enhälligt ett anslag till inspektionen som med drygt 1 milj. kr. överstiger vad regeringen har föreslagit. Därvid tillstyrker utskottet en motion (vpk). Olika uppfattningar råder däremot om anslagen till ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (reservation c, vpk), kärnsäkerhetsforskning (c, vpk) och stöd för oljeersättande åtgärder (m).

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (m; c) om *allmänna riktlinjer för energipolitiken*. Det finns enligt utskottet inte nu anledning att ompröva de grundläggande principer för energipolitiken som riksdagen fastställde år 1981. Vidare erinrar utskottet om en av regeringen aviserad översyn av energihushållningsprogrammet år 1985 och om arbetet inom 1981 års energikommitté, EK 81.

Andra yrkanden om energipolitikens allmänna inriktning som utskottet avstyrker gäller utnyttjande av elkraft (c; vpk), energihushållningslag (vpk), utnyttjande av spillvärme (s; vpk) och stöd till värmepumpar (fp).

Ett yrkande (c) om förbättrad statistik beträffande energianvändningen avstyrks också. Utskottet betonar härvid vikten av en väl fungerande statistikproduktion på energiområdet och räknar med att arbetet med detta syfte på myndighetsnivå skall ge önskvärt resultat.

Utskottet förutsätter vidare, med enhälligt avstyrkande av ett motionsyrkande (c), att regeringen i lämpligt sammanhang ger en samlad redovisning av vissa ekonomiska förhållanden för de fonder som finansieras med avgifter på olja, kol, kärnkraft och bensin.

Två motionsyrkanden (c; vpk) gäller organisationen av *statens vattenfallsverk*. Dessa avstyrks med hänvisning till att utskottet finner den förknappat två år sedan genomförda omorganisationen av vattenfallsverket vara ändamålsenlig. Likaså avstyrker utskottet motionsyrkanden (c; vpk) om en avgift på importerad vattenkraft. Förslagen får ses mot bakgrund av att en viss mängd elkraft under år 1983 har importerats från Norge samt idigt som mycket vatten har fått rinna outnyttjat förbi svenska vattenkraft-

verk. Utskottet räknar med att motionärernas önskemål i dessa delar blir tillgodosedda genom en överenskommelse som medlemmarna i Kraftindustrins samarbetsorgan för samkörning med Norge har ingått.

I fyra motioner (m) framförs förslag rörande *kärnvärmereaktorer* av typ Secure. De har alla som utgångspunkt att Securereaktorer har miljömässiga fördelar framför anläggningar eldade med fossila bränslen. Yrkandena, som i ett fall går ut på att kommande behov av energi delvis skall tillgodoses genom Securereaktorer, avstyrks. Utskottet konstaterar liksom tidigare att resultatet av folkomröstningen om kärnkraft år 1980 innebär att byggande av Securereaktorer inte skall förekomma i Sverige. Vidare avstyrker utskottet yrkanden om kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till *kärnkraftverk* (c), kärnkraftens avveckling (m) och höjd avgift på elektrisk kraft från kärnkraftverk (c; vpk). Också förslag (c; vpk) till ändringar i den nyligen av riksdagen antagna kärntekniklagen (1984: 3) avstyrks.

Den avgift på elkraft från kärnkraftverk som skall finansiera framtida utgifter för använt kärnbränsle är f. n. enligt regeringens beslut 1,9 öre per kWh. Utskottet avstyrker motionsyrkanden (c; vpk) om en höjning av avgiften. Härvid förutsätter utskottet att regeringen fastställer avgiften så att målen för den verksamhet som den finansierar skall kunna uppnås.

Flera motionsyrkanden (m; c) kan härledas till den allvarliga störning som drabbade elförsörjningen i slutet av förra året. Motionerna går bl. a. ut på att anskaffningen av *reservkraftverk* skall stödjas. De avstyrks i denna del, bl. a. med hänvisning till det pågående arbetet i kommissionen för elförsörjningens sårbarhet.

Riksdagens beslut förra året om *stöd till oljeersättande åtgärder* var i flera avseenden inte enhälligt. Centerpartiet följer i några yrkanden upp sina därvid avgivna reservationer. Utskottet avstyrker i detta betänkande yrkandena och intar därmed samma ståndpunkt som i slutet av förra året. Flertalet yrkanden inom *bränsleområdet* som utskottet behandlar här gäller introduktion av naturgas i Sverige. Motionerna (c; vpk) avstyrks, bl. a. med hänvisning till det utredningsarbete som Swedegas AB nu bedriver. Vidare avstyrker utskottet motionsyrkanden om uppbyggande av en fungerande marknad för inhemska bränslen (c) och om regionala bränslebolag (vpk) samt – enhälligt – om rening av avgaser vid eldning av fossila bränslen (m) och om återvinning av asfalt (vpk).

Bland övriga motionsyrkanden som utskottet avstyrker kan nämnas ett om utbyggnad av elproduktion på basis av mottryck och vindkraft (vpk) och flera som gäller regionala projekt. Ställningstagandena till de sistnämnda är enhälliga utom i vad gäller inrättande av ett energibolag för Norrbotten (c).

Propositionen

I proposition 1983/84: 100 bilaga 14 (industridepartementet) förekommer följande förslag m. m. under här angivna rubriker:

E 1. Statens energiverk: Förvaltningskostnader (s. 89–92)

Regeringen föreslår, såvitt här är i fråga, (2) att riksdagen till Statens energiverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 19 584 000 kr.

E 2. Statens energiverk: Utredningar m.m. och information (s. 92–93)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens energiverk: Utredningar m.m. och information för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 10 929 000 kr.

E 3. Statens elektriska inspektion (s. 94 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens elektriska inspektion för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 7 706 000 kr.

E 4. Utbildning och rådgivning m.m. för att spara energi (s. 96–98)

Regeringen föreslår att riksdagen till Utbildning och rådgivning m.m. för att spara energi för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 5. Främjande av landsbygdens elektrifiering (s. 98–100)

Regeringen föreslår att riksdagen till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.

E 6. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (s. 100)

Regeringen föreslår att riksdagen till Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 290 000 000 kr.

E 7. Visst internationellt energisamarbete (s. 100 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Vist internationellt energisamarbete för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 14 574 000 kr.

E 8. Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader (s. 101–105)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 9. Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning (s. 106–109)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 10. Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall (s. 109–112)

Regeringen föreslår att riksdagen till Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m.m. (s. 115–137)

Regeringen föreslår att riksdagen

1. beslutar att den av statens vattenfallsverk disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret höjs från 350 000 000 kr. till 575 000 000 kr.,

2. bemyndigar regeringen att inom en ram om högst 5 000 000 kr. per budgetår besluta om försäljning av aktier som förvaltas av statens vattenfallsverk,

3. bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 13 515 000 000 kr., varav högst 3 950 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag,

4. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m.m. för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 323 000 000 kr.

Regeringen bereder vidare riksdagen tillfälle att (5) ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om inrättande av elförsörjningsnämnden.

E 13. Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB (s. 139–142)

Regeringen föreslår att riksdagen till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 42 635 000 kr.

E 14. Avveckling av forskningsreaktorer m.m. (s. 142 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Avveckling av forskningsreaktorer m.m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 9 900 000 kr.

E 15. Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m.m. (s. 144–146)

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört ikläda staten garanti med sammanlagt högst 15 000 000 kr. för åtaganden avseende budgetåret 1985/86 som Studsvik Energiteknik AB gör i samband med upphandling av anläggningar för avfallshantering i Studsvik,

2. till Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 72 700 000 kr. och bemyndigar regeringen att besluta om årlig eftergift av de lån som beviljas inom ramen för detta anslag.

E 16. Transport och slutlig förvaring av låg- och medelaktivt avfall (s. 146 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Transport och slutlig förvaring av låg- och medelaktivt avfall för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 53 700 000 kr.

E 17. Stöd för oljeersättande åtgärder, m. m. (s. 148)

Regeringen föreslår att riksdagen till Stöd för oljeersättande åtgärder, m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 210 000 000 kr.

E 18. Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättande åtgärder (s. 149)

Regeringen föreslår att riksdagen till Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättande åtgärder för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som behandlas här är följande:

1983/84: 321 av Rolf Andersson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som [i motionen] anförts beträffande dimensionering av Sydgas ledningsnät för naturgasdistributionen i Syd- och Västsverige.

1983/84: 323 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om åtgärder för att snarast möjligt få till stånd ett avtal med Sovjetunionen om naturgasleveranser via Finland,

2. hos regeringen hemställer om förslag syftande till att projektering av en ledning över Ålands hav snarast igångsätts,

3. hos regeringen begär en översyn av Swedegas ställning syftande till att bolaget frigörs från [statens vattenfallsverk] och ges en mera självständig roll inom sitt område av den svenska energiförsörjningen.

1983/84: 455 av Tommy Franzén m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen under bil. 14 E 3 Statens elektriska inspektion anvisar 1 125 000 kr. utöver regeringens förslag.

1983/84: 508 av Anita Bråkenhielm (m) och Blenda Littmarck (m), vari — med motivering i motion 1983/84: 504 — hemställs att riksdagen

1. anhåller att regeringen uppdrar åt berörda myndigheter att presentera en översiktlig plan över hur livstidsdrift av kärnkraftverken kan bidra till att rädda de outhygga Norrlandsälvarna.

2. anhåller att regeringen uppdrar åt berörda myndigheter att visa i vilken utsträckning en användning av Securereaktorer i fjärrvärmeanläggningar skulle kunna minska behovet av försurande koleldning.

1983/84: 509 av Per-Ola Eriksson (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om i motionen angiven utredning [om ett energiföretag i Norrbottens län] samt att förslag i ärendet därefter föreläggs riksdagen.

1983/84: 560 av Paul Lestander m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för återvinning av asfalt.

1983/84: 698 av Anna Wohlin-Andersson (c) och Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att ett 25-procentigt bidrag skall utgå till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk.

2. beslutar att kostnaden för detta bidrag skall tas ur de medel som inflyter inom oljeersättningsprogrammet.

1983/84: 851 av Ulf Adelsöhn m. fl. (m) såvitt gäller hemställan (6) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om energipolitiken.

1983/84: 854 av Ivar Franzén (c) och Birgitta Hambræus (c), vari hemställs att riksdagen avslår proposition 1983/84: 100 i den del som rör anvisning av 290 milj. kr. i ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer.

1983/84: 856 av Paul Lestander m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag om en höjning av nuvarande produktionsavgift på äldre vattenkraft till 6 öre/kWh.

2. hos regeringen hemställer om förslag dels till regionala fonder, dels till fondernas administration och fondstyrelsernas sammansättning i enlighet med vad som anförts i motionen.

3. hos regeringen hemställer om förslag till beskattning av importerad elenergi som motsvarar den föreslagna höjningen av produktionsavgift på äldre vattenkraftverk, dvs. 6 öre/kWh.

1983/84: 861 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en förändring av statens vattenfallsverks organisation i enlighet med vad som anförts i motionen.

1983/84: 862 av Rune Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en

reducering av tarifferna för elkraft i de fem nordligaste länen, förslagsvis med 15–25 %, så att detta beaktas i de regeringsförslag som omfattar stimulanser för det svenska näringslivet under 1980-talet,

1983/84:911 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. ansluter sig till den strategi – och de riktlinjer – för de framtida energisystemens utformning som förordas i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna att de positiva sysselsättningseffekter, förbättrad samhällsekonomi och minskad sårbarhet som satsningar på miljövänlig inhemsk energi, effektivare energianvändning, småskaliga och anpassbara energisystem innebär skall tillvaratas i enlighet med vad som förordas i motionen,

3. godkänner de riktlinjer för stöd för energiinvesteringar som förordas i motionen,

4. som sin mening uttalar att statliga verk och myndigheter, landsting och kommuner aktivt prövar lösningar för sin energiförsörjning som tar sikte på att bygga upp en fungerande marknad för inhemska bränslen i enlighet med vad som förordas i motionen,

5. beslutar att stöd till investeringar i förbränningsanläggningar eldade med inhemska fasta bränslen höjs från 15 % till 35 %,

6. beslutar att något stöd till terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara ej skall utgå i enlighet med vad som anförs i motionen,

9. godkänner de riktlinjer för utbyggnad och nyttjande av elproduktionskapaciteten som förordas i motionen,

10. ansluter [sig] till de riktlinjer för flexibla och för låga vattentemperaturer anpassade fjärrvärmenät som redovisas i motionen samt beslutar att villkoren för stöd till fjärrvärmeutbyggnader anpassas efter dessa riktlinjer [samt], därest den ej ansluter [sig] till dessa riktlinjer, beslutar att stöd för fjärrvärmeutbyggnader ej skall utgå,

11. beslutar att en avgift på 1 öre/kWh skall utgå på importerad vattenkraft,

15. hos regeringen begär förslag om reviderad lagstiftning om kärnteknisk verksamhet enligt de riktlinjer som anförs i motionen (delvis),

16. hos regeringen begär en plan för återtagande av utskeppat icke upparbetat avfall,

18. hos regeringen hemställer att avgiften enligt lagen om finansiering av utgifter för använt kärnbränsle m. m. sätts till 2,1 öre/kWh,

19. beslutar att kostnaderna för forsknings- och utvecklingsarbete m. m. för att trygga säkerheten i kärnkraftverken får räknas upp enligt statens kärnkraftinspektions förslag,

20. avslår proposition 1983/84: 100 i den del som rör anvisning om 290 milj. kr. för ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer,

21. beslutar att avgiften på kärnkraftsproducerad el höjs från 0,2 öre/kWh till 1 öre/kWh med de motiveringar som förordas i motionen.

22. hos regeringen hemställer om initiativ till en parlamentarisk utredning om eldistributionssystemets framtida utformning i enlighet med vad i motionen anförts,

23. hos regeringen hemställer om initiativ i syfte att förbättra statistik och information om energianvändningens omfattning och utveckling i enlighet med vad som förordas i motionen,

24. beslutar att den undre beloppsgränsen för stöd till oljeersättande åtgärder inom ramen för oljeersättningsprogrammet sätts till 20 000 kr.,

25. beslutar att de regionala utvecklingsfonderna och lantbruksnämnderna inom resp. ansvarsområden skall få i uppdrag att administrera låneärenden inom ramen för oljeersättningsprogrammet där den stödberättigade kostnaden för projektet understiger 300 000 kr.,

26. anvisar 5 milj. kr. för energirådgivning m. m. inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna i enlighet med vad som anförts i motionen,

27. hos regeringen begär en noggrann redovisning av de ekonomiska förhållandena för de fonder som finansieras med avgifter på olja, kol, kärnkraft och bensen.

1983/84: 1026 av Elving Andersson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande det polisiära skyddet av kärnkraftverken och kostnaderna härför,

1983/84: 1027 av Gunhild Bolander m. fl. (c, s, m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande vågenergiprojekt på Gotland,

1983/84: 1077 av Göthe Knutson m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om angelägenheten av en snabb översyn av behoven av reservkraftverk,

1983/84: 1309 av Ivar Franzén (c), vari hemställs

1. att riksdagen ansluter sig till de riktlinjer för flexibla och för låga drifttemperaturer anpassade fjärrvärmenät som redovisas i motionen samt beslutar att villkoren för stöd till fjärrvärmeutbyggnaden anpassas efter dessa riktlinjer,

2. att riksdagen, därest den ej ansluter [sig] till dessa riktlinjer, beslutar att stöd till fjärrvärmeutbyggnaden ej skall utgå,

1983/84: 1310 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till uppdelning av [statens vattenfallsverks] verksamhet enligt de riktlinjer som förordas i motionen,

1983/84: 1313 av Kjell Johansson (fp) och Ingemar Eliasson (fp), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till bestämmelser för statsstöd till installation av värmepumpar som inte missgynnar värmepumpar som arbetar enligt frånluftsprincipen,

1983/84: 1320 av Bo Södersten m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om användande av överskottsenergi,

1983/84: 1367 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag till energihushållningslag som ger de styrmedel som krävs för att genomföra en effektiv energihushållning.

5. hos regeringen hemställer om initiativ för bildandet av regionala bränslebolag,

7. hos regeringen hemställer om förslag om snabb utbyggnad av alternativ elproduktion i form av mottryck och vindkraft i enlighet med motionen.

8. hos regeringen hemställer om förslag till åtgärder för en kraftig ökning av exporten av elkraft,

9. beslutar att den särskilda avgiften på el producerad i kärnkraftverk höjs till 0,5 öre/kWh,

11. hos regeringen hemställer om en inventering av hur mycket spillvärme som finns tillgänglig i landet, i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. uttalar att reaktorerna F 3 och O 3 inte bör laddas,

13. beslutar att avfallet från de svenska reaktorerna inte skall upparbetas,

14. avslår proposition 1983/84: 100, bilaga 14, E 6. Angående ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer,

15. beslutar att avgiften för hantering av radioaktivt avfall höjs med 0.2 öre/kWh till 2,1 öre/kWh,

16. hos regeringen hemställer om en översyn och skärpning av lagbestämmelserna för finansiering av hanteringen av radioaktivt avfall i enlighet med vad som anförts i motionen,

1983/84: 1882 av Birgitta Hambræus m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om tilläggsdirektiv till elavbrottskommissionen beträffande kärnkraftverkens roll,

1983:84: 1886 av Larz Johansson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionens anförts om informationsskyldighet vid elavbrott och om statligt stöd för anskaffande av reservverk till jordbruket,

1983/84: 1892 av Rolf Rämgård m. fl. (c. s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att statens energiverk får disponera hela anslaget [till Främjande av landsbygdens elektrifiering] på 4,5 milj. kr. för främst upprustning av nedslitet och oräntabelt elnät,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortsatt anslagsgivning budgetåre[n] 1985 till 1990,

1983/84: 1896 av Sten Svensson m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (11) att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till besparingar på energiområdet i den omfattning som beräknats i motionen,

1983/84: 2039 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1983/84: 2037 – (4) att riksdagen hos regeringen begär att statens energiverk lokaliserar ett centrum för fastbränsleteknik till Ljusdals-Hudiksvallsregionen,

1983/84: 2059 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari – med motivering i motion 1983/84: 2058 – hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om beslut om exportförbud för kärnkraftsteknologi och utbränt kärnbränsle,

1983/84: 2362 av Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggnad av naturgasnätet till Halland,

1983/84: 2368 av Olof Johansson (c) och Per-Ola Eriksson (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vattenfallsverkets agerande för att öka användningen av el för uppvärmning,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om nödvändigheten av att överskottsel avsätts på sådant sätt att kärnkraftens avveckling säkerställs och nya felinvesteringar i storskaliga elproduktionsanläggningar undviks,

1983/84: 2373 av Erik Olsson (m), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att kommande behov av energi bör tillgodoses genom utbyggnad av vattenkraft och kärnkraft-Secure-reaktorer (delvis),

2. som sin mening ger regeringen till känna att fossila bränslen, torv, olja och kol icke bör användas för värme- och elproduktion utan betryggande reningsteknik av avgaser och hantering av avfallsprodukter som aska,

3. som sin mening ger regeringen till känna att torvmossarnas roll i det ekologiska systemet måste bli mera ingående belyst innan torvbrytning igångsätts i större skala,

1983/84: 2375 av Tage Sundkvist m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av reglerna i såväl 1984 års investeringsprogram inom energiområdet som oljeersättningsprogrammet i enlighet med vad som förordas i motionen,

1983/84: 2468 av Ivar Virgin (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en miljömässig utvärdering av olika energisättningsprogram och därvid även jämför kärnvärmesystem med fossileldade system,

1983/84: 2480 av Ivar Franzén (c) och Kjell Mattsson (c), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen uttalar sig för att undersökningen av möjliga gasfyndigheter bör påskyndas på sätt som anges i motionen.

Motivering

I detta avsnitt återges motiveringen för vissa förslag av mer övergripande natur i partimotioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Motiveringen för övriga förslag i dessa motioner och i de andra motioner som behandlas i betänkandet återges i det följande under rubriken Utskottet.

Moderata samlingspartiet konstaterar i motion 1983/84: 851 om näringspolitiken att säker tillgång till förhållandevis billig energi under lång tid har inneburit en väsentlig konkurrensfördel för det svenska näringslivet. Här till har, anför motionärerna, främst bidragit en tekniskt avancerad inhemsk produktion av energi, huvudsakligen baserad på vattenkraft. Under senare tid har den i ökande omfattning även baserats på kärnkraft. Anpassningen av elenergisystemet efter oljekriserna på 1970-talet har underlättats av den goda tillgången på elkraft och åstadkommit inom ramen för en fungerande marknad. De av statsmakterna introducerade s. k. styrmedlen har, anføres det vidare, spelat en mycket blygsam positiv roll. Näringslivets planering har dock avsevärt försvårats av en vacklande energipolitik.

Den fortgående utbyggnaden av fjärrvärme har enligt motionärerna varit positiv. Fjärrvärme är det dock sällan rationellt att ha i villaområden eller i glesbebyggda områden.

För att energipolitiken skall kunna understödja ekonomisk återhämtning och industriell expansion är enligt moderata samlingspartiet långsiktighet och en i huvudsak fri prisbildning av grundläggande betydelse. Av särskild vikt är att det skapas klarhet kring ett antal miljö- och tillståndspåslag och att subventionsinslagen i energipolitiken så långt möjligt avvecklas. Konkurrenskraftiga inhemska energialternativ skall tas till vara. Den fortsatta forskningen kring kärnvärme skall noga följas.

För att en ekonomisk, rationell energiproduktion skall kunna åstadkommas måste, heter det vidare, energibeskattningen utformas så att resp. energislags verkliga kostnader tillåts att slå igenom.

Ett klarläggande av framtida miljökrav, främst vid kolförbränning, framstår för motionärerna som utomordentligt angeläget.

För att realistiska kostnadsjämförelser skall möjliggöras måste såväl kommuner som näringsliv snarast möjligt ges definitiva riktlinjer beträffande reningskrav etc. på kolområdet. Någon på olja eller kol baserad kondenskraftproduktion blir i normalfallet icke erforderlig så länge nytta kan dras av gjorda vattenkrafts- och kärnkraftsinvesteringar.

Sammanfattningsvis anför motionärerna vidare att energipolitiken måste

inriktas på att marknadens förmåga skall tillvaratas. Byråkratins inflytande över energibesluten måste reduceras.

I centerpartiets partimotion 1983/84:911 sägs att en offensiv och framtidsinriktad energipolitik har avgörande betydelse för att vi skall kunna förbättra vår ekonomi, öka sysselsättningen, värna om natur och miljö samt forma ett decentraliserat samhälle.

Landets energisystem kan i princip vara uppbyggda enligt två olika strategier, anför motionärerna. Den ena strategin bygger på en centralistisk och koncentrationsinriktad syn på hur energisystemen bör utformas. Denna leder till krav på investeringar i och byggande av storskaliga och centraliserade anläggningar för såväl produktion som distribution av energi. Den andra strategin – vilken motionärerna företräder – bygger på ett decentralistiskt synsätt och utgår ifrån nödvändigheten av hushållning med tillgängliga resurser och energianvändningens anpassning till naturens eget kretslopp. Energisystemen bör enligt denna strategi ges en flexibel och lokalt anpassad, småskalig utformning.

I motionen konstateras vidare att energianvändningens utveckling – främst inom oljeområdet – har blivit mer gynnsam än vad som bedömdes vara möjligt i samband med 1981 års energipolitiska beslut. Motionärerna drar härav slutsatsen att det inte föreligger något behov av att ersätta olja med andra importerade fasta bränslen för att uppsatta sparmål skall kunna nås.

Av avgörande betydelse för den framtida utformningen av energisystemen är, fortsätter motionärerna, att produktionen av elenergi och värme sker på ett sådant sätt att tillförd energi utnyttjas effektivt och för rätt ändamål. Elenergi bör på sikt främst utnyttjas för ändamål där den har uppenbara fördelar jämfört med andra energislag. För uppvärmningsändamål kommer det att vara olämpligt att använda högvärdig elenergi. Valet av strategi för hur värmeproduktionen skall ske i framtiden sägs vara helt bestämmande för vilka möjligheter som finns att skapa en trygg och säker energiförsörjning, med utnyttjande av inhemska, förnybara energikällor och en effektiv energianvändning.

Om man satsar på kol och elenergi för uppvärmning kommer marknaden för inhemska fasta bränslen, spillvärme, solenergi etc. att helt ryckas undan, säger motionärerna. Samtidigt innebär de storskaliga värmesystemen större förluster med krav på en större produktionskapacitet än det egentliga värmebehovet. Detta medför ökade ekonomiska och miljömässiga påfrestningar. En effektivare energianvändning och lägre total energiförbrukning ger däremot en bättre ekonomi för både samhället och den enskilde konsumenten.

Med de angivna utgångspunkterna skall målet för energipolitiken enligt centerpartiet vara att skapa ett decentraliserat energisystem i huvudsak baserat på utnyttjande av inhemska, förnybara energikällor och en effektiv

användning av den tillförda energin. En sådan inriktning sägs ge de bästa förutsättningarna för att kraven på resurshushållning, ekologisk balans, god miljö, hög säkerhet, försörjningstrygghet, ökad sysselsättning samt en starkt ekonomi skall uppfyllas. Stimulans av småskaliga energisystem ger vidare medborgarna bättre möjlighet till överblick, inflytande och kontroll över energisystemen.

Motionärerna anför vidare att de energipolitiska beslut som har träffats under centerpartiets ledning år 1976 och senare har inneburit att energipolitiken successivt har förändrats från en inriktning på ett storskaligt, känsligt energisystem med stort utlandsberoende till formande av ett decentralistiskt energisystem byggt på mångfald, energihushållning och utnyttjande av olika inhemska energikällor.

I motionen betonas fortsättningsvis vikten av att man försöker skapa nya arbetstillfällen genom en satsning på inhemsk energi. Från bytesbalanssynpunkt är det vidare önskvärt att importerad energi ersätts med inhemsk energiproduktion.

Ett energisystem byggt på småskalighet och inhemsk energi uppvisar även större säkerhet och försörjningstrygghet än ett storskaligt system. Grundregeln i ett energisystem baserat på energihushållning är att varje energikälla som i större omfattning och under en längre tid skall användas i energisystemet på ett naturligt sätt måste ingå i naturens eget kretslopp för att inte på sikt åstadkomma allvarliga miljöskador, sägs det vidare.

Grundläggande för centerpartiets energipolitik är, framhålls det i motionen, hushållning med tillgängliga resurser. Detta innebär en strävan att inte använda mer högvärdig energi än vad varje situation kräver. En effektiv energianvändning förutsätter i sin tur bl. a. hushållning med energikvalitet. Vi måste, anför det, bruka bättre i stället för att förbruka mer.

Energiförbrukningen i Sverige minskar, anför *vänsterpartiet kommunisterna* i motion 1983/84: 1367. Samtidigt sker en förskjutning mellan olika energislag. Oljeanvändningen minskar kraftigt, medan elanvändningen ökar. Den ökade mängden elenergi produceras så gott som helt och hållet i kärnkraftverk. Över hela den svenska produktionen och konsumtionen av energi lägger kärnkraftsutbyggnaden och dess snabbt ökande produktion av elström en förlamande hand, säger motionärerna. Energisparandet hindras och fördröjs.

De största och snabbaste vinsterna inom energiförsörjningen står, heter det vidare, att vinna på konsumtionssidan. Åtgärder för hushållning, nya normer för maskinkonstruktioner, bättre processer, systematisk omstrukturering av elanvändningen och framför allt samhälleliga styrmedel är nödvändiga.

För att det skall bli möjligt att mönstra ut kärnkraften ur vår energiförsörjning är det enligt vänsterpartiet kommunisterna nödvändigt med en rad samhälleliga ingripanden.

Med en systematisk hushållning och omstrukturering av elanvändningen är det, hävdar motionärerna, fullt möjligt att undvara kärnkraften utan att för den skull angripa de fyra huvudälvar och andra älvsträckor som enligt den fysiska riksplaneringen skall bevaras och utan att fastna i ett beroende av koleldade kondenskraftverk.

Avvecklingen av kärnkraften är, anför det i motionen, inget egentligt problem om man som mål för vår elförsörjning i första hand har att tillgodose elspecifika ändamål, som belysning, eldriven trafik och elektriska motorer inom industrin. Vad det är fråga om är snarast hur uppvärmningen skall ordnas.

Vänsterpartiet kommunisterna anser att den angivna inriktningen för elanvändningen bör beslutas av riksdagen och bli bestämmande för konkreta åtgärder. Denna inriktning skulle kunna fastställas i en energihushållningslag, som också skulle omfatta bestämmelser rörande energieffektiviteten, så att det inom varje användningsområde finns viss garanti för att energisnål teknik kommer till användning. Det gäller vid industriella investeringar att använda bästa tillgängliga elsnåla teknik. Dessutom gäller det att använda sådan teknik inom hushåll och offentlig verksamhet.

Av principen att elspecifika ändamål i första hand skall tillgodoses då det gäller elförsörjning följer att uppvärmning normalt skall baseras på bränslen, inte på elenergi. För uppvärmningsändamål bör elenergi användas endast i anslutning till värmepump för tillvaratagande av annan energi.

Vad gäller elförsörjningen anför vidare att Sverige så fort som möjligt måste återgå till ett system med vattenkraften och inte kärnkraften som baskraft. När vattenkraften har byggts ut till 66 TWh, när framställningen av elenergi i kommunala kraftvärmeverk och genom industriellt mottryck har genomförts så långt som underlaget tillåter och när en komplettering har skett med ett vindkraftsprogram i storleken 10–15 TWh, räcker elproduktionen enligt motionärerna till för all vettig användning av elström.

En övergång till ett elsystem som det i motionen föreslagna fordrar att den av kärnkraftsindustrin igångsatta realisationen av billig elenergi från kärnkraftverk stoppas. Ytterligare införande av elenergi i värmesystemen måste förhindras.

Motionärerna anser att ett överskott av elenergi från kärnkraftverk f. n. är en realitet. Mot denna bakgrund föreslår de att kraftfulla satsningar på export av elenergi snarast skall genomföras för att inte ett inhemskt elberoende skall byggas upp.

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden

Riksdagsbeslut om energipolitikens inriktning m. m.

De nu gällande av statsmakterna fastställda riktlinjerna för energipolitiken avser tiden fram till omkring år 1990. De beslöts av riksdagen år 1981 efter förslag av regeringen (prop. 1980/81: 90, NU 1980/81: 60, rskr 1980/

81: 381). Härvid angavs ett kraftigt minskat oljeberoende som ett centralt mål. Vidare gällde det att skapa förutsättningar för en avveckling av kärnkraften i enlighet med utslaget av folkomröstningen i kärnkraftsfrågan våren 1980. Statsmakterna tog sikte på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. I ett program för energihushållning under 1980-talet låg tyngdpunkten på åtgärder som skulle spara olja. Energihushållningen skulle främjas genom rådgivning, utbildning och information men också genom utnyttjande av prissättningen som styrmedel. Parallellt härmed skulle ett program för oljeersättning genomföras. I fråga om kärnkraften beslöts om åtgärder för att höja säkerheten vid kärnkraftverken och om en lag som reglerar finansieringen av framtida kostnader för hantering av använt kärnbränsle.

Omfattningen och inriktningen av ett nytt treårigt energiforskningsprogram fastställdes. I riksdagens beslut ingick också att genomgripande organisatoriska förändringar skulle genomföras, bl. a. inrättande av en särskild central myndighet för energifrågor.

Riksdagen begärde att regeringen skulle tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att ytterligare analysera vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. Regeringen fattade beslut om en sådan kommitté hösten 1981. Kommittén, som benämns 1981 års energikommitté (I 1981: 08), har avgett ett totalt delbetänkanden (Ds I 1983: 12–21). Regeringen gav hösten 1983 kommittén vissa tilläggsdirektiv (dir. 1983: 65) om redovisning av alternativ där vattenkraftsutbyggnad ingår utöver vad som förutsätts enligt 1977 års beslut om riktlinjer för den fysiska riksplaneringen. Kommittén skall avsluta sitt arbete under år 1984.

I enlighet med riksdagens beslut år 1981 lades i budgetpropositionen år 1982 fram förslag om ny myndighetsorganisation på energiområdet. Med hänsyn till att frågan om energimyndigheternas lokalisering var olöst beslöt riksdagen därvid, med bifall till en socialdemokratisk reservation, att den nya centrala energimyndigheten, statens energiverk, skulle inrättas den 1 juli 1983 – ett år senare än enligt regeringens förslag – och att oljeersättningsfonden skulle inordnas i den centrala energimyndigheten (NU 1981/82: 28, rskr 1981/82: 246). Energiforskningsnämnden har den 1 juli 1982 fått permanent ställning som fristående myndighet. Regeringen har i förra årets budgetproposition lagt fram förslag om inrättande av statens energiverk i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Detta förslag har bifallits av riksdagen (NU 1982/83: 26, rskr 1982/83: 193). Statens energiverk är sålunda sedan den 1 juli 1983 den centrala förvaltningsmyndigheten för frågor om energiförsörjning. I proposition 1983/84: 107 (bil. 9 s. 39) föreslår regeringen att energiforskningsnämnden den 1 juli 1984 skall föras samman med statens energiverk. Detta förslag behandlar utskottet i sitt betänkande NU 1983/84: 45.

Under allmänna motionstiden åren 1982 och 1983 väcktes ett stort antal motioner rörande energipolitiken. De spände över ett brett register av frågor. Flertalet av dessa motioner har behandlats i näringsutskottets betänkanden NU 1981/82: 30 och NU 1982/83: 33.

I enlighet med förslag i den nya regeringens ekonomisk-politiska proposition beslutade riksdagen i slutet av år 1982 (prop. 1982/83: 50, NU 1982/83: 18, rskr 1982/83: 111) om åtgärder för att få till stånd vissa investeringar inom energiområdet. Det gällde tillfälligt statligt stöd till investeringar i fjärrvärmedistributionsanläggningar. Vidare beslöts om bidrag för att öka investeringarna i torveldade förbränningsanläggningar. Ytterligare en ny stödform inrättades, nämligen med syftet att komplettera de dåvarande stöden inom energiområdet och undanröja de hinder som kan finnas hos industrin när det gäller att leverera utrustning avsedd för energiområdet. Riksdagen beslutade också om en delegation (I 1982: 07) med uppgift att handha frågor om upphandling inom energiområdet.

Hösten 1983 beslöt riksdagen efter förslag av regeringen om grundläggande principer för beskattningen inom energiområdet (prop. 1983/84: 28, SkU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 97). En sådan princip var att skattesystemet skulle främja tillkomsten av de energiinvesteringar för oljeersättning och energihushållning som enligt 1981 års energipolitiska beslut bör genomföras under 1980-talet. Hänsyn skulle tas till olika energikällors effekter på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen. Näringsutskottet yttrade sig (NU 1983/84: 4 y) i ärendet såvitt gällde frågor inom dess beredningsområde.

I slutet av år 1983 fattade riksdagen beslut om fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja m. m. för perioden den 1 januari 1984–30 juni 1987. Stödet skall särskilt inriktas på anläggningar som använder inhemska energikällor. Vidare beslöts om ett konjunkturanpassat investeringsprogram inom energiområdet under år 1984 (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 124).

Riksdagen har nyligen godkänt regeringens förslag till ny lagstiftning på kärnenergiområdet (prop. 1983/84: 60, NU 1983/84: 17, rskr 1983/84: 135). Fr. o. m. den 1 februari i år gäller sålunda lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet.

Flera av motionerna under allmänna motionstiden förra året innehöll önskemål om uttalanden av riksdagen om energipolitikens inriktning. Såväl moderata samlingspartiet som centerpartiet kom med krav på övergripande programförklaringar. Också folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna hade i partimotioner yrkanden som kunde hänföras till de allmänna riktlinjernas område.

Näringsutskottet ansåg (NU 1982/83: 33 s. 32) att det inte fanns anledning för riksdagen att i det sammanhanget ompröva de riktlinjer för energipolitiken fram till år 1990 som hade antagits av statsmakterna knappt två år tidigare. Mot denna bakgrund och efter att ytterligare ha kommenterat

vissa synpunkter i motionerna avstyrkte utskottet ifrågavarande yrkanden från moderata samlingspartiet och centerpartiet. Företrädare i utskottet för resp. parti reserverade sig till förmån för motionerna. Riksdagen följde utskottet.

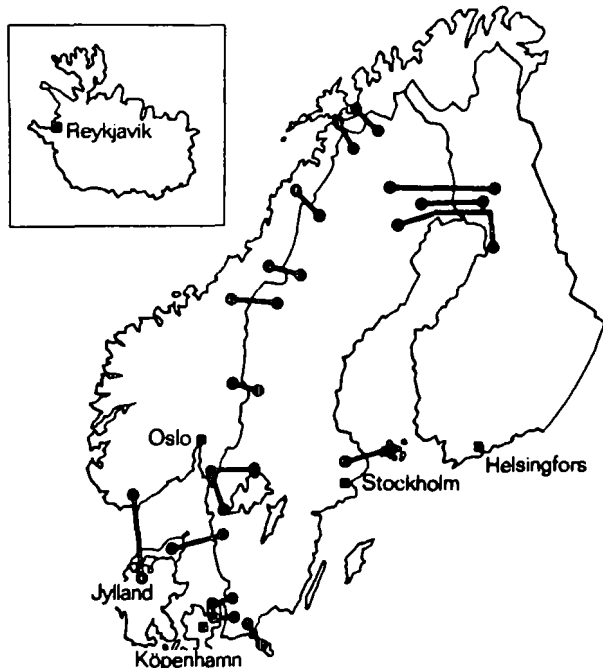
Övriga motionsyrkanden om energipolitikens allmänna inriktning gällde styrmedel i energipolitiken (fp), energihushållning (vpk), stöd till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar m. m., energisektorns sysselsättnings-effekter (c), användning av solenergi (c) och riktlinjer för kolanvändningen (c). Utskottet avstyrkte samtliga dessa yrkanden (s. 32 f.), och de avslogs också av riksdagen. Reservationer förelåg även i dessa fall.

Utrikeshandel med elkraft

De nordiska länderna har sedan år 1915 samarbetat inom elkraftsområdet. Detta år togs den första sjökabeln mellan Danmark och Sverige i bruk.

I dag binds kraftsystemen i Danmark, Finland, Norge och Sverige samman genom 17 samkörningsledningar. Den effekt som kan överföras är mellan Sverige och Danmark ca 1 400 MW, mellan Sverige och Norge ca 2 000 MW och mellan Sverige och Finland ca 900 MW. Mellan Danmark (Jylland) och Norge finns en likströmsförbindelse på 510 MW. De nordiska kraftsystemen har via Jylland förbindelse med kontinenten. Mellan Finland och Sovjetunionen finns en 1 000 MW likströmsförbindelse. Detta är den första stamnätsförbindelsen av denna storleksordning mellan Sovjet

SAMKÖRNINGSLEDNINGAR MELLAN DE NORDISKA LÄNDERNA

och Västeuropa. På grund av avståndet finns ingen elförbindelse med Island, som dock deltar i all annan verksamhet i den samnordiska organisationen Nordel.

Nordel, grundat år 1963, är ett organ för nordiskt elsamarbete. Dess syfte är att främja nordiskt samarbete beträffande produktion, distribution och konsumtion av elenergi. Ett viktigt led i denna strävan är att fördela den totala elproduktionen länderna emellan så att kostnaderna blir så låga som möjligt.

Elutbytet mellan medlemsländerna varierar från år till år. Det uppgick år 1983 till 20 TWh. De närmaste åren dessförinnan var utbytet ca 12 TWh per år.

Av följande sammanställning framgår Sveriges utrikeshandel med elkraft åren 1979–1983. Sverige har under vart och ett av dessa år, med undantag av år 1981, varit nettoimportör av elkraft. Nettoimporten var störst år 1983 (4970 GWh) beroende på den ovanligt stora importen från Norge (9498 GWh). Största mottagarlandet för den svenska elexporten är Danmark, som år 1983 tog emot två tredjedelar av exporten.

Sveriges import och export av elkraft åren 1979–1983 (GWh)

Nettoimport (+) Nettoexport (–)

	1979			1980			1981			1982			1983		
	Imp.	Exp.	±	Imp.	Exp.	±	Imp.	Exp.	±	Imp.	Exp.	±	Imp.	Exp.	±
Norge	3 190	513	+2 677	1 503	991	+512	2 813	919	+1 894	3 853	740	+3 113	9 498	452	9 046
Finland	1 595	1 533	+	62	1 163	669	+494	499	997	–	498	1 738	479	+1 259	679
Danmark	648	2 039	–1 391	703	1 174	–471	204	4 244	–4 040	348	1 358	–1 010	220	3 621	–3 401
Summa	5 433	4 085	+1 348	3 369	2 834	+535	3 516	6 160	–2 644	5 939	2 577	+3 362	10 397	5 427	+4 970

Källa: Statens vattenfallsverk

Eltaxor

Eltaxorna har under senare år successivt ändrats mot en alltmer kostnadstrogn utformning. För högspänningstarifferna har man uppnått en mycket hög grad av kostnadsanpassning. De varierar med kostnaden för produktionen såväl under dygnet som mellan årstider och geografiska områden. Utskottet har tidigare redogjort för högspänningstariffernas utformning (senast i betänkandet NU 1981/82: 30 s. 37).

Statens vattenfallsverk har hösten 1983 beslutat om en ny högspänningstarriff fr. o. m. år 1984. Beslutet har fattats efter överläggningar med bl. a. Svenska kommunförbundet och Sveriges industriförbund och efter samråd med statens pris- och kartellnämnd. Tariffen gäller i fem år. Prisökningen under år 1984 är 4 %. Tariffnivån under åren därefter är beroende av vissa prisklausuler. Enligt vattenfallsverket kommer elprisets utveckling under 1980-talet att ligga under eller i nivå med inflationen.

Den nya högspänningstariffen är i stort sett uppbyggd som den tidigare. Det lägre sommarpriset, som nu gäller från maj till augusti, är dock utsträckt också till september. En särskild högbelastningsavgift tas ut under perioden november–mars.

Skillnaden i tariffer mellan Norrland och mellersta Sverige är kvar. Det betyder att elpriset i Norrbotten är ca 20% lägre och i mellersta Norrland ca 10% lägre än i mellersta Sverige.

Den nya högspänningstariffen innebär att elpriset för vattenfallsverkets kunder i Mellansverige uppgår till mellan 15 och 20 öre per kWh. Härtill kommer för industrin elskatt med normalt 3 öre per kWh.

För en större kund i Mellansverige, som har ett totalt elpris utan skatt på 15,3 öre per kWh, uppgår den rörliga delen, energiavgiften, till 13,5 öre per kWh under månaderna oktober–april. Under månaderna maj, juni, augusti och september är energiavgiften 10,2 öre per kWh och i juli 7,6 öre per kWh. Energiavgiften varierar med efterfrågan, med ett lägre pris då belastningen på produktionsanläggningar och distributionsnät är låg.

Statens vattenfallsverks lågspänningstaxa ändrades senast den 1 april 1983 (se NU 1982/83: 33 s. 26). Bl. a. infördes då en vidare utvecklad säsongsdifferentierad tariff som alternativ till de normala lågspänningstarifferna.

Energistatistik

Statistiska centralbyrån (SCB) är central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikproduktionen. SCB publicerar merparten av den statistik som finns på energiområdet. Verket samlar löpande in uppgifter om tillförsel och användning av energi i Sverige. Bl. a. kartläggs energileveranserna till olika sektorer i samhället samt hushållens energianvändning.

Statens energiverk skall enligt sin instruktion upprätta översikter och prognoser över energianvändning, energiförsörjning och försörjningsmöjligheter.

Statens pris- och kartellnämnd utger bl. a. kvartalsrapporter om oljemarknaden. Dessa innehåller ett omfattande material om utvecklingen på marknaderna för petroleumprodukter och vissa andra energislag.

SCB och energiverket har ett regelbundet samarbete i syfte att göra energistatistiken enhetligare och bättre anpassad till avnämarnas önskemål. Energiverket har för avsikt att lämna regelbundna rapporter om energianvändningens utveckling och omfattning i olika samhällssektorer. Vidare har inom statistiska centralbyrån vidtagits vissa organisationsförändringar för att få till stånd en bättre samordning av energistatistiken.

Regeringen gav år 1975 energisparkommittén (I 1974:05) i uppdrag att fortlöpande redovisa den aktuella utvecklingen i fråga om landets energiförbrukning samt i samråd med statens industriverk bedöma energiförbrukningens utveckling under det kommande året. Som underlag för redo-

visningen användes huvudsakligen SCB:s sammanställning Energiförsörjningen, som publiceras i Statistiska meddelanden serie E. Kommittén redovisade uppgifterna i form av tidsserier (fr. o. m. 1973) samt gjorde jämförelser mellan faktiskt utfall och bedömningar enligt olika energipolitiska beslut. Kommitténs arbete upphörde sommaren 1983, varvid dess funktioner överfördes till statens energiverk.

I proposition 1980/81: 90 om riktlinjer för energipolitiken (bil. 1 s. 114 f.) framfördes regeringens synpunkter på energistatistikens utformning. Bl. a. betonades vikten av att uppgifter om användningen av energi för uppvärmningsändamål blev utförligare belyst inom energistatistiken. Vidare anfördes att en kontinuerlig uppföljning av energihushållningen förutsätter att energistatistiken ger möjlighet att följa energianvändningens utveckling inom skilda sektorer. Dessutom behövs, sades det bl. a., uppgifter om hur energianvändningen fördelar sig på olika ändamål. Behovet av statistik beträffande tillförsel och användning av inhemska bränslen betonades. Vidare anfördes följande. Energitillskott från solfångare och värmepumpar kan antingen räknas som energihushållning, vilket ger en sänkning av användningsnivån, eller som energitillförsel, varvid användningsnivån inte påverkas medan tillförseln av andra energislag minskas. Under alla omständigheter måste drivenergin för värmepumpar tas upp i energitillförseln. Hur denna fråga bör behandlas i energibalanserna är också en fråga som borde läggas fast.

Föredragande statsrådet räknade med att SCB vid sitt fortsatta arbete med att utveckla energistatistiken skulle ta upp de nämnda frågorna. Av vikt var att arbetet skulle bedrivas efter samråd med avnjämarna, bl. a. statens industriverk. Avslutningsvis betonades vikten av att SCB inom ramen för oförändrade totala resurser beaktade behovet av förbättrad statistik för energiområdet.

Behovet av statlig statistik inom skilda samhällsområden har kartlagts av statistikutredningen i betänkandet (SOU 1983: 17) Framtida statlig statistik. Inom energiområdet har utredningen kartlagt det nuvarande statistikutbudet (s. 100 f.) och, liksom för övriga områden, gjort prioriteringar med olika ambitionsnivåer.

Elförsörjningens sårbarhet

De flesta större elproduktionsanläggningar är anslutna till det riksomfattande storkrafts nätet, som består av ledningar och transformatorstationer för 220 kV och 400 kV. Nätet utnyttjas för överföring över större avstånd av elenergi mellan produktionsanläggningar och konsumtionsområden. Nätet är en förutsättning för samkörning mellan kraftföretagen och med övriga nordiska länder. Samkörningen gör det möjligt att utnyttja det totala elproduktionssystemet på det mest ekonomiska sättet. Tillfälliga störningar i elproduktionen liksom fel på större ledningar m. m. klaras normalt utan avbrott för abonnenterna.

Tisdagen den 27 december 1983 drabbades den svenska elförsörjningen av en allvarlig störning som ledde till att kraftleveranserna till södra hälften av landet avbröts. Upphovet till störningen var överhettning och brand i ett kopplingsorgan i en transformatorstation vid Enköping. Detta fel ledde bl. a. till att produktionen i kärnkraftsstationerna inte kunde upprätthållas utan samtliga block utom Forsmark 1 fränkopplades.

Med anledning av det inträffade har regeringen i januari i år tillkallat kommissionen (I 1984:01) om elförsörjningens sårbarhet. Ordförande är landshövding Bengt Gustavsson. Kommissionens uppgift (dir. 1984:2) är att utreda elförsörjningens sårbarhet mot bakgrund av störningen samt ange vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska sårbarheten i elförsörjningen och begränsa konsekvenserna av störningar i denna.

Kommissionen skall redovisa orsakerna till och följderna av det nämnda elavbrottet. Den skall studera riskerna för att ett i och för sig förhållandevis litet tekniskt fel får stora verkningar på elförsörjningssystemet i övrigt och möjligheterna att undvika eller begränsa sådana verkningar. Kommissionen skall i samband härmed värdera kriterierna för elöverföringens dimensionering och utbyggnad och analysera hur riskerna för allvarligare avbrott beräknas. Andra viktiga frågor som kommissionen kommer att studera är hur fjärrvärme och andra värmesystem påverkades av elavbrottet liksom hur stort behovet är av reservkraft för att förse viktiga samhällsfunktioner med elkraft även vid stora avbrott. Kommissionen skall också utreda hur informationen fungerade vid det aktuella avbrottet och hur den bör fungera. Elavbrottskommissionens arbete skall vara slutfört i augusti 1984.

Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer

Bakgrunden till riksdagens tidigare beslut om ersättning till Forsmarks Kraftgrupp AB och statens vattenfallsverk för försenad idrifttagning av kärnreaktorer är följande.

När de politiska partierna våren 1979 hade enats om att en rådgivande folkomröstning om kärnkraftens framtida användning skulle anordnas, beslöt riksdagen genom den s. k. rådrukslagen – dvs. lagen (1979:335) om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle – att t. v. inga kärnreaktorer skulle få tillföras kärnbränsle om så inte hade skett tidigare. Lagen berörde kärnkraftsblocken Forsmark 1 och 2 samt Ringhals 3 och 4. I lagen stadgades om rätt för innehavarna av de reaktorer som omfattades av förbudet att få ersättning för de förluster som uppstod genom att reaktorernas idrifttagande fördröjdes. Ersättningsfrågorna skulle i första hand lösas genom förhandlingar. I propositionen rörande rådrukslagen angavs vissa riktlinjer för sådana förhandlingar.

Hösten 1980 beslöt riksdagen att ersättning skulle utgå för försenad idrifttagning av Forsmark 1 och 2 i enlighet med en överenskommelse

träffad mellan staten och Forsmarks Kraftgrupp AB. Samtidigt godkändes regeringens förslag om ersättning till statens vattenfallsverk för försening av kärnkraftsblocken 3 och 4 i Ringhals kraftstation enligt samma principer som för reaktorerna i Forsmark.

Våren 1979 beslöt riksdagen att den fortsatta utbyggnaden av Forsmark 3 skulle begränsas med hänsyn till den förestående folkomröstningen om kärnkraft (NU 1978/79: 60, rskr 1978/79: 429). Riksdagen bemyndigade i slutet av år 1979 (prop. 1979/80: 33, NU 1979/80: 25, rskr 1979/80: 134) regeringen att godkänna en överenskommelse mellan statens vattenfallsverk och de privata intressenterna i Forsmark om utbyggnad av Forsmark 3 i vad staten därigenom iklädde sig ekonomiska förpliktelser. Utskottet erinrade om att riksdagen senare skulle komma att få ta ställning till de definitiva förseningskostnaderna.

Våren 1983 bemyndigade riksdagen regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser som följde av en överenskommelse mellan staten och Forsmarks Kraftgrupp AB (prop. 1982/83: 101, NU 1982/83: 33, rskr 1982/83: 280) om ersättning för förseningen av Forsmark 3.

Den då ingångna överenskommelsen gällde ersättning för merkostnader i kraftproduktionen. Beräkningsprinciperna var desamma som de tidigare fastställda principerna rörande ersättning för förseningen av Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Detta innebar i korthet att den genom förseningen av Forsmark 3 förlorade produktionen skulle ersättas med belopp som motsvarade ökade kostnader för att på optimalt sätt producera erforderlig elektricitet på annat sätt eller för att anskaffa ersättningskraft. För beräkning av ersättningen i denna del jämförs den faktiska elproduktionen månadsvis i efterhand med den hypotetiska elproduktion som skulle ha varit möjlig utan försening. De produktionsskikt som kan ligga till grund för ersättning är gasturbinproduktion, konventionell kondensproduktion och mottrycksproduktion.

I motioner från centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna begärdes att riksdagen skulle avslå dels regeringens förslag till ersättning för förseningen av Forsmark 3 enligt det nya avtalet, dels dess förslag till ersättning enligt den tidigare överenskommelsen avseende kärnreaktorerna Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. I motioner från centerpartiet anfördes kritiska synpunkter på överenskommelsen mellan staten och Forsmarks Kraftgrupp AB.

Utskottet anförde att riksdagen inte kunde undandra sig att anvisa medel för ersättning enligt rådrumslagen (1979: 335). Vidare erinrade utskottet om att överenskommelsen rörande Forsmark 3 var uppbyggd enligt samma principer som den tidigare av riksdagen godkända överenskommelsen om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Utskottet konstaterade att centerpartiet vände sig mot beräkningsprinciper som partiet självt i regeringsställning hade föreslagit riksdagen att godkänna. Utskottet hade för sin del ingen erinran mot den redovisade överenskommelsen med

Forsmarks Kraftgrupp AB med anledning av förseningen av Forsmark 3. I sammanhanget underströk utskottet att ersättningsbeloppets storlek påverkades av en rad faktorer, såsom tillgången på vattenkraft och annan kärnkraft, oljeprisernas utveckling och efterfrågans utveckling. Alla tillgängliga kraftslag ingick i mån av behov, dvs. även gasturbinkraft. Forsmarks Kraftgrupp AB var enligt överenskommelsen skyldig att utöva sitt inflytande så att dyrare former för elproduktion inte skulle komma att användas onödigtvis.

Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för sina motionsyrkanden. Riksdagen följde utskottet.

Securereaktorn i kärnkraftsdebatten

Aktuella inlägg

Frågan om utnyttjande av kärnvärmereaktorer av typ Secure har nyligen debatterats i riksdagen. Statsrådet Birgitta Dahl besvarade den 23 februari 1984 (RD 1983/84: 88 s. 21) en fråga (1983/84: 323) av Nic Grönvall (m) om utnyttjandet av svensk kärnvärmeteknologi. Frågan gällde – under hänvisning till jordbruksministerns uttalanden under den allmänpolitiska debatten om koldioxidproblemet och om försurningen av mark och vatten – om statsrådet Dahl ansåg att Sverige mot bakgrund härav kunde avstå från att utnyttja svensk kärnvärmeteknologi i Sverige. Statsrådet anförde i sitt svar att det inte till någon del var aktuellt för regeringen att åstadkomma ändring av de beslut som riksdagen fattade efter folkomröstningen om kärnkraft. Detta gäller givetvis också, framhöll statsrådet, att Securereaktorer inte ingår i det svenska energiprogrammet.

Fortsättningsvis anfördes följande i frågesvaret:

Vidare vill jag slå fast att riskerna för miljöskador av olja och andra bränslen redan var väl kända vid tiden för folkomröstningen – liksom f. ö. alternativet Secure. Riksdagens beslut efter folkomröstningen innehåller kravet att vi skall välja ett system för energiförsörjningen som leder till minsta möjliga skador på miljön. Den energibalans som nu gäller och som innehåller en viss andel kol har lagts fram mot denna bakgrund.

Ett villkor för den kolintroduktion som nu sker är att den klarar sådana miljökrav att utbytet av olja mot kol medför en minskning av miljöbelastningen. Kol är också den energikälla som kommer i fråga i sista hand, sedan andra alternativ till olja prövats. Det förslag till tillståndsprövning av alla koleldade anläggningar, som regeringen senare i vår avser förelägga riksdagen, syftar till att ge oss möjligheter att styra kolanvändningen efter dessa riktlinjer.

Försurningsproblemen är i hög grad av internationell karaktär. Från svensk sida arbetar vi nu intensivt för att åstadkomma internationell samling mot försurning och miljöförstöring. Det är därvid av utomordentlig betydelse att kunna visa på praktisk tillämpning av modern teknik som kan uppfylla mycket stränga miljökrav.

Regeringens avsikt är således att samtidigt målmedvetet fullfölja folkom-

röstningsbeslutet och med kraft fortsätta kampen mot försurning och miljöförstöring här hemma och utomlands.

I den fortsatta debatten diskuterades bl. a. huruvida folkomröstningen om kärnkraft gällde kärnvärmereaktorer.

Statsrådet Dahl anförde härom följande:

[F]olkomröstningen omfattade också Securereaktorn. Frågan diskuterades före folkomröstningen, och vi gav från Linje 2 klara besked om att vårt förslag innebar att det icke skulle vara aktuellt med Secure i Sverige.

Detta har också bekräftats av riksdagen. Jag vill citera näringsutskottets av riksdagen godkända betänkande från våren 1981: "Utskottet konstaterar att resultatet av folkomröstningen innebär att byggande av Securereaktorer eller bridreaktorer inte skall förekomma i Sverige."

Frågeställaren anförde för sin del att det var fel att nu hävda att folkomröstningen gällde kärnvärme.

Energikommisionen

Riksdagens principbeslut år 1979 om att en folkomröstning i kärnkraftsfrågan skulle äga rum grundades på näringsutskottets betänkande NU 1978/79: 60, som behandlade proposition 1978/79: 115 om riktlinjer för energipolitiken. Denna proposition var baserad främst på energikommisionens betänkande (SOU 1978: 17) Energi.

I ett kapitel om energialternativens förutsättningar anförde energikommisionen (s. 227):

Med värmereaktor menas här en kärnreaktor som endast producerar hetvatten för fjärrvärmeändamål. Anläggningen producerar således ingen elenergi och innehåller därför ingen turbin eller elgenerator.

Några kommersiella värmereaktorer finns såvitt känt inte någonstans i världen. Genom att slopa den elproducerande delen kan man förenkla reaktorkonstruktionen betydligt. Reaktorn är inte beroende av aktiva säkerhetssystem på samma sätt som en konventionell kraftreaktor på grund av enkel konstruktionsprincip, lågt arbetstryck och låg arbetstemperatur.

Kommersiella värmereaktorer skulle kunna vara i drift i början på 1990-talet.

Av de fyra alternativ som utredningen presenterade tog två upp frågan om kärnvärmeverk under rubriken "Utvecklingen efter år 1990".

Så anfördes det i alternativ C:

Till ett minskat oljeberoende kan även kärnvärmeverk, dvs. kärnreaktorer enbart avsedda för värmeproduktion, bidra. Om sådana visar sig ekonomiskt konkurrenskraftiga och säkerhets- och miljömässigt acceptabla bör de i första hand introduceras i tätorter med stort värmeunderlag och oljeeldade kraftvärmeverk, vilka kan antas bli utnyttjade endast i liten omfattning fram emot år 2000 till följd av det förutsatta höga oljepriset. Härigenom blir värmeunderlaget tillgängligt för annan produktion och de oljeeldade kraftvärmeverken kan utnyttjas för reservändamål.

I alternativ D anfördes:

Genom en fortsatt ökning av andelen fjärrvärme och elvärme kan oljeberoendet inom *uppvärmningssektorn* i stort sett elimineras under perioden fram till år 2000. Detta gäller både sektorn "övrig uppvärmning" och fjärrvärmesektorn. I det senare fallet kan liksom i alternativ C kärnvärmeverk komma till användning om de visar sig uppfylla ekonomiska, säkerhetsmässiga och miljömässiga krav. En betydande del av värmebehovet i storstadsområdena kan täckas av kärnkraftvärmeverk.

Kommitténs majoritet ansåg att man tills vidare inte borde ta slutlig ställning för eller emot kärnkraften.

I fråga om utnyttjande av kärnenergi i uppvärmningssektorn anförde kommissionen (s. 606) följande:

Kommissionen ser positivt på möjligheterna att med kärnkraftvärme reducera oljeberoendet. Det kan också finnas ytterligare möjligheter att ersätta olja inom uppvärmningssektorn i form av kärnvärmeinstallationer. Säkerhet, ekonomi och organisation bör prövas.

Kommissionen föreslog en utredning om fjärrvärme från kärnkraftverk. Utredningen skulle också ha följande innehåll (s. 607):

Kärnvärmeverk av typen Secure värderas från teknisk, ekonomisk, säkerhetsmässig och organisatorisk synpunkt. Kommissionen rekommenderar en ingående utredning vars resultat får bli vägledande för inriktningen inom området kärnvärme.

Riksdagen våren 1979

I proposition 1978/79: 115 diskuterades när det gällde värmeförsörjningen överföring av hetvatten från kärnkraftverk men inte anläggning av kärnvärmeverk.

Med anledning av att det skulle komma att anordnas folkomröstning om kärnkraftens roll i den framtida energiförsörjningen föreslog näringsutskottet (NU 1978/79: 60 s. 30) uppskov till riksmötet 1979/80 med behandlingen av proposition 1978/79: 115 jämte motioner "i de delar som berör eller har nära samband med ämnet för folkomröstningen". Dit hörde en motion (1978/79: 2409) av tre centerpartister såvitt den gick ut på att riksdagen beträffande Securereaktorer skulle göra ett uttalande till regeringen av följande innebörd: "Ett stopp för ytterligare utbyggnad av kärnkraft måste självfallet gälla även minireaktorerna."

Genom att resterande delar av proposition 1978/79: 115 sedermera återkallades förföll motionsyrkandet i nu angiven del.

Folkomröstningen år 1980

Folkomröstningen den 23 mars 1980 anordnades enligt en lag (1980: 7) om folkomröstning i kärnkraftsfrågan (NU 1979/80: 26).

Enligt lagen skulle på varje röstsedel som innehöll en meningsyttring inledningsvis återges följande text:

I Sverige finns nu sex kärnkraftsreaktorer i drift. Ytterligare fyra reaktorer är färdiga och två är under arbete.

Riksdagen har beslutat att en folkomröstning om kärnkraftens roll i den framtida energiförsörjningen skall hållas den 23 mars 1980. Omröstningen gäller tre olika förslag.

De tre förslag som väljarna fick ta ställning till vid folkomröstningen hade utarbetats av varje meningsriktning för sig. I förslagen nr 1 och nr 2 förekom begreppen kärnkraft, kärnkraftsreaktor och kärnkraftsutbyggnad. I förslag nr 2 dessutom begreppet kärnkraftverk. I förslag nr 3 användes begreppen kärnkraft, reaktor och reaktorteknologi. Begreppet kärnvärme e. d. förekom inte i något av förslagen.

Om man ser endast till ordalydelsen av de tre förslagen kan det möjligen med viss rätt hävdas att endast elproducerande reaktorer berördes, eftersom kärnvärme som framställs utan samtidig elproduktion torde kunna betecknas som "kärnenergi" men inte som "kärnkraft". Förslagen måste dock tolkas med hänsyn till vad varje meningsriktning lade in i sitt förslag. Någon framställning som ger tillräckligt underlag för en framställning härom finns såvitt bekant inte.

Riksdagsbehandling efter folkomröstningen

Efter folkomröstningen behandlade näringsutskottet i betänkandet NU 1979/80: 70 bl. a. proposition 1979/80: 170 om vissa energifrågor. Regeringen begärde där bl. a. godkännande av de allmänna riktlinjer för energipolitiken som angavs i propositionen.

Utskottet sammanfattade dessa riktlinjer och anförde för egen del bl. a. följande (s. 18):

Utskottet konstaterar att samtliga riksdagspartier utom vänsterpartiet kommunisterna anser att resultatet av folkomröstningen bör ligga till grund för inriktningen av den framtida energipolitiken. Detta innebär att ingen ytterligare kärnkraftsutbyggnad skall förekomma utöver de tolv reaktorer som är i drift, färdiga eller under arbete. Kärnkraften skall avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att upprätthålla sysselsättning och välfärd. Säkerhetssynpunkter bör vara avgörande för i vilken ordningsföljd reaktorerna skall tas ur drift.

Det är enligt utskottets mening nödvändigt att den tidsperiod inom vilken avvecklingen skall ske klart anges. Reaktorernas tekniska livslängd bedöms enligt propositionen vara ca 25 år. Det bör nu slås fast att den sista reaktorn i Sverige skall stängas senast år 2010. Bestämmelser om antalet reaktorer och om avvecklingsperiodens längd torde böra införas i lagstiftningen på atomenergiområdet.

Fortsättningsvis behandlade utskottet bl. a. ett motionsyrkande om Securereaktorer. Härvid refererade utskottet en interpellationsdebatt i februari 1980. Utskottet anförde (s. 19):

Motionärerna (vpk) yrkar att riksdagen skall uttala dels att värmeförsörjningen i svenska kommuner inte får ske med hjälp av kärnkraftverk av typ secure eller andra kärnkraftverk, dels att bldreaktorer inte får byggas i Sverige.

Frågan om användningen av "secure"-reaktorer i den framtida energiförsörjningen debatterades i riksdagen i februari 1980 (RD 1979/80: 81 s. 112). Hans Pettersson i Hallstahammar (vpk) hade i en interpellation (1979/80: 116) frågat om det är tänkt att kärnvärmeverk av typ secure skall komma till användning i vår framtida energiförsörjning och var de i så fall skall placeras. I sitt svar anförde statsrådet Carl Axel Petri att inget av de tre alternativen i folkomröstningen innehåller något om secure-reaktorerna. Inga andra kärnreaktorer än de elproducerande reaktorer som anges i de olika alternativen är, sade sig statsrådet förstå, aktuella för användning i Sverige. Utskottet konstaterar att resultatet av folkomröstningen innebär att byggande av secure-reaktorer eller bldreaktorer inte skall förekomma i Sverige.

Utskottets hemställan "beträffande kärnvärmeverk och bldreaktorer" var att riksdagen skulle avslå vpk-motionen i ifrågavarande delar.

Det uttalande "att byggande av secure-reaktorer — — — inte skall förekomma i Sverige" som har åberopats i olika senare sammanhang är alltså formellt sett icke ett uttalande av riksdagen utan en del av en motivering till ett avslagsyrkande som riksdagen har anslutit sig till.

Frågan behandlades också våren 1983 i betänkandet NU 1982/83: 33 (s. 40 f.). I en motion (vpk) påyrkades då ett uttalande från riksdagen om att all utveckling av och allt arbete med kärnvärmeaktorn Secure skulle stoppas. Utskottet hänvisade till tidigare riksdagsbehandling av frågan och refererade en interpellationsdebatt i februari 1983. I denna anförde statsrådet Birgitta Dahl att någon kärnvärmeaktor inte ingår i den utbyggnad av fjärrvärmesystemen som förestår med anledning av det investeringsprogram som regeringen och riksdagen har fattat beslut om. I den fortsatta debatten anförde statsrådet bl. a. följande:

Någon Secure-reaktor ingår icke i det svenska kärnkraftsprogrammet och kan icke förekomma i någon form i framtiden, såsom riksdagen har fattat besluten efter folkomröstningen. Linje 2:s alternativ i folkomröstningen, som denna regering arbetar för att fullfölja, innefattar icke någon Secure-reaktor.

Utskottet hänvisade till sitt ställningstagande året innan och till vad i övrigt hade anförts. Det var utskottets uppfattning att riksdagen inte borde göra något sådant uttalande om kärnvärmeaktorn Secure som föreslogs i motionen (vpk). Denna avstyrktes i ifrågavarande del.

Riksdagen har också i början av innevarande år avslagit ett motionsyr-

kande (vpk) om att riksdagen skulle uttala att "kärnvärmereaktorn Secure eller andra typer av reaktorer" inte bör införas i det svenska energisystemet. Utskottet (NU 1983/84: 17 s. 15) avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till de tidigare ställningstagandena av riksdagen i detta ämne. I en reservation (m) – också den avstyrkande – förordades en omprövning av den negativa inställningen till Secure-reaktorer. En annan reservation (c, fp) gick ut på att motionsyrkandet borde bifallas.

Naturgas

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om naturgas har vid upprepade tillfällen behandlats av riksdagen, senast i december 1983 då bl. a. beslut fattats om Sydgasprojektet (se NU 1983/84: 10). I det följande återges riksdagens ställningstagande våren 1983 till ett motionsyrkande om import av gas från Sovjetunionen.

Utskottet avstyrkte (NU 1982/83: 52 s. 12), med reservation av vänsterpartiet kommunisternas representant, en motion (vpk) vari begärdes snara åtgärder för projektering och byggande av en ledning för naturgas från Finland till den svenska östkusten.

Härvid anförde utskottet bl. a. följande:

Enligt vad utskottet inhämtat har Swedegas AB fått i uppdrag av regeringen att före 1983 års slut redovisa förutsättningarna för detta naturgasprojekt. F. n. pågår marknadsstudier inom bl. a. regionerna omkring Mälaren och Hjälmaren. Det bör ankomma på regeringen att på grundval av det underlag som nu arbetas fram göra en bedömning av detta projekts möjligheter. Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen inte nu har anledning att göra någon sådan framställning till regeringen som motionärerna föreslår.

Riksdagen avslag motionen.

Lägesrapport

Swedegas AB har nyligen i en lägesrapport till regeringen redogjort för pågående utredningar om framtida möjliga naturgasprojekt. De aktuella projekten benämns Sydgas II, Västgas och Östgas.

Inledningsvis ges i rapporten bl. a. följande lägesbeskrivning:

Efter beslutet om genomförandet av Sydgasprojektet med driftstart under år 1985 är den framtidsytande verksamheten inom Swedegas främst inriktad på möjligheten till fortsatt svensk introduktion av naturgas. Beroende på registrerad och förväntad utveckling på svensk energimarknad bedöms utrymmet för naturgas vara förhållandevis begränsat under 1980-talet. Både inhemska och externa faktorer talar emellertid för en långsiktigt förändrad situation varigenom naturgasen skulle kunna få en viktig roll på svensk energimarknad.

— — —

Den aktuella verksamheten för fortsatt naturgasintroduktion är knuten

till två tänkbara importvägar. Den ena gäller utnyttjande av de dispositioner bl. a. i form av förinvesteringar som gjorts i samband med Sydgasprojektet. Via det härför uppbyggda ledningssystemet är det tekniskt möjligt att importera gas från flera ursprungsområden däribland förutom från danska Nordsjön även från norska Nordsjön samt från Sovjetunionen via Centraleuropa. Den naturliga avsättningen för denna importväg är inom en utvidgad gasmarknad i Skåne och en nyetablerad i Västsverige. Dessa möjligheter utreds inom Sydgas II- och Västgas-projekten.

Den andra importvägen avser möjligheten av en anknytning till den finska naturgasimporten från Sovjetunionen. Denna möjlighet har ett direkt samband med finska planer på en utökad import med avsättning i västra Finland, vilket förutom utbyggnader i Finland kräver en ledning över Bottenhavet. Marknaden för gas som importeras denna väg finns företrädesvis inom östra Mellansverige men även utefter delar av södra Norrlandskusten och i Värmland. Denna möjlighet utreds inom Östgasprojektet.

I ett särskilt projekt utreds möjligheten till underjordisk gaslagring i porösa berglager enligt en teknik som kommit till användning utomlands.

Sydgas II-projektet beskrivs sammanfattningsvis enligt följande:

Projektets marknadsområde omfattar Sydkrafts eldistributionsområde från Hasslarp, där Sydgas I slutar, till Sydkrafts gräns i Halmstad kommun. Under hösten har Sydkraft på Sydgas uppdrag utfört en marknadsundersökning i området. — — —

En analys av projektets lönsamhet pågår såväl i Swedegas som i Sydgas. Sydgasbolagets marknadsundersökning visar på en naturgasvolym om ca 100 Mm³/år i plåtnivå med uppvärmningskunder i Ängelholm och Halmstad samt större industrikunder anslutna. Investeringsbehovet i projektet bedöms uppgå till 315 milj. kr. (prisnivå januari 1984 exkl. byggräntor). Projektering och byggande av systemen skulle innebära ca 500 direkta årsverken.

Om *Västgasprojektet* sägs bl. a. följande i Swedegas skrivelse:

I Västgas AB's regi har under år 1983 gjorts en förnyad utredning om naturgasanvändning i Västsverige. Marknaden har kartlagts i ett område från Halmstad längs västkusten till Göteborg och vidare norrut till Vänersborg och Trollhättan.

I Göteborgs kommun har Energiverken i Göteborg (EiG) gjort en separat marknadsstudie, som färdigställdes under våren 1983. En första västgasrapport med ekonomisk analys redovisades före sommaren 1983. Västgas styrelse tillsatte då en arbetsgrupp. Marknadsbedömningen verifierades av arbetsgruppen och Västgas plåtvolum uppgår enligt denna bedömning till ca 250 Mm³/år.

Investeringsbehovet i projektet bedöms uppgå till 1 190 milj. kr. (prisnivå januari 1984 exkl. byggräntor).

Uppbyggnadsskedet innebär ca 2 000 direkta årsverken.

En vidare marknad på ca 200 Mm³ torde kunna öppnas vid en sammankoppling av väst- och östgassystemen. Frågan kommer att utredas närmare under år 1984.

I fråga om *Östgasprojektet* anges bl. a. följande:

Östgasprojektet med driftstart 1988/89 baseras på en stamledning från en importpunkt vid Gävle till Stora Skedvi och vidare — — till Lindesberg och Gårdsjö. Från stamledningen har räknats med grenledningar till de flesta större orter i regionen bl. a. Stockholm. Anknytning till södra och västra Sverige har tänkts ske över Gårdsjö. Denna sammanknytning bedöms ha stort strategiskt värde för ett svenskt naturgassystem bland annat ur försörjningsteknisk och kommersiell synvinkel.

Arbetet med Östgasprojektet inriktas mot att klarlägga marknadsförutsättningar, tillförsellfrågor inklusive transitering genom Finland, investeringskostnader och arbetskraftsbehov, tidplan samt projektets ekonomi. — — —

Marknadsförutsättningarna för naturgasanvändning har närmare studerats inom ett område avgränsat av Sundsvall i norr, Norrköping i söder och Karlstad i väster. — — —

Resultatet av hittills utförd marknadskartläggning visar på en bedömd bruttopotential för naturgas på totalt 28 TWh/år 1990, motsvarande 2,8 miljarder m³ naturgas. Detta skall tolkas som en övre gräns för förbrukningen inom antagna användningsområden enligt tillämpade förutsättningar bl. a. att konvertering sker enbart från olja och gasol.

Den slutliga marknaden med dessa förutsättningar förväntas uppgå till 1 miljard m³ naturgas eller 10 TWh/år. — — —

Investeringskostnaderna har beräknats till 5 000 milj. kr. i penningvärde januari 1984 exkl. byggränta. Härtill kommer betydande kostnader för bottenhavsledningen. Projektering och byggande av systemet i Sverige skulle innebära ca 10 000 direkta årsverken.

Om det fortsatta arbetet med ifrågavarande projekt anförs följande i rapporten:

Avsikten är att under år 1984, så långt detta på förhandenvarande förutsättningar är möjligt, i första hand precisera de tekniska och ekonomiska villkor som gäller för respektive projekt. Samtidigt skall eftersträvas att klargöra på vilka organisatoriska och ägandemässiga villkor som ett genomförande kan ske.

På grundval härav måste också ske en inbördes samordning och avvägning mellan de olika projekten. Som framgår av den projektvisa redogörelsen grundas analyserna på i stort sammanfallande tidsprogram för genomförande under andra hälften av 1980-talet. De sammanlagda kraven på samtida resursinsatser av olika slag måste bedömas mot bakgrund av såväl samhälls- som företagsekonomiska möjligheter och förutsättningar. Även möjligheter och konsekvenser av en relativt snabb och betydande infasning av naturgas i det etablerade energisystemet måste övervägas. I denna samordning och avvägning måste även resultatet av den fortsatta gaslagerutredningen beaktas.

Swedegas räknar med att det under det närmaste året skall bli möjligt att klarlägga förutsättningarna för fortsatt naturgasintroduktion. Om projektet kan genomföras på kommersiella grunder räknar Swedegas med att ta initiativ därtill.

Utskottet

Inledning

Grundläggande riktlinjer för energipolitiken fram till omkring år 1990 fastställdes av statsmakterna våren 1981 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381). Som ett centralt mål angavs att oljeberoendet skulle kraftigt minskas. Det gällde också att skapa förutsättningar för en avveckling av kärnkraften i enlighet med utslaget av folkomröstningen i kärnkraftsfrågan våren 1980. Statsmakterna tog sikte på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Andra viktiga inslag i riksdagens beslut gällde bl.a. energihushållning, program för oljeersättning, åtgärder för att höja säkerheten vid kärnkraftverken, energiforskning och organisationsfrågor.

Under allmänna motionstiden år 1982 väcktes ett stort antal motioner inom ett brett register av energipolitiska frågor. Flertalet av dessa motioner behandlades i näringsutskottets betänkande NU 1981/82:30.

I slutet av år 1982 beslöt riksdagen om åtgärder för att få till stånd vissa investeringar inom energiområdet (prop. 1982/83:50, NU 1982/83:18, rskr 1982/83:111).

Också under allmänna motionstiden år 1983 väcktes ett betydande antal motioner rörande olika energifrågor. I näringsutskottets betänkande NU 1982/83:33 behandlades merparten av dessa motioner.

Statens energiverk är sedan den 1 juli 1983 den centrala förvaltningsmyndigheten för frågor om energiförsörjning (NU 1982/83:34, rskr 1982/83:193).

Bland riksdagsbeslut hösten 1983 i energipolitiska frågor skall här nämnas beslut dels om principer för beskattningen inom energiområdet (prop. 1983/84:28, SkU 1983/84:9, rskr 1983/84:124), dels om stöd för åtgärder för att ersätta olja m. m. och om ett konjunkturanpassat investeringsprogram under år 1984 (prop. 1983/84:62, NU 1983/84:9, rskr 1983/84:124), dels om vissa naturgasfrågor (prop. 1983/84:47, NU 1983/84:10, rskr 1983/84:125).

I januari i år godkände riksdagen regeringens förslag till ny lagstiftning på kärnenergiområdet (prop. 1983/84:60, NU 1983/84:17, rskr 1983/84:135). Den nya lagen har trätt i kraft den 1 februari 1984.

I det föregående (s. 15 f.) har lämnats en något mer utförlig redogörelse för riksdagsbehandlingen av energipolitiska frågor under de senaste åren.

Förutom till de förslag som regeringen lägger fram i årets budgetproposition har riksdagen i vår att ta ställning till flera förslag inom energiområdet. Proposition 1983/84:107 om forskning gäller bl.a. energiforskning. Dessa frågor behandlas i näringsutskottets betänkande NU 1983/84:45. Proposition 1983/84:110 om vissa olje frågor behandlas i näringsutskottets betän-

kande NU 1983/84: 43. Vidare tar utskottet i betänkandet NU 1983/84: 44 upp proposition 1983/84: 158 om vissa kolfrågor. Proposition 1983/84: 160 om fortsatt vattenkraftsutbyggnad behandlar utskottet i sitt yttrande till bostadsutskottet NU 1983/84: 10 y. Regeringen har till senare under våren 1984 aviserat en proposition om storstädernas värmeförsörjning. Vidare har regeringen aviserat en proposition om kommunal energiplanering.

Budgetpropositionens framställning i energifrågor inleds av föredragande statsrådet med en översikt över utvecklingen på energiområdet under år 1983 m. m. Här berörs bl. a. energianvändningen i Sverige och i vår omvärld. Vidare lämnas en redogörelse för utredningar och annan verksamhet avseende kommunal energiplanering, bränslen, elproduktion, eldistribution, 1983 och 1984 års investeringsprogram samt kärnsäkerhet. Det internationella energisamarbetet berörs också.

I detta betänkande tar utskottet upp, förutom denna allmänna redogörelse, 17 olika anslagspunkter i budgetpropositionen. Regeringens budgetförslag i denna del gäller nära 4,1 miljarder kronor, varav drygt 3,3 miljarder kronor är ett anslag till statens vattenfallsverk. I anslutning här till behandlas ett trettiootal motioner från allmänna motionstiden.

Energihushållning och energiproduktion i allmänhet

Allmänna riktlinjer

Inledningsvis har utskottet i korthet redogjort för de riktlinjer för energipolitiken fram till omkring år 1990 som riksdagen antog år 1981.

I ett par av motionerna framförs uttryckliga krav på att riksdagen skall göra uttalanden om riktlinjerna för energipolitiken. Härutöver finns en rad motionsyrkanden av mera övergripande natur som behandlas i detta avsnitt om allmänna riktlinjer.

Moderata samlingspartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna framför i partimotioner sina synpunkter på olika energipolitiska frågor. De delar av motionerna som avser den allmänna inriktningen av energipolitiken har refererats i det föregående (s. 12 f.).

Här behandlar utskottet först de nyss nämnda yrkandena om energipolitikens inriktning. De återfinns i moderata samlingspartiets och centerpartiets partimotioner. Ett avsnitt i moderata samlingspartiets motion som gäller kärnvärmereaktorer tar dock utskottet upp senare i detta betänkande.

I motion 1983/84: 851, som gäller olika näringspolitiska frågor, framför moderata samlingspartiet vissa synpunkter på energipolitiken. Denna bör, anför motionärerna, inriktas på att tillvarata marknadens förmåga. Byråkratins inflytande över energibesluten måste reduceras. Vidare förordas en i huvudsak fri prisbildning, avveckling av subventioner och ett klarläggande kring miljö- och tillståndsfrågor. Energibeskattningen bör utformas

så att resp. energislags verkliga kostnader tillåts att slå igenom. Motionärerna vill att riksdagen skall ge regeringen till känna att energipolitiken bör få denna inriktning.

Centerpartiet vill att riksdagen skall ansluta sig till den strategi och till de riktlinjer för de framtida energisystemens utformning som förordas i motion 1983/84: 911. Tankegångarna i motionen bygger på ett decentralistiskt synsätt och utgår ifrån att det är nödvändigt med en hushållning med tillgängliga resurser. Energianvändningen bör anpassas till naturens eget kretslopp.

Som framgår av den tidigare redogörelsen (s. 17 f.) begärdes även förra året från moderata samlingspartiet och centerpartiet att riksdagen skulle göra uttalanden om energipolitikens inriktning. Utskottet ansåg (NU 1982/83: 33 s. 32), med reservationer från resp. partiers företrädare i utskottet, att riksdagen inte hade anledning att i det sammanhanget ompröva de riktlinjer för energipolitiken fram till år 1990 som hade antagits av statsmakterna knappt två år tidigare. Riksdagen avslog motionsyrkandena.

Utskottet är alltså av samma uppfattning. Det finns, menar utskottet, inte heller nu skäl för riksdagen att ompröva de grundläggande principer för energipolitiken fram till omkring år 1990 som riksdagen fastställde år 1981. Energipolitiken bör ta sikte på att oljeberoendet skall minska och att det skall skapas förutsättningar för en avveckling av kärnkraften. En successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan är ett viktigt inslag i energipolitiken.

Utskottet vill även erinra om de inledningsvis nämnda regeringsförslag rörande olika delar av energipolitiken som föreläggs riksdagen varen 1984. Det bör vidare noteras att regeringen i budgetpropositionen har aviserat en översyn av energihushållningsprogrammet år 1985. Frågan om riktlinjer på lång sikt för Sveriges energiförsörjning övervägs av 1981 års energikommitté, EK 81.

Det synes mot här angiven bakgrund inte motiverat med ett uttalande av riksdagen om allmänna riktlinjer för energipolitiken, vilket begärs i de nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet finner därför inte heller skäl att närmare kommentera de synpunkter på energipolitikens allmänna inriktning som framförs i här behandlade delar av motionerna.

I fråga om den starka tro på marknadskrafternas förmåga att lösa de energipolitiska problemen som kommer till uttryck i moderata samlingspartiets motion vill utskottet dock göra följande kommentar. En viktig aspekt i detta sammanhang är att energiförsörjningen skall kunna tryggas. Utgångspunkten för olika energipolitiska åtgärder bör vara att de energislag som nu utvecklas skall bli kostnadseffektiva på längre sikt och kunna konkurrera på marknadsmässiga villkor. Under en övergångsperiod krävs dock stöd både till forskning och utveckling och till introduktionsåtgärder för att sådana kostnadseffektiva alternativ skall komma fram och för att oljeberoendet skall kunna minska i önskvärd takt.

Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker ifrågavarande delar av motionerna 1983/84: 851 (m) och 1983/84: 911 (c).

I motion 1983/84: 911 (c) begärs också ett uttalande av riksdagen till regeringen av innebörden att man skall ta till vara de effekter i form av ökad sysselsättning, förbättrad samhällsekonomi och minskad sårbarhet som satsningar på miljövänlig inhemsk energi, effektivare energianvändning samt småskaliga och anpassbara energisystem innebär.

Energipolitiken är inriktad på en utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. För att de energipolitiska målen skall nås krävs omfattande investeringar. Sådana investeringar lägger en väsentlig grund för en långsiktig utveckling mot ökad produktion av inhemska bränslen och ökad sysselsättning. Härav följer också positiva effekter på bytesbalansen och för landets försörjningstrygghet. Något uttalande i detta ämne utöver vad utskottet tidigare har anfört rörande riktlinjer för energipolitiken finner utskottet inte vara befogat. Motionsyrkandet avstyrks sålunda.

Till de allmänna riktlinjernas område hänför utskottet också tre yrkanden som i ett vidare perspektiv rör utnyttjande av elkraft.

Det första av dessa yrkanden finns i motion 1983/84: 2368 (c). Där begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om statens vattenfallsverks agerande för att öka användningen av elkraft för uppvärmning.

Det är, anför motionärerna, inte acceptabelt att t. ex. vattenfallsverket genom aktiv marknadsföring och pressade elpriser driver fram en omfattande konvertering till elvärme. Detta innebär nämligen att ett statligt verk aktivt verkar för en utveckling som går stick i stäv mot riktlinjer för energipolitikens inriktning som har fastlagts av regering och riksdag. Det är nödvändigt, säger motionärerna, att klara direktiv ges för hur tillgänglig elkraft skall utnyttjas.

Ett annat krav i samma motion är att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om nödvändigheten av att ett överskott av elenergi avsätts på ett sådant sätt att kärnkraftens avveckling säkerställs och nya felinvesteringar i storskaliga elproduktionsanläggningar undviks.

Det tredje yrkandet återfinns i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1983/84: 1367. Enligt detta skall riksdagen hos regeringen hemställa om förslag till åtgärder för en kraftig ökning av exporten av elkraft.

Ett överskott av elkraft från kärnkraftverken är, säger motionärerna, en realitet och kommer att vara det under resten av 1980-talet. I stället för att bygga upp ett inhemskt elberoende på detta överskott borde man med det snaraste göra kraftfulla satsningar på export av elkraft.

Först tar utskottet upp de krav som framförs i motion 1983/84: 2368 (c).

Prissättningen på elektricitet från kärnkraftverk och vattenfallsverkets

eltariffer diskuterades i riksdagen i höstas. Statsrådet Birgitta Dahl besvarade den 24 november 1983 (RD 1983/84: 32 s. 17) en fråga (1983/84: 93) av Pär Granstedt (c) om hon var beredd att vidta åtgärder mot den enligt frågeställaren aktuella dumpningen av priset på elenergi från kärnkraftverk. Statsrådet redogjorde för den höjning av högspänningstariffen som vattenfallsverket då nyligen hade beslutat om (se s. 19 f.) och fortsatte:

Vattenfallsverkets tariffer fastställs av verket och inte av regeringen. Vid utformningen av vattenfallsverkets högspänningstariff har enligt vad jag har inhämtat en utgångspunkt varit verkets totala kostnadsbild. Här ingår givetvis också kostnaderna för att producera elektrisk kraft i kärnkraftverk.

Statsmakterna har fastställt avkastningskrav för vattenfallsverket. Hittills har verket uppfyllt fastställda avkastningskrav. Någon sänkning av avkastningskravet har inte aktualiserats.

Regeringen har i olika sammanhang, senast i proposition 1983/84: 40 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m., deklarerat sin målsättning att nedbringa den svenska inflationstakten till 4% under år 1984. Jag kan konstatera att beräkningarna bakom vattenfallsverkets högspänningstariff utgår från bl. a. denna målsättning.

I budgetpropositionen (bilaga 14 s. 131) diskuteras sambandet mellan el- och värmeförsörjning. Föredragande statsrådet erinrar om att hon i proposition 1983/84: 28 om beskattningen av energi anförde att den beräknade goda tillgången på relativt billig elenergi under 1980-talet och flera år in på 1990-talet i första hand borde användas inom industrin men även utnyttjas för bl. a. uppvärmningsändamål i fjärrvärmenät, flerfamiljshus och småhus. Därmed kunde oljeanvändningen minskas. Det var emellertid viktigt att undvika att låsa fast uppvärmningen vid elenergi. När kärnkraften skall börja avvecklas kommer, framhölls det, tillgången på elenergi att bli mer begränsad. Användningen av elenergi för uppvärmning borde därför under 1980-talet i första hand ske i flexibla system där flera olika energikällor kan utnyttjas. Mot den angivna bakgrunden föreslog regeringen i den nämnda propositionen att återbetalning av allmän energiskatt under vissa förutsättningar skulle kunna ske i fråga om elkraft som förbrukas i avkopplingsbara elpannor. Ett sådant krav var att ingen oljebaserad produktion av elektrisk kraft dessförinnan hade förekommit i landet av energibalansskäl under en sammanhängande period av minst fem dygn. Riksdagen har bifallit detta förslag (SkU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 96).

Med hänsyn till de förhållanden som här har redovisats finner utskottet det inte påkallat med en särskild framställning till regeringen enligt ifrågasvarande yrkanden i motion 1983/84: 2368 (c). Utskottet vill dock understryka betydelsen av att en fastlåsning till eluppvärmning undviks. Den konvertering till elvärme som f. n. äger rum följer i stort statsmakternas riktlinjer. Det finns vidare skäl att betona att tillgång till förhållandevis billig elkraft är av stort värde för industrin och för enskilda hushåll. Härutöver vill utskottet erinra om att 1981 års energikommitté har till

uppgift att utreda och föreslå en plan för kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. De nämnda yrkandena i motion 1983/84: 2368 (c) avstyrks sålunda.

Vad så gäller kravet på åtgärder för ökad export av elkraft, vilket främförs av vänsterpartiet kommunisterna, vill utskottet anföra följande.

Utskottet har i det föregående (s. 19) beskrivit Sveriges utrikeshandel med elkraft åren 1979–1983 liksom det nordiska samarbete inom elområdet som sker inom ramen för organisationen Nordel. Det framgår av redogörelsen att den svenska exporten av elkraft under den angivna perioden har varierat mellan 2,5 TWh och 6,2 TWh per år. Samtidigt har importen varierat mellan 3,4 TWh och 10,4 TWh per år. Samtliga år under denna period, med undantag av år 1981, har Sverige varit nettoimportör av elkraft. Ett viktigt syfte med det nordiska samarbetet på elenergiområdet är att den totala elproduktionen skall fördelas länderna emellan så att kostnaderna blir så låga som möjligt.

Motionärernas förslag har sin utgångspunkt i farhågor för att den goda tillgång på elkraft som f. n. råder i Sverige skall leda till ett icke önskvärt elberoende.

Utskottet vill även i denna fråga hänvisa till den nyss lämnade redogörelsen för sambandet mellan el- och värmeförsörjningen. Det är sammanfattningsvis en uppgift för 1981 års energikommitté att lämna förslag på åtgärder som leder fram till en utveckling i enlighet med riksdagens energipolitiska beslut år 1981, bl. a. rörande elförsörjningen. Regeringen har ett ansvar för att riksdagens beslut kan genomföras. Utskottet ser det inte som ett självändamål att exporten av elkraft ökar. Bestämmande för utvecklingen i detta avseende bör vara de ekonomiska förutsättningarna härför på kort och längre sikt. Utskottet utgår ifrån att regeringen följer denna fråga. Något uttalande från riksdagen till regeringen om förslag till åtgärder för en kraftig ökning av exporten av elkraft anser inte utskottet vara motiverat. Därför avstyrker utskottet ifrågavarande del av motion 1983/84: 1367 (vpk).

Energiushållning m. m.

Riksdagens energipolitiska beslut våren 1981 omfattade bl. a. riktlinjer för ett samlat energiushållningsprogram för 1980-talet. I detta avsnitt tar utskottet upp fyra motionsyrkanden som gäller energiushållning.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion 1983/84: 1367 att riksdagen skall hemställa hos regeringen om förslag till en energiushållningslag som ger de styrmedel som krävs för genomförande av en effektiv energiushållning.

Utredningen om styrmedel för näringslivets energiushållning, den s. k. Grafströmska utredningen, lade i slutet av år 1981 i betänkandet (SOU 1981:94) Energisamverkan stat-kommun-näringsliv fram ett förslag till energiushållningslag. Förslaget avsåg energiplanering, energitillförsel och

energianvändning inom näringslivet. Remissbehandlingen av betänkandet avslutades för omkring ett år sedan. I proposition 1983/84: 158 om vissa kolfrågor lägger regeringen fram ett lagförslag som grundar sig på delar av utredningsbetänkandet och remissbehandlingen. I övrigt bereds ärendet f. n. i regeringskansliet. Det framgår vidare av budgetpropositionen (s. 81) att energihushållningsprogrammet kommer att ses över år 1985. En sådan översyn kommer att göras med ledning av erfarenheterna av vidtagna energihushållningsåtgärder och utifrån bedömningar av behovet av att åtgärderna får ändrad inriktning. Underlag för denna översyn utarbetas f. n. av statens energiverk och – vad gäller energisparprogrammet för befintlig bebyggelse – av statens råd för byggnadsforskning. Fr. o. m. den 1 juli 1983 har statens energiverk det övergripande myndighetsansvaret för det samlade energihushållningsprogrammet.

De två senaste åren har utskottet avstyrkt och riksdagen avslagit motionsyrkanden från vänsterpartiet kommunisterna med önskemål om en energihushållningslag (NU 1981/82: 30 s. 19, NU 1982/83: 33 s. 33). Härvid uttalade utskottet att riksdagen borde avvakta regeringens fortsatta beredning av den Grafströmska utredningens förslag. Vid det första tillfället hade vänsterpartiet kommunisterna inte någon plats i utskottet. Vid det senare tillfället reserverade sig dess representant.

Utskottet anser fortfarande att riksdagen bör avvakta regeringens fortsatta beredning av utredningsförslaget. Som nämnts får riksdagen tillfälle att ta ställning till vissa delar av detta förslag i samband med behandlingen av proposition 1983/84: 158 om vissa kolfrågor. Också andra av de förslag inom energiområdet som regeringen i år förelägger riksdagen (se s. 32 f.) har viss anknytning till detta ämne. Härutöver vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen har behandlat frågor rörande ett styrmedel inom energiområdet, nämligen skatter på energi (prop. 1983/84: 28, SkU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 96). Motion 1983/84: 1367 (vpk) avstyrks sålunda i här aktuell del.

Vänsterpartiet kommunisterna begär också att riksdagen hos regeringen hemställer om en inventering av hur mycket spillvärme som finns tillgänglig i landet.

Stora mängder energi slösas bort genom att varmvatten och varmluft släpps ut från industrier, offentliga byggnader och institutioner samt i bostadsbeståndet, anför motionärerna.

Utskottet vill liksom ett par gånger tidigare (NU 1982/83: 33 s. 76, NU 1981/82: 30 s. 66) fästa uppmärksamheten på en föreskrift i lagen (1977:439) om kommunal energiplanering. Enligt denna föreskrift skall kommunerna i sin planering bl. a. undersöka förutsättningarna för att genom samverkan med annan kommun eller betydande intressent på energiområdet, t. ex. processindustri, gemensamt söka lösa frågor som har betydelse för hushållningen med energi eller för energitillförseln. Finns förutsättningar för en sådan gemensam lösning skall den, heter det i lagen,

tas till vara i planeringen. Utskottet utgår från att kommunerna beaktar denna föreskrift.

Utskottet räknar med att frågan om utnyttjande av spillvärme kan komma att uppmärksammas inom regeringskansliet i samband med utarbetandet av den aviserade propositionen om kommunal energiplanering. Enligt utskottets uppfattning kan spillvärmeutnyttjande utgöra ett värdefullt inslag i värmeförsörjningen. Utskottet har noterat att bl. a. statens industriverk, statens planverk och state is råd för byggnadsforskning har utarbetat en rad rapporter om spillvärme, bl. a. med inventeringar rörande en betydande del av landet. Vidare har flera kommuner inom ramen för den kommunala energiplaneringen utfört inventeringar om spillvärme. Något uttalande i detta ämne av riksdagen med krav på en sådan inventering som begärs i motion 1983/84: 1367 (vpk) anser utskottet mot här angiven bakgrund inte vara erforderligt.

Också motion 1983/84: 1320 (s) gäller utnyttjande av spillvärme. Det är, anför motionärerna, angeläget att all energi tas till vara som kan bidra till en effektiv energiförsörjning och en minskning av vårt oljeberoende. De påpekar att det inom industrin finns åtskilligt med spillvärme som borde kunna utnyttjas. Priset på överskottsenergi sägs böra vara noll för användaren. Kostnader i samband med att denna typ av energi utnyttjas bör täckas av nyttjaren.

I vissa fall, fortsätter motionärerna, har industrin själv möjlighet att ta vara på spillvärmen samtidigt som det är samhällsekonomiskt sett bättre att denna matas in i ett fjärrvärmenät. I ett sådant fall är det rimligt att kommunen/samhället får utnyttja denna värmekälla men att industrin ersätts för sin alternativkostnad. Motionärerna önskar att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad de sålunda har anfört om överskottsenergi.

Enligt riksdagens beslut om investeringar på energiområdet (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9 s. 18, rskr 1983/84: 124) kan bidrag om högst 10% av investeringskostnaden lämnas för investeringar i distributionsanläggningar som överför industriell spillvärme till anläggningar för fjärrvärme. Bidrag kan utgå till anläggningar som beställs under år 1984.

Utskottet utgår ifrån att berörda företag och kommuner överväger vilka möjligheter som står till buds för att tillgänglig spillvärmekapacitet skall kunna utnyttjas på ett lönsamt sätt. Det nämnda stödet är avsett att utgöra ett ytterligare incitament till överförande av industriell spillvärme till fjärrvärmeanläggningar. Något uttalande av riksdagen i detta ämne finner utskottet inte vara motiverat f. n. Alltså avstyrks motion 1983/84: 1320 (s).

Sist i detta avsnitt tar utskottet upp en fråga som riksdagen även behandlade i slutet av förra året. Det gäller statligt stöd till installation av värmepumpsanläggningar.

I motion 1983/84: 1313 (fp) föreslås att riksdagen hos regeringen skall

begära förslag till sådana bestämmelser för statsstöd till installation av värmepumpar som inte missgynnar värmepumpar vilka arbetar enligt frånluftsprincipen.

Enligt riksdagens nyligen fattade beslut om investeringar inom energiområdet kan bidrag lämnas till investeringar i värmepumpsanläggningar som beställs under år 1984 (NU 1983/84: 9). Bidragets storlek är högst 15 % av investeringskostnaden. Undantagna från bidragsmöjligheten är dock bl. a. värmepumpar som utnyttjar frånluft i bostadshus. Vid riksdagsbehandlingen förelåg motionsyrkanden av innebörden att även den nämnda typen av värmepumpar skulle omfattas av stödet. Bostadsutskottet avgav yttrande till näringsutskottet (BoU 1983/84: 1 y) över denna del av propositionen jämte de nämnda motionsyrkandena. Näringsutskottet anförde (s. 16) att det liksom bostadsutskottet i det gällande statsfinansiella läget inte ansåg sig kunna förorda en ökad medelstilldelning för att därmed möjliggöra stöd till samtliga typer av värmepumpar. Utskottet underströk att avsaknaden av direkt stöd inte innebar att frånluftsvärmepumpar inte skulle komma att kunna installeras. Motionerna avstyrktes i ifrågavarande del.

I en reservation från folkpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet tillstyrktes motionsyrkandena. Reservationer förelåg även från moderata samlingspartiets resp. centerpartiets företrädare. I dessa avstyrktes motionerna med andra motiveringar än utskottets. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet har fortfarande samma uppfattning. Någon ändring i de nu gällande stödvillkoren vad gäller värmepumpar vill utskottet således inte förorda. Det statsfinansiella läget medger inte en utvidgning av stödet. Ett skäl till att denna typ av värmepumpar undantogs från möjligheten att beviljas stöd var att de bedömdes vara så lönsamma att ytterligare stimulans ansågs obehövlig. Det bör återigen understrykas att avsaknaden av statligt stöd för den här aktuella typen av värmepumpar inte innebär att sådana värmepumpar inte kommer att kunna installeras. Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker motion 1983/84: 1313 (fp).

Statistik och ekonomisk redovisning

Statistiska centralbyrån, som är central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikproduktionen, publicerar merparten av den svenska statistiken på energiområdet. Statens energiverk upprättar i enlighet med sin instruktion översikter och prognoser över energianvändning, energiförsörjning och försörjningsmöjligheter. Uppgifter om utvecklingen på marknaderna för petroleumprodukter och vissa andra energislag publiceras löpande av statens pris- och kartellnämnd.

Centerpartiet begär i motion 1983/84:911 att riksdagen hos regeringen skall hemställa om initiativ i syfte att förbättra statistik och information om energianvändningens omfattning och utveckling i enlighet med vad som förordas i motionen.

Väsentligt är, anför motionärerna, att energistatistiken är enhetlig och begriplig. Statens energiverk bör, menar de, ges i uppdrag att fullfölja den energiinformation som energisparkommittén tidigare publicerade. Detta bör ske med syfte att en mera tillgänglig energistatistik än f. n. skall komma till stånd.

Den verkliga energianvändningen är, sägs det vidare, större än vad statistiken utvisar. "Den 'gratisenergi' som vi t.ex. utnyttjar till värme-pumpar redovisas inte i statistiken." Detta kan, säger motionärerna, få effekter om vi i framtiden skulle tvingas att återgå till en ökad andel bränslebaserad uppvärmning.

Av den tidigare redogörelsen (s. 20 f.) framgår att det inom statistiska centralbyrån och statens energiverk pågår ett arbete i syfte att göra energistatistiken enhetligare och bättre anpassad till avnämarnas önskemål. Energiverket, som bl. a. har övertagit energisparkommitténs funktion, har för avsikt att lämna regelbundna rapporter om energianvändningens utveckling och omfattning i olika samhällssektorer. I redogörelsen har också fästs uppmärksamheten på hur frågan om energistatistiken berördes vid 1981 års energipolitiska beslut liksom av statistikutredningen i betänkandet (SOU 1983: 17) Framtida statlig statistik.

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget med en väl fungerande statistikproduktion på energiområdet, anpassad till avnämarnas behov. Utskottet räknar med att det arbete som nu bedrivs på myndighetsnivå med detta syfte skall kunna leda fram till önskvärt resultat. Med hänsyn härtill anser utskottet inte att det finns skäl för en sådan framställning till regeringen som begärs i motion 1983/84: 911 (c). Denna avstyrks således i ifrågavarande del.

I centerpartiets motion 1983/84: 911 framförs också önskemål om att riksdagen hos regeringen skall begära en noggrann redovisning av de ekonomiska förhållandena för de fonder som finansieras med avgifter på olja, kol, kärnkraft och bensin.

Budgetpropositionen ger, anför motionärerna, inte underlag för några säkra beräkningar av intäkter och kostnader för t.ex. oljeersättningsfonden, energiforskningsfonden och kolmiljöfonden. Samma svårigheter sägs föreligga vid bedömningen av kvarstående medel avseende energiupphandlingsdelegationen och för 1983 års och 1984 års investeringsprogram.

Vid behandlingen i slutet av förra året av regeringens förslag om stöd för oljeersättning och investeringar inom oljeområdet (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 124) begärdes i en motion från centerpartiet en fullständig redovisning av i vilken omfattning förslagen i propositionen var statsfinansieellt motiverade.

Dävarande statssekreteraren för energifrågor i industridepartementet Ulf Dahlsten lämnade under ärendets beredning inför utskottet upplysningar om vilka inkomstförstärkningar som de då föreslagna avgifterna beräknades ge och om kostnaderna för de aktuella stödåtgärderna.

Utskottet sade sig (s. 7) utgå ifrån att regeringen i sina förslag till riksdagen skulle presentera ett så fullständigt beslutsunderlag som måste krävas för riksdagens ställningstagande. I propositionen angavs inte de inkomstförstärkningar som var att räkna med på grund av föreslagna avgiftshöjningar och nya avgifter. Så hade för övrigt inte heller gjorts i tidigare likartade propositioner, såsom när det var fråga om införande av den särskilda avgiften för oljeprodukter och sedermera höjning av denna. Utskottet anförde fortsättningsvis följande:

Allt beräknade inkomster och de förutsättningar som gäller för beräkningarna anges har onekligen intresse i sammanhanget. Utskottet är dock medvetet om att exakta beräkningar av såväl inkomster som utgifter i det nu aktuella fallet är förenade med betydande svårigheter, eftersom en rad antaganden måste göras bl. a. om förbrukningen av olika slags energi och om efterfrågan på de föreslagna stödåtgärderna..

Med hänsyn till de kompletterande uppgifter som hade lämnats under ärendets beredning ansåg utskottet att det inte fanns anledning för riksdagen att hos regeringen begära någon sådan redovisning som föreslogs i motionen, vilken således avstyrktes. En reservation från centerpartiets och folkpartiets företrädare i utskottet gick ut på att regeringen i lämpligt sammanhang borde återkomma med en fullständig redovisning av i vilken omfattning de pålagor som föreslogs i propositionen var statsfinansiellt motiverade. Riksdagen följde utskottet.

I betänkandet NU 1983/84: 9 angav utskottet i en sammanställning (s. 22) vilka medel som då återstod av anslagna medel för stöd till torveldade förbränningsanläggningar, distributionsanläggningar för fjärrvärme och upphandling inom energiområdet. Här angavs också, sedan vissa kompletteringar hade lämnats från regeringskansliet, vilka anspråk på medel som återstod.

Av följande sammanställning framgår hur stora de nu gällande avgifterna för oljeprodukter, bensin och kol samt elektricitet från kärnkraftverk är och hur intäkterna därav fördelas på ändamål. Avgifterna gäller från den 1 januari 1984.

Ändamål	Olja kr./m ³	Bensin öre/l.	Kol kr./ton	Kärnkraftsel öre/kWh
Oljeersättningsfonden	54	1	—	—
Oljeprospekteringsfonden	12	2	—	—
Energiforskningsfonden	33	3	10	0.2
Kolmiljöfonden	10	—	—	—
Åtgärder mot försurningen	9	—	—	—
Summa	118	6	10	0.2

Riksdagen har vidare, efter förslag av regeringen, i syfte att förbättra överblicken över finansieringssystemet beslutat att inkomsterna från de särskilda avgifterna först tillförs resp. fond och därefter successivt tillförs

inkomsttiteln 1431 Särskild avgift för oljeprodukter m. m. på statsbudgeten (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 124). Inkomster svarande mot den del av avgiften på olja som skall tillföras åtgärder mot försurning förs till inkomsttiteln 1435 Särskild avgift för åtgärder mot försurningen. Den del av inkomsterna som svarar mot avgiften för kolmiljöfonden redovisas även fortsättningsvis utanför statsbudgeten. Fr. o. m. den 1 januari 1984 tas stödet för oljeersättning åtgärder samt för investeringar inom energiområdet upp på statsbudgeten.

I årets budgetproposition (prop. 1983/84: 100 s. 5) beräknas för nästa budgetår på inkomsttiteln 1431 Särskild avgift för oljeprodukter m. m. ett belopp om 1 395 000 000 kr. Härutöver framgår av budgetpropositionen (bil. 14 s. 90) att statens energiverk räknar med att kolmiljöfonden under innevarande budgetår kommer att tillföras ca 150 milj. kr. I proposition 1983/84: 158 om vissa kolfrågor anges (s. 10) att det för de närmaste åren beräknas inflyta drygt 100 milj. kr. per år till kolmiljöfonden genom den särskilda avgiften för oljeprodukter.

I proposition 1983/84: 110 om vissa oljefrågor (s. 37) anges i ett diagram utbetalningar från och behållning i oljeprospekteringsfonden under perioden 1981–1983.

Utskottet kan med hänvisning till den här lämnade redogörelsen konstatera att regeringen i olika sammanhang har vidtagit åtgärder i syfte att förbättra överblicken över de nu aktuella finansieringsformerna inom energiområdet. Som utskottet påpekade i slutet av förra året är det förenat med betydande svårigheter att i förväg utföra exakta beräkningar av såväl inkomster som utgifter för ifrågavarande avgifter och stöd, eftersom beräkningarna nödvändigtvis måste bygga på en rad antaganden. Inte desto mindre har det visat sig att sådana uppgifter har ett klart intresse liksom uppgifter om de i efterhand konstaterade inkomsterna och utgifterna. Utskottet förutsätter därför att regeringen i lämpligt sammanhang ger en samlad redovisning av de här nämnda förhållandena.

Av vad här har sagts framgår att det aktuella yrkandet i motion 1983/84: 911 (c) till väsentlig del är tillgodosett. Något särskilt uttalande av riksdagen i detta ämne finner utskottet därför inte erforderligt. Utskottet avstyrker följaktligen motionen i här behandlad del.

Vattenkraft

Inledning

Vattenkraften beräknas år 1983 ha svarat för knappt 60 % av den totala produktionen av elektrisk energi i Sverige.

På grundval av bl. a. förslag i vattenkraftberedningens betänkande (SOU 1983: 45) Vattenkraft lägger regeringen i proposition 1983/84: 160 fram förslag till en plan för utbyggnad av vattenkraften till 66 TWh. Propositionen har hänvisats till bostadsutskottet. Näringsutskottet avger yttrande till

detta utskott över propositionen jämte motioner (NU 1983/84: 10 y). I detta avsnitt behandlas två motioner om statens vattenfallsverks organisation och fyra yrkanden om avgifter på vattenkraft.

Statens vattenfallsverks organisation

Vänsterpartiet kommunisterna begär i motion 1983/84: 861 en förändring av statens vattenfallsverks organisation. I motionen ifrågasätts bl. a. vattenfallsverkets satsningar på strategisk planering, opinionsbildande informationsverksamhet, utvecklingsverksamhet och engagemang i den kommunala energiplaneringen. Motionärerna förordar en nedtrappning av vattenfallsverkets verksamhet inom de nämnda områdena.

Motion 1983/84: 1310 (c) går ut på en uppdelning av statens vattenfallsverks verksamhet. Bl. a. sägs att de områden av verksamheten som rör inhemska bränslen, värmepumpsteknik och solenergi borde gå att avgränsa och göra till fristående verksamheter.

Riksdagen beslöt år 1982 om en ny organisation för statens vattenfallsverk (prop. 1981/82: 125, NU 1981/82: 53, rskr 1981/82: 405). Syftet med omorganisationen var att anpassa verksamheten till de nya krav som 1980-talets energipolitik skulle komma att ställa. Inriktningen av verksamheten har förändrats mot ökade insatser inom värmeförsörjningen och på forskning och utveckling, särskilt med avseende på förnybara och inhemska energikällor. En ökad decentralisering av verket förväntades leda till intensifierat samarbete med kommuner och andra regionala och lokala organ. Regeringen fick också riksdagens medgivande att ansvara för att en nödvändig anpassning till ändrade energipolitiska förutsättningar kontinuerligt sker inom verket. Den nya organisationen gäller fr. o. m. den 1 juli 1982.

När utskottet förra året behandlade två motionsyrkanden (m; vpk) om vattenfallsverkets organisation (NU 1982/83: 33 s. 48) sade sig utskottet finna den genomförda omorganisationen av verket ändamålsenlig och väl ägnad att ge förutsättningar för en verksamhet anpassad till 1980-talets energipolitiska krav. Utskottet erinrade om att det ankommer på regeringen att kontinuerligt följa verksamheten inom vattenfallsverket. Mot denna bakgrund räknade utskottet med att en anpassning till ändrade energipolitiska förutsättningar successivt sker inom verket. Någon annan översyn av verkets organisation eller uppgifter på det energipolitiska området än den som på detta sätt kontinuerligt äger rum fann utskottet inte då motiverad. Utskottet avstyrkte därför de båda motionsyrkandena. Reservationer förelåg från såväl moderata samlingspartiets som vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet har också nyligen behandlat ett yrkande i motion 1983/84: 851 (m) om privatisering av statliga företag, vilket avsåg bl. a. statens vattenfallsverk (NU 1983/84: 23 s. 12). Utskottet avstyrkte detta yrkande med reservation av de borgerliga ledamöterna. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet har alltjämt samma uppfattning i detta ämne. Den av riksdagen beslutade omorganisationen av vattenfallsverket finner utskottet sålunda vara ändamålsenlig. Genom denna ges vattenfallsverket möjligheter att effektivt utnyttja tillgängliga produktions- och distributionsanläggningar samt att aktivt verka för en minskad oljeanvändning och en ökad användning av inhemska energikällor inom såväl el- som värmeförsörjningen.

En ökad decentralisering av verket förväntas leda till intensifierat samarbete med kommuner och andra lokala och regionala organ. Vidare har som nämnts regeringen ansvar för att en nödvändig anpassning till ändrade energipolitiska förutsättningar kontinuerligt sker inom verket. Några ändrade riktlinjer i detta avseende anser utskottet inte vara befogade. Av vad här har anförts framgår att utskottet inte ställer sig bakom de krav på förändringar i vattenfallsverkets organisation som framförs i motionerna 1983/84: 861 (vpk) och 1983/84: 1310 (c). Dessa avstyrks sålunda.

Avgift på vattenkraft

Fr. o. m. den 1 januari 1983 utgår en särskild skatt på elkraft som produceras i vattenkraftverk (prop. 1982/83: 50, SkU 1982/83: 50, rskr 1982/83: 106). Skatten utgår för elkraft som framställs inom landet i vattenkraftverk med en installerad generatoreffekt av minst 1 500 kW. Den är 2 öre per kWh om anläggningen har tagits i drift före år 1973 och 1 öre per kWh om anläggningen har tagits i drift under åren 1973–1977. Kraft som produceras i nyare anläggningar beskattas inte.

I centerpartiets motion 1983/84: 911 föreslås att riksdagen skall besluta om införande av en avgift med 1 öre per kWh för importerad vattenkraft. Detta bör enligt motionärerna ske för att den värdefulla tillgång som den inhemska vattenkraften utgör skall kunna tillvaratas på bästa sätt.

Motion 1983/84: 856 (vpk) innehåller krav på en höjning av den nuvarande produktionsavgiften på äldre vattenkraftverk till 6 öre per kWh. Samtidigt begärs förslag från regeringen om en beskattning av importerad elenergi som motsvarar den föreslagna höjningen, dvs. 6 öre per kWh.

Ytterligare ett förslag i motionen är att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag till dels regionala fonder, dels dessa fonders administration, dels fondstyrelsernas sammansättning i enlighet med vad som anförts i motionen. Enligt motionärerna bör delar av den föreslagna produktionsavgiften återgå till de regioner där de berörda vattenkraftverken finns. De regionala fonderna skulle inrättas för administration av produktionsavgifterna. Styrelserna skulle tillsättas regionalt. Det är, anför motionärerna, viktigt att de stora löntagarorganisationerna tillförsäkras ett starkt inflytande i fonderna.

Först tar utskottet upp förslagen i motion 1983/84: 856 (vpk) om en höjning av den särskilda skatten på elkraft som produceras i äldre vattenkraftverk och om regionala fonder för förvaltning av skattemedlen.

Riksdagen har flera gånger tidigare avslagit motionsyrkanden från sam-

ma parti med ungefär samma innebörd. Våren 1982 anförde skatteutskottet (SKU 1981/82: 30 s. 10) att riksdagen borde avvakta regeringens ställningstagande till energiskattekommitténs modeller för ett ingripande mot övervinster i äldre vattenkraftverk. Sedermera har, som nämnts, riksdagen beslutat om en särskild skatt på elektrisk kraft producerad i äldre vattenkraftverk. Utskottet finner inte anledning för riksdagen att på grundval av motion 1983/84: 856 (vpk) hemställa hos regeringen om förslag till någon ändring av den nu gällande skatten eller till sådana fonder som föreslås i motionen. Denna avstyrks följaktligen i här aktuell del.

Förslagen om en avgift på importerad vattenkraft får ses mot bakgrund av att en viss mängd elkraft under år 1983 har importerats från Norge samtidigt som vatten har spillts förbi turbinerna i svenska vattenkraftverk. Enligt ett svar (RD 1983/84: 8 s. 16) på frågor (1983/84: 34 och 1983/84: 44) om ändrade bestämmelser om beskattning av elenergi som finansminister Kjell-Olof Feldt lämnade i oktober 1983 hade under året 0,4 TWh elektrisk kraft importerats från Norge samtidigt som vatten spillts förbi turbinerna.

Styrelsen för Kraftindustrins samarbetsorgan för sam-körning med Norge har i december 1983 beslutat om ett tillägg till gällande regler för sin verksamhet. I samarbetsorganet ingår statens vattenfallsverk, AB Svart-hålsforsen, Sydkraft AB och Brännälvens Kraftaktiebolag. Tillägget innebär att samarbetsorganets medlemmar förbinder sig att ej avtala om inköp av tillfällig kraft från Norge för tid under vilken s. k. kraftbalansspill i egna eller delägda vattenkraftstationer kan förväntas. Regeln gäller fr. o. m. den 1 januari 1984. Undantag från denna regel får göras, då spillet beror på begränsningar i det svenska överföringssystemet eller liknande förhållanden, som innebär att motsvarande produktion inte kan ersätta inköp från Norge.

Genom den förbindelse som medlemmarna i Kraftindustrins samarbetsorgan för samkörning med Norge har iklätt sig anser utskottet att syftet med de här aktuella motionsyrkandena blir tillgodosett utan att någon avgift behöver införas. Ifrågavarande delar av motionerna 1983/84: 856 (vpk) och 1983/84: 911 (c) avstyrks således.

Kärnkraft m. m.

På kärnkraftens område behandlar utskottet till en början regeringens förslag i budgetpropositionen om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Vidare tar utskottet här upp frågor om bl. a. säkerhetsåtgärder vid kärnkraftverken, utnyttjande av kärnvärmereaktorer, ändringar i den nya lagen om kärnteknisk verksamhet samt hantering och förvaring av använt kärnbränsle.

Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer, m. m.

Från förslagsanslaget Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreak-

torer utbetalar statens energiverk ersättning till Forsmarks Kraftgrupp AB och statens vattenfallsverk för försenad idrifttagning av kärnreaktorerna Forsmark 1 och Forsmark 2 resp. Ringhals 3 och Ringhals 4 (prop. 1980/81: 25 bil. 9, NU 1980/81: 23, rskr 1980/81: 112) samt Forsmark 3 (prop. 1982/83: 101 bil. 9, NU 1982/83: 33, rskr 1982/83: 280). I det föregående (s. 22 f.) har lämnats en redogörelse för bakgrunden till riksdagens tidigare fattade beslut om ersättning för ifrågavarande förseningar.

I budgetpropositionen föreslås (punkt E 6) att det nämnda anslaget för det kommande budgetåret skall bestämmas till 290 milj. kr. Det påpekas (s. 100) att ersättningen utbetalas i efterhand på basis av verkliga förhållanden. Förslaget till anslag grundas därför på en prognos av de ersättningskrav som kan uppstå under budgetåret 1984/85.

Statens energiverk har i sin anslagsframställning redovisat att ersättningen för budgetåret 1984/85 för reaktorerna Forsmark 1, Forsmark 2, Ringhals 3 och Ringhals 4 beräknas uppgå till sammanlagt 50 milj. kr. För Forsmark 3 beräknas ersättningen uppgå till 240 milj. kr.

Centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna begär i partimotionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 1367 (vpk) att riksdagen skall avslå regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Motion 1983/84: 854 (c) har samma syfte.

I motion 1983/84: 911 (c) anförs att det inte föreligger någon ersättningsberättigad förseningskostnad. Ifrågavarande medel kan, uttalas det i motion 1983/84: 1367 (vpk), användas på ett bättre sätt än "att stödja kraftföretagens för vårt land skadliga kärnkraftsproduktion".

I motion 1983/84: 854 (c) hänvisas till vad som anförs i centerpartiets partimotion i detta ämne. Härutöver ges en något utförligare motivering till motionsyrkandet.

När utskottet förra året (NU 1982/83: 33 s. 37) behandlade regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer jämte motioner konstaterade utskottet att riksdagen inte kunde undandra sig att anvisa medel för ersättning enligt rådrumslagen (1979: 335). Samma konstaterande hade utskottet gjort de två närmaste åren dessförinnan. Utskottet gav förra året även sina synpunkter på den överenskommelse som då hade ingåtts rörande kärnreaktorn Forsmark 3, vilket framgår av den tidigare redogörelsen (s. 23 f.). Sammanfattningsvis har riksdagen godkänt de nu gällande överenskommelserna om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Mot utskottets förslag till riksdagen att godkänna den senast ingångna överenskommelsen reserverade sig centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet.

Utskottet kan även nu konstatera att regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer står i överensstämmelse med de av riksdagen godkända överenskommelserna härom. Ersättningsbeloppets storlek påverkas sålunda av en rad faktorer såsom tillgång på vattenkraft, oljeprisernas utveckling och efterfrågans utveckling. Alla tillgängliga

kraftslag ingår i mån av behov. Ersättningen utbetalas i efterhand på basis av verkliga förhållanden. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under denna punkt. Till ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer bör riksdagen alltså för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag om 290 milj. kr. Motionsyrkandena i detta ämne avstyrks.

I motion 1983/84: 1367 (vpk) begärs ett uttalande av riksdagen om att reaktorerna Forsmark 3 och Oskarshamn 3 inte bör laddas.

Riksdagen har flera gånger tidigare på förslag av näringsutskottet avslagit yrkanden från vänsterpartiet kommunisterna av samma innebörd, senast i början av detta år (NU 1983/84: 17 s. 14). Partiets företrädare i utskottet reserverade sig.

Utskottet vill liksom tidigare hänvisa till att det nuvarande kärnkraftsprogrammet överensstämmer med resultatet av folkomröstningen våren 1980 och med beslut av riksdagen samma år. Regeringen har att pröva ansökningarna om laddningstillstånd enligt den nyligen antagna lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet. Den här behandlade delen av motion 1983/84: 1367 (vpk) avstyrks sålunda.

Säkerhetsfrågor

De säkerhetsfrågor på kärnkraftens område som finns att behandla gäller dels statens kärnkraftinspektions verksamhetsfält, dels kärnkraftverkens sårbarhet från säkerhetssynpunkt.

Statens kärnkraftinspektion är tillsynsmyndighet rörande kärnsäkerhetsfrågor. Dess verksamhet finansieras genom avgifter. För inspektionens förvaltningskostnader föreslår regeringen därför endast ett anslag av formell natur på 1 000 kr. Utskottet tillstyrker propositionen på denna punkt.

För inspektionens kärnsäkerhetsforskning begärs likaså ett anslag med det formella beloppet av 1 000 kr. Medelsramen för kärnsäkerhetsforskning bör enligt regeringen räknas upp enligt samma grunder som övrigt statligt stöd till teknisk forskning, dvs. med 1 676 000 kr. För lokala säkerhetsnämnder vid kärnkraftverken beräknar regeringen för nästa budgetår ett oförändrat medelsbehov av sammanlagt 800 000 kr. Sammanfattningsvis föreslår regeringen att kostnaden för den verksamhet som finansieras över anslaget under budgetåret 1984/85 skall beräknas till 44 376 000 kr.

Statens kärnkraftinspektion har i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85 begärt att kostnadsramen skall utvidgas med 4,1 milj. kr. Inspektionen pekar på att under nästa budgetår ett ökande antal projekt med experimentell inriktning genomförs i internationellt samarbete. Beroende dels på detta förhållande, dels på fördyringar genom bl. a. ökade lönekostnader hos konsulter och inom forskningsorganisationer erfordras enligt kärnkraftinspektionen den nämnda utvidgningen av kostnadsramen.

I motion 1983/84: 911 (c) begärs att riksdagen skall besluta att kostnaderna för forsknings- och utvecklingsarbete m. m. för att trygga säkerheten

i kärnkraftverken får beräknas enligt statens kärnkraftinspektions förslag. Det finns enligt motionärerna inte anledning att frånga de bedömningar som inspektionen har gjort angående kostnaderna för att trygga en nödvändig kärnsäkerhetsforskning.

Kärnsäkerhetsforskningen har behandlats av kommittén (I 1983: 05) för översyn av kärnbränslenämndens verksamhet. Det framgår av propositionen att regeringen räknar med att, sedan kommittén har slutfört sitt arbete, återkomma med förslag vilka kan beröra även den forskning, som statens kärnkraftinspektion svarar för.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag innebär en utvidgning av medelsramen för kärnsäkerhetsforskning enligt samma grunder som föreslås gälla för övrigt statligt stöd till teknisk forskning för nästa budgetår. Frågan kan bli föremål för ytterligare överväganden när den nämnda kommittén har slutfört sitt arbete. Mot den angivna bakgrunden anser utskottet att regeringens förslag är väl avvägt. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i här behandlad del och avstyrker motionsyrkandet.

I motion 1983/84: 1026 (c) anförs att kärnkraftverken är sårbara från säkerhetssynpunkt och att skyddet mot olika slag av terroristaktioner måste förstärkas. Det finns inga andra anläggningar som kan likställas med kärnkraftverken när det gäller effekter av åverkan, säger motionärerna. En terroristaktion mot ett kärnkraftverk kan få förödande konsekvenser med bl. a. radioaktiva utsläpp som följd. Det är enligt motionärerna orimligt att samhället via skattemedel skall bekosta de extrema säkerhetsåtgärder som måste vidtas för att skydda dessa anläggningar. Kostnaderna för dessa åtgärder borde, anförs det i motionen, betalas av ägarna till kärnkraftverken. Samhället borde ansvara för de säkerhetsmässiga arrangemangen och sedan debitera kärnkraftverkens ägare kostnaderna härför.

Utskottet behandlade förra året i sitt av riksdagen godkända betänkande NU 1982/83: 33 en motion av samma innebörd som den nu aktuella. Därvid uttalade (s. 42) utskottet bl. a. att det inte fanns anledning att kärnkraftsföretagen skulle särbehandlas på sådant sätt som motionärerna föreslog. Motionen avstyrktes med reservation av centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet.

Justitieukskottet har yttrat sig (JuU 1983/84: 1 y) till näringsutskottet över motion 1983/84: 1026 (c). I yttrandet framhålls att avgiftsbeläggning av polisens tjänster normalt inte förekommer. Ett undantag har dock länge funnits i fråga om ordningshållning genom polispersonal vid offentliga tillställningar.

Riksdagen har, fortsätter justitieukskottet, i 1981 års principbeslut om polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. ställt sig bakom tanken på att avgiftsbeläggning av polisbevakning utvidgas till att gälla andra områden (prop. 1980/81: 13 s. 42, JuU 1980/81: 24, rskr 1980/81: 210). En förutsättning för att avgift skall få tas ut bör enligt riksdagens beslut vara att det är fråga om uppgifter som i praktiken har utpräglad karaktär av

service åt enskilda personer eller företag och som förekommer i en viss ganska regelbunden omfattning. Det uttalades vidare att avgiftsbeläggningen inte får innebära att ersättning fordras för det skydd till liv och egendom som var och en har rätt att kräva av polisen. Den bör heller inte, sades det, utformas på ett sådant sätt att den medför negativa effekter för allmänhetens benägenhet att vidta brottsförebyggande åtgärder.

De tjänster för vilka ersättning för polisbevakning får tas ut anges i förordningen (1982: 789) om ersättning för polisbevakning och för anslutning av larmanläggningar till polisen. Ersättning skall betalas för ordningshållningen vid offentliga tillställningar som anordnas i vinningssyfte (dock inte av ideell förening), för polisbevakningen vid vissa vägtransporter och vid värdetransporter samt i vissa fall i fråga om larmanläggningar.

Justitieutskottet erinrar också om att ett förslag till lagstiftning om avgiftsbeläggning av bl. a. polistjänster i visst särskilt fall avseende trafikservice nyligen har förelagts riksdagen (prop. 1983/84: 173).

Av justitieutskottets yttrande framgår också att de polisdistrikt inom vilka kärnkraftverken är belägna fr. o. m. budgetåret 1981/82 t. o. m. budgetåret 1983/84 har tillförts särskild utrustning för sammanlagt ca 5 milj. kr. Denna består av bl. a. sambandsutrustning, utrustning för strålskydd och förstärkningsvapen.

Rikspolisstyrelsen har anordnat utbildning av polismän inom de län där kärnkraftverken är belägna. Utbildningen, som inte bara är inriktad på skydd av kärnkraftverk utan även innehåller ett betydande mått av reguljära utbildningsmoment, har de senaste tre budgetåren kostat drygt 100 000 kr. om året.

Justitieutskottet anser att det saknas anledning till annat principiellt ställningstagande i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning än det riksdagen uttalade sig för år 1981. Något utrymme för att med denna utgångspunkt införa ett särskilt kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till just kärnkraftverk finns enligt justitieutskottets uppfattning inte. Justitieutskottet föreslår därför att näringsutskottet skall avstyrka motion 1983/84: 1026 (c).

I en avvikande mening till yttrandet anför centerpartiets företrädare i justitieutskottet att kärnkraftverken är mycket speciella anläggningar som kräver särskilda säkerhetsåtgärder från polisens sida. De säger sig inte kunna godta att polisbevakningen vid kärnkraftverken av statsfinansiella skäl minskas under den nivå som motiveras av anläggningarnas särskilda farlighet och sårbarhet inför haverier och angrepp av olika slag. Det är enligt dessa ledamöters mening väl förenligt med riksdagens principiella ställningstagande i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning att kärnkraftverkens ägare får betala de kostnader som polisinsatserna vid kärnkraftsanläggningarna förorsakar. Ett stöd för detta synsätt anser sig de nämnda ledamöterna finna i regeringens förslag i proposition 1983/84: 173 om att vissa avgifter skall tas ut från Scandinavian Airlines System (SAS).

Det gäller avgifter för bl. a. polisens kostnader vid SAS blivande flygpasagerarterminal i Malmö för kontroll av passagerare till och från Kastrups flygplats i Danmark. De nämnda ledamöterna anser på anförda skäl att näringsutskottet bör tillstyrka motionen.

Näringsutskottet gör samma bedömning i detta ämne som justitieutskottet. Enligt näringsutskottets uppfattning har det inte framkommit några övertygande skäl för att det skulle införas ett särskilt kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till kärnkraftverk. Utskottet avstyrker således motion 1983/84: 1026 (c).

Kärnvärmereaktorer

Kärnvärmereaktorn Secure har utvecklats av och marknadsförs av AB Asea-Atom. Med värmereaktor menas här en kärnreaktor som inte producerar elenergi utan hetvatten för fjärrvärmeändamål. Frågan om utnyttjande av kärnvärmereaktorer av typ Secure har behandlats av riksdagen flera gånger under senare år. I det föregående (s. 24 f.) har redovisats bl. a. hur riksdagen har tagit ställning i frågan och vad som har framkommit i vissa fråge- och interpellationsdebatter.

Sammanfattningsvis har de motionsyrkanden i ämnet som riksdagen behandlat syftat till förbud mot användning och tillverkning av kärnvärmereaktorer i Sverige. Motionsyrkandena har genomgående avstyrkts av utskottet – dock inte enhälligt – och avslagits av riksdagen. I sina avslagsmotiveringar har utskottet flera gånger hänvisat till uttalanden som gjorts av olika statsråd i interpellations- och frågedebatter.

Efter en sådan hänvisning konstaterade utskottet efter folkomröstningen år 1980 (NU 1979/80: 70 s. 19) att resultatet av folkomröstningen innebar att byggande av Securereaktorer eller bridreaktorer inte skall förekomma i Sverige.

År 1982 anförde utskottet (NU 1981/82: 30 s. 21) att det inte föreligger några förutsättningar för introduktion av Secureanläggningar i Sverige. Tillverkning av sådana anläggningar är dock, påpekades det, fullt förenlig med gällande rätt. Utskottet menade att riksdagen inte hade anledning att göra något ingripande för att sådan tillverkning för export skulle förhindras.

När utskottet för ett år sedan avstyrkte ett yrkande (vpk) om att all utveckling och allt arbete med kärnvärmereaktorn Secure skulle stoppas erinrade utskottet om sitt tidigare ställningstagande i frågan. Vidare hänvisades till ett uttalande av statsrådet Birgitta Dahl i en interpellationsdebatt i vilken hon anförde att någon Securereaktor inte ingick i det svenska kärnkraftsprogrammet och inte kunde förekomma i någon form i framtiden, såsom riksdagen hade fattat besluten efter folkomröstningen.

I början av detta år avslog riksdagen – i samband med att en ny lag (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet antogs – efter förslag av näringsutskottet (NU 1983/84: 17 s. 15) ett yrkande (vpk) om att kärnvärmereaktorn

Secure eller andra typer av reaktorer inte borde införas i det svenska energisystemet.

I fyra motioner (m) framförs nu förslag rörande kärnvärmereaktorer.

I moderata samlingspartiets partimotion 1983/84: 851 påyrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen har anförts om energipolitiken. I fråga om Securereaktorer anför motionärerna bl. a. att sådana skulle kunna väsentligen förbättra utsläppssituationen i fråga om försurande ämnen jämfört med både olja och kol och dessutom till kostnader vida mer fördelaktiga än andra uppvärmningsalternativ för våra större tätorter. En förutsättning för att fossileldade anläggningar skall kunna undvikas är emellertid, säger motionärerna, att kommuner som så önskar även beaktar kärnvärme i sin planering. Den fortsatta forskningen kring kärnvärme måste enligt motionärerna följas noga.

Motion 1983/84: 508 (m) går i här aktuell del ut på att riksdagen skall anhänga att regeringen uppdrar åt berörda myndigheter att visa i vilken utsträckning användning av Securereaktorer i fjärrvärmeanläggningar skulle kunna minska behovet av försurande koleldning. En satsning på Securereaktorer bör enligt motionärerna kunna bidra till att en från miljösynpunkt olycklig fastlåsnings i koleldning undviks.

Liknande tankegångar framförs i motion 1983/84: 2468 (m). Yrkandet i denna motion är att riksdagen hos regeringen skall begära en miljömässig utvärdering av olika energisatsningar, innefattande även en jämförelse av kärnvärmesystem med fossileldade system. Enligt motionären erbjuds ett miljömässigt gott alternativ genom kärnreaktorer av Secure-typ för fjärrvärme.

I motion 1983/84: 2373 (m) begärs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att kommande behov av energi bör tillgodoses genom utbyggnad av vattenkraft och "kärnkraft-Secure-reaktorer". Utskottet utgår från att motionären med det sistnämnda uttrycket avser endast kärnvärmereaktorer. Här behandlas motionen såvitt gäller dessa.

De nu aktuella motionsyrkandena (m) har alla som utgångspunkt att Securereaktorer har miljömässiga fördelar framför anläggningar som eldas med fossila bränslen. De krav som framförs går olika långt. I ett fall inskränker sig motionärerna till att förorda en miljömässig utvärdering av kärnvärmesystem och fossileldade system. I ett annat vill de att riksdagen skall uttala att kommande behov av energi delvis tillgodoses genom Securereaktorer.

Ämnets miljömässiga aspekter berördes i februari i år av statsrådet Birgitta Dahl i det tidigare (s. 24 f.) refererade svaret på en fråga om utnyttjande av svensk kärnvärmeteknologi. Statsrådet fastslog att riskerna för miljöskador av olja och andra bränslen redan var väl kända vid tiden för folkomröstningen, liksom också alternativet Secure. Riksdagens beslut efter folkomröstningen innehåller, fortsatte statsrådet, kravet att vi skall välja ett system för energiförsörjningen som leder till minsta möjliga ska-

der på miljön. Den energibalans som nu gäller och som innehåller en viss andel kol har lagts fram mot denna bakgrund. Vidare berördes i frågesvaret de miljömässiga villkor som ställs vid kolintroduktionen liksom de internationella försurningsproblemen. Regeringens avsikt är, anförde statsrådet, att samtidigt målmedvetet fullfölja folkomröstningsbeslutet och med kraft fortsätta kampen mot försurning och miljöförstöring här hemma och utomlands.

Vad beträffar Securereaktorer uttalades i frågesvaret att det inte till någon del är aktuellt för regeringen att föreslå ändring av de riksdagsbeslut som fattades efter folkomröstningen om kärnkraft. Detta gäller också riksdagens uttalande att Securereaktorer inte ingår i det svenska energiprogrammet.

Utskottet vill understryka att energipolitiken enligt riksdagens beslut efter folkomröstningen om kärnkraft är inriktad på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Regeringens av statsrådet Dahl deklarerade avsikt att målmedvetet fullfölja folkomröstningsbeslutet och med kraft fortsätta kampen mot försurning och miljöförstöring i Sverige och utomlands ligger väl i linje med den politik som riksdagen konsekvent har uttalat sig för efter folkomröstningen. Utskottet konstaterar att frågor rörande kärnvärmeverk av typ Secure har behandlats av riksdagen vid upprepade tillfällen alltsedan folkomröstningen om kärnkraft år 1980. Motionsyrkanden om förbud mot denna typ av kärnreaktorer har avslagits av riksdagen. Utskottet har i sina avslagsmotiveeringar konstaterat att resultatet av folkomröstningen innebär att byggande av Securereaktorer inte skall förekomma i Sverige. Något särskilt uttalande i detta ämne har emellertid riksdagen inte gjort. Det finns enligt utskottets mening inte heller nu, mot bakgrund av den ståndpunkt i frågan som har intagits av regeringen, behov av något sådant uttalande från riksdagens sida.

Av vad utskottet här har anfört framgår att de nu aktuella motionsyrkandena inte bör ge riksdagen anledning till någon meningsyttring till regeringen. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1983/84: 851 (m), 1983/84: 508 (m) och 1983/84: 2373 (m), alla i ifrågavarande del, och motion 1983/84: 2468 (m).

Kärnkraftens avveckling

I motion 1983/84: 508 (m) påyrkas att riksdagen skall anhålla att regeringen uppdrar åt berörda myndigheter att presentera en översiktlig plan för hur "livstidsdrift" av kärnkraftverken kan bidra till att rädda de outbyggda Norrlandsälvarna. Genom att låta kärnkraften utnyttjas i hela sin livslängd får vi, hävdar motionärerna, den tidsfrist för slutlig lösning av energifrågorna som gör en räddning av älvarna möjlig.

Riksdagen angav efter folkomröstningen våren 1980 vissa riktlinjer för

kärnkraftens framtida roll i energisystemet (NU 1979/80: 70). Ingen ytterligare kärnkraftsutbyggnad skulle förekomma utöver de reaktorer som då var i drift, färdiga eller under arbete. Kärnkraften skulle avvecklas i den takt som skulle vara möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att uppehålla sysselsättning och välfärd. Säkerhetssynpunkter borde vara avgörande för i vilken ordningsföljd reaktorerna skulle tas ur drift. Reaktorernas tekniska livslängd bedömdes vara ca 25 år. Med hänsyn därtill slogs det fast att den sista reaktorn i Sverige skulle stängas senast år 2010.

Det är en uppgift för 1981 års energikommitté att utreda och föreslå en plan för kärnkraftens avveckling och ett minskat oljeberoende. Kommittén skall föreslå riktlinjer på lång sikt för Sveriges energiförsörjning. Utskottet anser med hänsyn till vad här har anförts att riksdagen inte skall uttala sig för ett sådant utredningsuppdrag som föreslås i motion 1983/84: 508 (m). Motionen avstyrks sålunda i här behandlad del.

Avgift på elektrisk kraft från kärnkraftverk

Fr. o. m. den 1 januari 1984 utgår en avgift om 0,2 öre per kWh på elektrisk kraft från kärnkraftverk (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 124). De inkomster som motsvarar den angivna avgiften tillfaller energiforskningsfonden. Mot utskottets förslag hösten 1983 till riksdagen att tillstyrka regeringens förslag om avgiften reserverade sig dels moderata samlingspartiets, dels vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. De förra motsatte sig avgiften, medan den senare ville att denna skulle sättas till 0,5 öre per kWh.

I två partimotioner framförs nu förslag rörande avgiftens storlek. Centerpartiet begär i motion 1983/84: 911 att riksdagen skall besluta att avgiften skall höjas till 1 öre per kWh. Som motivering anges att kostnaden för det i motionen föreslagna höjda bidraget till eldningsanläggningar för fasta inhemska bränslen bör belasta kärnkraften. Kärnkraftens andel av kostnaderna för energiforskningen borde också öka.

Vänsterpartiet kommunisterna begär i motion 1983/84: 1367 att ifrågavarande avgift skall höjas till 0,5 öre per kWh. Motionärerna hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i frågan. De anför vidare att den föreslagna höjningen snabbt bör följas av fler höjningar.

Utskottet anser inte att det nu finns anledning för riksdagen att ändra den nyligen införda avgiften på elektrisk kraft från kärnkraftverk. Således avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 1367 (vpk), båda i ifrågavarande del.

Lagstiftning

Fr. o. m. den 1 februari 1984 gäller lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet, kärntekniklagen (prop. 1983/84: 60, NU 1983/84: 17, rskr 1983/84: 135). Den har ersatt atomenergilagen (1956: 306), lagen (1977: 140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m. (villkorslagen),

lagen (1980: 1123) om offentlig insyn i säkerhetsarbetet vid kärnkraftverken samt de delar av lagen (1981: 669) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. som gällde reaktorinnehavarnas ansvar för avfallshantering m. m. Frågor om skydd mot strålning regleras med stöd av strålskyddslagen (1958: 110).

Bland nyheterna i kärntekniklagen är att varje reaktorinnehavare är ålagd att upprätta eller låta upprätta ett program för den allsidiga forsknings- och utvecklingsverksamhet och de övriga åtgärder som behövs för att det kärnavfall som uppkommer i verksamheten skall kunna hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att anläggningen skall kunna avvecklas och rivas på ett säkert sätt. Forskningsprogrammet skall avse en period av minst sex år och skall med början år 1986 vart tredje år granskas och utvärderas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vidare har regeringen bemyndigats att uppställa krav på tillstånd för utförelse av produkter som utan att vara direkt avsedda för framställning av kärnladdningar är av väsentlig betydelse för sådan framställning. Också s. k. teknologiöverföring, dvs. upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utomlands tillverka viss utrustning eller visst material, omfattas av tillståndsplikt i den utsträckning regeringen föreskriver. I fråga om de krav som gäller för ett s. k. laddningstillstånd innebär den nya lagen vissa ändringar. Tillstånd till laddning skall lämnas endast om reaktorns innehavare har visat att det för hantering och slutlig förvaring av använt kärnbränsle m. m. finns en metod som kan godtas med hänsyn till säkerhet och strålskydd. Reaktorinnehavaren skall dessutom ha företett ett program för den forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att i reaktorn använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som härrör från detta skall kunna hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt. I en särskild övergångsbestämmelse anges att dessa krav skall gälla kärnkraftsreaktorerna Forsmark 3 och Oskarshamn 3. De lokala säkerhetsnämndernas insyn i kärnkraftverkens verksamhet har vidgats till att omfatta alla förekommande säkerhets- och strålskyddsfrågor samt beredskapsplaneringen kring kärnkraftverken. Lokala säkerhetsnämnder skall inrättas också i kommuner där det byggs anläggningar för hantering, lagring eller slutlig förvaring av kärnavfall eller av kärnämnen som inte skall användas på nytt.

Vid riksdagsbehandlingen förelåg ett tiotal reservationer rörande olika delar av lagförslaget.

Centerpartiet, som tillsammans med vänsterpartiet kommunisterna stod bakom merparten av reservationerna, följer upp sitt ställningstagande i dessa frågor i partimotionen 1983/84: 911. Sålunda påyrkas häri att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om reviderad lagstiftning om kärnteknisk verksamhet enligt de riktlinjer som anförs i motionen.

Utskottet tar i det följande upp motionärernas förslag i olika sakfrågor ett och ett. I några av dessa ämnen finns också motionsyrkanden från vänsterpartiet kommunisterna.

15 § kärntekniklagen gäller *återkallelse av tillstånd* att bedriva kärnteknisk verksamhet. Centerpartiet kräver en vidgad tillämpning av återkallelseinstitutet. En förutsättning för att drifttillstånd inte skall återkallas bör vara, heter det i motion 1983/84:911, att reaktorinnehavaren bedriver nödvändig forsknings- och utvecklingsverksamhet och avsätter tillräckliga medel för kärnkraftens avveckling. Det begärs därför att 15 § momenten 2 och 3 skall utformas enligt atomlagstiftningskommitténs förslag (se prop. 1983/84: 60 s. 60 f.).

När utskottet tog ställning till samma krav från centerpartiet i slutet av förra året (NU 1983/84: 17 s. 7) anförde utskottet att den nyansering av sanktionssystemet som förespråkades i propositionen var välmotiverad och fullt förenlig med de höga krav som lagen i en rad avseenden ställer på reaktorinnehavarna. Det system för fastställande av forsknings- och utvecklingsprogram som regeringen föreslog syntes enligt utskottet också innebära att riskerna för påtalbara försummelser från deras sida ytterligare minskade. Utskottet avstyrkte således ifrågavarande yrkande. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för motionsyrkandet.

Utskottet gör samma bedömning nu. Någon ändring av den nya lagen, såvitt gäller förutsättningar för återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet, är sålunda enligt utskottets uppfattning inte aktuell. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84: 911 (c) i ifrågavarande del.

En annan nu återkommande fråga som var kontroversiell när lagförslaget behandlades gäller *hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle*.

Villkorslagen angav två olika metoder som en reaktorinnehavare kunde välja mellan när det gällde att tillgodose lagens krav på hur det använda kärnbränslet skulle tas om hand. Den ena var upparbetning med åtföljande slutlig förvaring av det högaktiva avfall som erhålls därvid. Den andra var en slutlig förvaring av kärnbränslet utan att detta först hade upparbetats. De laddningstillstånd som har lämnats enligt villkorslagen grundas alla på upparbetningsavtal. Under de senaste åren har emellertid uppstått tvivel om att den metod som innefattar upparbetning är lämplig.

Kärntekniklagen talar till skillnad från villkorslagen inte om en upparbetnings- och en direktförvaringsmetod utan endast om att det för hantering och slutlig förvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som härrör från detta skall finnas en metod som kan godtas med hänsyn till säkerhet och strålskydd. Metoden med direkt slutförvaring föreslogs i den av riksdagen godkända propositionen ges mycket hög prioritet i forsknings- och utvecklingsarbetet.

Det här behandlade yrkandet i motion 1983/84: 911 (c) går i nu aktuell del ut på att det skall lagstiftas om att slutförvaring av det utbrända kärnbränslet skall ske utan föregående upparbetning. Motionärerna anför att det är alltmer uppenbart att det finns ett samband mellan civilt och militärt utnyttjande av kärnkraft. Också i motion 1983/84: 1367 (vpk) påyrkas för-

bud mot upparbetning av använt kärnbränsle. I motion 1983/84: 2059 (vpk) begärs förbud mot export av använt kärnbränsle. Ett närbesläktat yrkande i motion 1983/84: 911 (c) är det att riksdagen skall begära en plan av regeringen för återtagande av använt kärnbränsle som har skeppats ut men ännu inte hunnit upparbetas.

Yrkanden med samma syfte som de nu nämnda avstyrktes av utskottet (NU 1983/84: 17 s. 8) med reservation från centerpartiets och vänsterpartiet och kommunisternas företrädare.

Utskottet vill liksom då frågan nyligen behandlades erinra om att det framgår av den nyligen av riksdagen godkända propositionen (prop. 1983/84: 60) att regeringen ger klart företräde åt direktförvaringsmetoden. Eftersom det krävs ytterligare forskning kring och utveckling av denna metod och eftersom det f. n. inte finns behov av något slutgiltigt beslut i frågan finner utskottet liksom tidigare att det inte är lämpligt att ett förbud mot upparbetning tas in i lagen. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84: 911 (c), såvitt gäller kravet på ett sådant förbud liksom motion 1983/84: 1367 (vpk) i motsvarande del. I konsekvens härmed avstyrks också de yrkanden som gäller återtagande till Sverige av använt kärnbränsle som har utskeppats för upparbetning och förbud mot ytterligare utförsel av använt kärnbränsle.

Den nya lagen innebär vissa skärpta bestämmelser i fråga om *utförsel ur riket av kärnteknisk utrustning m. m.* Sådan utrustning får inte föras ut utan tillstånd av regeringen. Vilka produkter som omfattas av förbudet finns specificerat i en bilaga till förordningen (1984: 14) om kärnteknisk verksamhet. Prövning sker i varje enskilt fall med beaktande av vårt lands internationella åtaganden och av övrig hänsyn till riskerna för spridning av kärnvapen.

Tidigare bestämmelser har skärpts så till vida att restriktioner för utförsel nu också gäller teknologiöverföring. En annan utvidgning av tillståndskravet avser s. k. dubbelanvändningsprodukter. Det rör sig härvid om utrustning som inte har konstruerats för användning på kärnenergiområdet men som är av väsentlig betydelse för tillverkning av kärnladdningar.

I motion 1983/84: 911 (c) begärs att export av kärnreaktorer och reaktorkomponenter, kärnteknisk utrustning och kärnkraftsteknologi skall förbjudas. Motion 1983/84: 2059 (vpk) innehåller också önskemål om förbud mot export av kärnkraftsteknologi.

De här angivna kraven utgör, som utskottet framhöll i betänkandet NU 1983/84: 17 (s. 10), ett fullföljande av förslag från centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna inom atomlagstiftningskommittén.

Utskottet står kvar i sin bedömning i slutet av förra året att det inte finns anledning att gå längre i fråga om utförselreglering än vad som – i god överensstämmelse med vårt lands internationella åtaganden – föreslogs i propositionen och som nu gäller enligt de nya bestämmelserna. Sålunda avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2059 (vpk), båda i ifrågavarande del.

I enlighet med den tidigare gällande lagstiftningen på detta område finns det *lokala säkerhetsnämnder* i var och en av de kommuner som har kärnkraftverk. Enligt kärntekniklagen skall även anläggningar för hantering, lagring eller slutlig förvaring av kärnavfall eller av kärnämnen som inte skall användas på nytt ha lokal säkerhetsnämnd.

Vid riksdagsbehandlingen av förslaget till den nya lagen begärdes i en motion (c) att lokal säkerhetsnämnd skulle finnas vid alla kärntekniska anläggningar, dvs. även i Nyköping och Västerås där Studsvik Energiteknik AB resp. AB Asea-Atom har sin verksamhet förlagd.

Denna uppfattning delades inte av näringsutskottet som anförde att det borde ankomma på de berörda kommunerna att, om de skulle finna det angeläget, påkalla en ändring av bestämmelserna härvidlag. Det då aktuella yrkandet avstyrktes. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen följde utskottet.

Centerpartiet återkommer nu i motion 1983/84: 911 med krav på lokala säkerhetsnämnder i Nyköping och Västerås.

Utskottet vidhåller sitt tidigare uttalande i ämnet att det bör ankomma på resp. kommun att ta eventuella initiativ till ändrade bestämmelser. Motionsyrkandet avstyrks alltså såvitt gäller lokala säkerhetsnämnder.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp frågan om *antalet reaktorer* i det svenska kärnkraftsprogrammet.

Riksdagen angav efter folkomröstningen våren 1980 vissa riktlinjer för kärnkraftens framtida roll i energisystemet (NU 1979/80: 70). Ingen ytterligare kärnkraftsutbyggnad skulle förekomma utöver de reaktorer som då var i drift, färdiga eller under arbete. Kärnkraftens avveckling togs också upp i riktlinjerna.

Bestämmelser om antalet reaktorer och om avvecklingsperiodens längd torde böra införas i lagstiftningen på atomenergiområdet, uttalade riksdagen vidare. Närmare överväganden om förutsättningarna och formerna härför ansågs böra ske inom ramen för atomlagstiftningskommitténs arbete. Som utskottet redovisade i betänkandet NU 1983/84: 17 (s. 11) omfattade kommitténs förslag inte någon bestämmelse härom. Kommittén menade att erforderliga lagstiftningsåtgärder inför kärnkraftens avveckling år 2010 borde vidtas när alla frågor som behövde regleras fanns klarlagda. Regeringen gick på samma linje. Detta blev också riksdagens beslut. Riksdagen avlog sålunda på förslag av näringsutskottet motionsyrkanden (c; vpk) om att det i lag skulle slås fast att högst tolv kärnkraftsreaktorer får byggas och användas och att den sista av dessa skall tas ur drift senast år 2010.

I motion 1983/84: 911 (c) anfördes i denna del att det enligt folkomröstningens utslag och riksdagens beslut bör i den nya lagstiftningen uttryckligen anges att högst tolv reaktorer får byggas och användas. Detta innebär, heter det, bl. a. förbud mot att bygga kärnvärmeverk, t. ex. Secure, och bridreaktorer.

Utskottet anser fortfarande att det nu saknas skäl för att det här berörda området av kärnkraftsprogrammet bör regleras genom lagstiftning. Utskottet avstyrker sålunda motion 1983/84: 911 (c) i ifrågavarande del.

Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall

Ansökningar om laddningstillstånd för de två sista reaktorblocken i det svenska kärnenergiprogrammet, Forsmark 3 och Oskarshamn 3, inlämnades till regeringen i maj 1983. Ansökningarna har senare kompletterats med en plan för den forsknings- och utvecklingsverksamhet som enligt den nya lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet även krävs för att laddningstillstånd skall kunna lämnas. Regeringens prövning av ärendet kommer att bygga på bl. a. en svensk och en utländsk remissbehandling av den till ansökningarna fogade utredningen om slutförvaring av det använda kärnbränslet, den s. k. KBS-3.

Denna utredning utgör den tredje etappen av kraftindustrins studier av metoder för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och högaktivt avfall. Den studie som utgjorde den första etappen, KBS-1, behandlade slutförvaring av förglasat högaktivt avfall efter upparbetning. KBS-1 åberopades som stöd för ansökningar om laddningstillstånd enligt den då gällande villkorslagen (1977: 140) för reaktorerna Ringhals 3 och Forsmark 1 samt Forsmark 2 och Ringhals 4.

Den studie som utgör den andra etappen, KBS-2, inlämnades till regeringen i juni 1978. I KBS-2 beskrivs en metod för slutförvaring av använt kärnbränsle utan upparbetning. KBS-2 har i motsats till KBS-1 inte prövats mot villkorslagens krav, eftersom någon laddningsansökan som åberopat KBS-2 inte har ingivits.

Det nu föreliggande förslaget till slutförvaring av använt kärnbränsle, KBS-3, följer samma grundprinciper som KBS-2. Det använda kärnbränslet innesluts i kopparkapslar med 10 cm tjocka väggar. Kapslarna sätts ned i förut uppborrade hål i botten på förvaringstunnlar på 500 m djup. Hålen fodras med högkompakterad bentonit. Ett lock av bentonit läggs på, varefter tunnlar och schakt fylls igen med en bentonitsandblandning.

Nämnden för hantering av använt kärnbränsle har till uppgift att följa utvecklingen på kärnenergiområdet, särskilt vad gäller använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från detta samt avveckling och rivning av reaktoranläggningar. Vidare skall nämnden avge förslag till de avgifter som reaktorinnehavarna skall erlägga till staten och svara för en betryggande förvaltning av inbetalade avgifter. Den har också uppgifter inom forsknings- och utvecklingsområdet.

Kommittén (I 1983: 05) för översyn och kärnbränslenämndens verksamhet tillkallades år 1983 bl. a. mot bakgrund av den ändrade ansvarsfördelning mellan staten och kärnkraftsindustrin i fråga om kärnavfallshantering som följer av den nya lagstiftningen på kärnenergiområdet. Enligt sina direktiv (dir. 1983: 54) bör kommittén bl. a. överväga lämpligheten av att

de båda nuvarande huvuduppgifterna för nämnden, nämligen fondförvaltning och finansiering resp. teknisk-vetenskaplig bevakning, åtskiljs organisatoriskt. Kommittén har i november 1983 avgivit en delrapport (Ds I 1983: 25) avseende möjligheterna till viss samordning av den statliga forskningsverksamheten på kärnsäkerhetsområdet m. m. Den har i mars 1984 erhållit tilläggsdirektiv (dir. 1984: 20) som närmast gäller uppgiften att utreda alternativ för fondförvaltningen.

I det följande tar utskottet upp frågor rörande kärnbränslenämndens verksamhetsområde. Det gäller dels regeringens förslag i budgetpropositionen, dels tre motionsyrkanden.

Kärnbränslenämndens utgifter bekostas med avgiftsmedel som tas ut av reaktorinnehavarna med stöd av lagen (1981: 669; ändrad 1984: 5) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. I statsbudgeten erfordras för nämndens del endast ett formellt belopp av 1000 kr. Utskottet tillstyrker regeringens förslag härom.

Den nyssnämnda avgiften har under åren 1982 och 1983 varit 1,7 öre per kWh från kärnkraftverken levererad elkraft. Enligt beslut av regeringen i december 1983 skall avgiften vara 1,9 öre per kWh under år 1984.

Avgiften för år 1984 skall täcka de framtida kostnader för omhändertagande av använt kärnbränsle och för avveckling och rivning av kärnkraftverken som svarar mot produktionen av elkraft under år 1984.

Kärnbränslenämnden föreslog i oktober förra året att avgiften för år 1984 skulle uppgå till 2,1 öre per kWh. Förslaget var baserat på att reaktorerna skulle drivas i 25 år och på att den reala avkastningen skulle bli 2% över hela perioden till omkring år 2060. De totala återstående kostnaderna har beräknats till 37 miljarder kronor i prisläget januari 1984.

Nämndens förslag bör följas och avgiften sättas till 2,1 öre per kWh, anför det i motion 1983/84: 911 (c). Detta är motiverat, menar motionärerna, för att inte de ekonomiska resurserna för hantering av det utbrända kärnbränslet och rivning av kärnkraftverken skall urholkas. Ett förslag av samma innebörd framförs i motion 1983/84: 1367 (vpk). Ytterligare kraftiga höjningar kommer att bli nödvändiga, hävdas i denna motion.

Vilken avgift som kan bedömas vara erforderlig är beroende bl.a. av kärnkraftsproduktionen och av den långsiktiga kostnadsutvecklingen. De av nämnden angivna förutsättningarna för dess förslag till avgift för år 1984 framgår av vad utskottet nyss har anförut. Nämnden framhåller i sitt förslag till regeringen att en sådan beräkning som det här gäller i väsentliga delar måste vara schematisk och fortsätter:

För att belysa betydelsen av variationer i bedömningen på några speciella punkter redovisar nämnden i följande sammanställning vad avgiften skulle bli om — med godtagande av nämndens beräkningar i övrigt — dels den reala avkastningen antas vara 1% resp. 3%, dels i enlighet med

SKBF:s ståndpunkt samtliga kärnkraftblock antas vara i drift t. o. m. år 2010.

Real avkastning i %	1	2	3
Drift 25 år	2,5	2,1	1,9 öre/kWh
Drift t. o. m. 2010	2,1	1,7	1,5 öre/kWh

Utskottet förutsätter att regeringen vid varje prövning av avgiftens storlek fastställer denna så att medel flyter in till fonden i tillräcklig utsträckning för att de uppställda målen skall kunna uppnås. Regeringens beslut om avgift för år 1984 ger inte utskottet anledning till någon erinran. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört avstyrks motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 1367 (vpk), båda i ifrågavarande del.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp ytterligare ett yrkande i motion 1983/84: 1367 (vpk). Det innebär att riksdagen skall hemställa hos regeringen om en översyn och skärpning av lagbestämmelserna för finansiering av hanteringen av radioaktivt avfall. I motionen anförs att speciellt återlänerrätten borde ses över. Motionärerna hänvisar till att atomlagstiftningskommittén i sitt betänkande (SOU 1983: 8) Lagstiftningen på kärnenergiområdet (s. 141) har berört detta ämne och bl. a. anfört att kärnkraftverken inte är någon lämplig säkerhet för återlån.

De avgiftsmedel som tas ut av reaktorinnehavarna sätts in på räntebärande konto i riksbanken. Syftet härmed är att medlen skall hållas samlade på ett säkert sätt för att successivt kunna betalas ut för sitt ändamål. Genom att medlen är räntebärande och upplupen ränta läggs till kapitalet uppnås en viss värdesäkring av de insatta medlen. Enligt finansieringslagen (1981: 669) kan de avgiftsmedel som en reaktorinnehavare har inbetalat också användas för lån till reaktorinnehavaren mot säkerhet. I motiven till finansieringslagen (prop. 1980/81: 90, bil. 1, s. 326) uttalas att lån bör ges till bl. a. investeringar i energiomvandlingsanläggningar och anläggningar för energidistribution samt investeringar i samband med åtgärder för ökad säkerhet i kärnkraftverken. Även kärnkraftsföretagens ägare förutsågs kunna låna av avgiftsmedlen under förutsättning att samtliga delägare var överens om hur återlånet skulle ske.

Atomlagstiftningskommitténs överväganden rörande de här aktuella återlånen har följande lydelse (SOU 1983: 9 s. 141):

Systemet med återlån tillämpas sedan åtskillig tid på kreditmarknaden, bl. a. inom ATP-systemet. Återlånen enligt finansieringslagen utgör en särskild form av kreditgivning som ligger utanför övrig långivning. Ur allmän kreditpolitisk synvinkel synes det vara önskvärt med så få kreditformer som möjligt och att kreditgivningen på detta område samordnas med den allmänna kreditmarknaden. Återlån enligt finansieringslagen synes vidare enligt "god förvaltningsprincip" böra lämnas på marknadsmässiga villkor. Problem kan därvid uppkomma vid bestämmande av lånevillkoren, bl. a. därför att syftet med återlånen angetts vara att tillgodose energi- och kärnsäkerhetsinvesteringar, som är långsiktiga investeringar, medan utrymmet för återlånen torde vara kortsiktigt med hänsyn till de

investeringar som måste göras på avfallsområdet. Ett annat problem vid långivning kan vara att bestämma säkerheten för lånen. Mot bakgrund av kärnkraftverkens speciella karaktär och av syftet med fonderingen enligt finansieringslagen är kärnkraftverken ingen lämplig säkerhet för sådana lån. Skäl synes slutligen också tala för att investeringar inom området för energiutvecklingen bör ske samordnat med övrig utveckling på detta område. Å andra sidan har, som nyss sagts, framhållits att återlånarätten tillkommit som en följd av den ålagda avgiftsskyldigheten. En eventuell förändring av gällande system kan medföra försämringar beträffande finansieringsmöjligheter och finansieringsvillkor för de berörda kraftproducerande företagen utan att några säkerhetskrav därigenom tillgodoses.

Kommittén för översyn av kärnbränslenämndens verksamhet skall enligt direktiven vid sina överväganden om de medelsförvaltande uppgifterna hos kärnbränslenämnden närmare granska de villkor för återlån av de fonderade medlen som gäller f. n. Strävan bör, heter det, vara att tillgodose och förena kraven på real förräntning och säkerhet för fondmedlen och önskemålet att utnyttja medlen för investeringar som tryggar energiförsörjningen.

Kärnbränslenämnden har upplyst utskottet om att säkerheterna för de hittills beviljade återlånen ligger utanför kärnkraftssektorn.

Utskottet anser med hänsyn till det pågående utredningsarbetet om kärnbränslenämndens verksamhetsområde, där bl. a. frågan om återlån övervägs, att det inte finns anledning för riksdagen att uttala sig för någon sådan översyn av ifrågavarande lagbestämmelser som föreslås i motion 1983/84: 1367 (vpk). Motionsyrkandet avstyrks sålunda.

Eldistribution, elutnyttjande

Därnäst tar utskottet upp sju motionsyrkanden om eldistribution och elutnyttjande. Två av dem återfinns i centerpartiets partimotion 1983/84: 911 och gäller en utredning om eldistributionssystemets framtida utformning resp. riktlinjer för utbyggnad och nyttjande av elproduktionskapaciteten. Övriga yrkanden berör frågor om elförsörjningens sårbarhet, bl. a. förslag rörande reservkraftverk.

I det föregående (s. 21 f.) har ett antal uppgifter lämnats i anslutning till de här aktuella motionsyrkandena. Härav framgår bl. a. att regeringen med anledning av den allvarliga störning som drabbade den svenska elförsörjningen i slutet av förra året har tillkallat kommissionen (I 1984: 01) om elförsörjningens sårbarhet. Kommissionens uppgift är bl. a. att utreda elförsörjningens sårbarhet och föreslå vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska sårbarheten i elförsörjningen och begränsa konsekvenserna av störningar i denna. Kommissionens arbete skall vara slutfört i augusti 1984.

Det förstnämnda yrkandet i centerpartiets partimotion 1983/84: 911 har följande innebörd. Riksdagen föreslås hos regeringen hemställa om initia-

tiv till en parlamentarisk utredning om eldistributionssystemets framtida utformning i enlighet med vad i motionen anförts. Däri sägs bl.a. att eldistributionssystemet måste utvecklas med utgångspunkt i krav på försörjningstrygghet och minskad sårbarhet, mindre användning av elenergi för uppvärmningsändamål i framtiden, förnyelsebara energikällor m.m., lokal elproduktion och krav på ny teknik för reglering av distributionen.

Av budgetpropositionen framgår (bilaga 14 s. 122) att eldistributionsnäten dimensioneras för att kunna klara den förväntade belastningsutvecklingen med tillfredsställande överföringsekonomi och för att kunna klara uppträdande störningar utan alltför långa avbrott för abonnenterna.

Som framgår av den tidigare redovisningen har elavbrottskommissionen bl. a. till uppgift att utreda elförsörjningens sårbarhet och lämna förslag på grundval av utredningsresultaten. Utskottet vill här också erinra om arbetet i 1981 års energikommitté (I 1981:08). Kommittén skall enligt sina direktiv föreslå riktlinjer på lång sikt för Sveriges energiförsörjning och i samband därmed också analysera vilken roll olika energikällor kan få i det framtida energisystemet. Utskottet räknar med att frågan om eldistributionssystemets utformning berörs i det pågående utredningsarbetet. Det föreligger enligt utskottets uppfattning inte nu något behov av ytterligare en utredning av det slag som motionärerna föreslår. Sålunda avstyrker utskottet här behandlad del av motion 1983/84: 911 (c).

I tre motioner framförs förslag rörande reservkraftverk.

Motion 1983/84: 1077 (m) går ut på att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om angelägenheten av en snabb översyn av behoven av reservkraftverk. I första hand bör, anför motionärerna, denna översyn göras i syfte att kartlägga behoven inom jordbruksblock, företag och kommuner. I motion 1983/84: 698 (c) påyrkas ett beslut av riksdagen om ett 25-procentigt bidrag till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk. Bidraget föreslås bekostas med medel som inflyter inom oljeersättningsprogrammet. Animalieproduktionen är mycket beroende av elström, anför motionärerna. Det är, anser de, rimligt att staten svarar för en del av kostnaderna för anskaffning av reservaggregat så att livsmedelsproduktionen kan tryggas under krig och avspärrning. Tillgång till reservkraftverk har också väsentliga fördelar i fredstid.

Vidare begärs i motion 1983/84: 1886 (c) att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om informations-skyldighet vid elavbrott och om statligt stöd för anskaffande av reservkraftverk till jordbruket. Elavbrottskommissionen bör, menar motionären, ges uppdrag att lägga fram förslag till åtgärder rörande informationsskyldighet för elkraftleverantörer vid avbrott som varar över viss tid. Den bör också komma med förslag till eventuella statsbidrag till reservkraftverk inom jordbruket.

I elavbrottskommissionens arbete ingår bl.a. att studera behovet av

reservkraftverk för att förse viktiga samhällsfunktioner med elkraft, även vid stora avbrott. Vidare skall enligt direktiven studeras hur informationen har fungerat vid elavbrottet i slutet av förra året och hur den bör fungera. Kommissionen skall också samråda med 1983 års livsmedelskommitté (Jo 1983: 01), som har att utreda frågan om livsmedelsförsörjningens sårbarhet från olika synpunkter. Regeringen uppdrog sommaren 1983 åt det ekonomiska försvarets myndigheter att genomföra en studie som redovisar hur krigsskydds- och beredskapsåtgärderna skall slutligt utformas för att stärka kraftsystemets drift under alla förhållanden. Denna studie skall slutligt redovisas den 8 juni 1984. Kommissionen skall beakta resultatet av denna studie.

Försvarsutskottet har nyligen, med reservation av centerpartiets företrädare i utskottet, avstyrkt en motion om användning av kraftaggregat inom försvarsmakten som reservverk för jordbruket. Försvarsutskottet förklarade sig emellertid positivt till att försvarsmaktens elverk i fredstid ställs till förfogande i katastrofsituationer.

Som framgår av vad näringsutskottet här har anfört omfattas de frågor som tas upp i motionerna i allt väsentligt av det pågående arbetet i kommissionen om elförsörjningens sårbarhet. Också annat pågående utredningsarbete har berörts med anknytning härtill. Utskottet förutsätter att regeringen på grundval av vad som framkommer i bl. a. detta utredningsarbete vidtar de åtgärder som visar sig erforderliga för att begränsa störningar i eltillförseln och verkningarna av sådana störningar. Det finns enligt utskottets uppfattning mot denna bakgrund inte skäl för riksdagen att uttala sig för något statligt stöd för anskaffning av reservkraftverk eller att i övrigt göra något uttalande med anledning av de nu behandlade motionerna. Utskottet avstyrker alltså motionerna 1983/84: 698 (c), 1983/84: 1077 (m) och 1983/84: 1886 (c).

I motion 1983/84: 1882 (c) begärs att riksdagen hos regeringen skall anhålla om tilläggsdirektiv till elavbrottskommissionen beträffande kärnkraftverkens roll. Enligt dessa direktiv skulle kommissionen ges uppdraget "att undersöka hur sårbarheten skall kunna minska trots kärnkraftverkens mycket begränsade reglerbarhet och opålitlighet".

Kommissionen studerar hur olika elproduktionsanläggningar, bl. a. kärnkraftverken, påverkades av den aktuella störningen. Vidare studeras riskerna av att tekniska fel får stora verkningar på elförsörjningssystemet i övrigt och hur sådana verkningar skall undvikas och begränsas.

Med hänsyn till att kommissionen redan behandlar frågor rörande kärnkraftverkens roll i sammanhanget finner utskottet det inte erforderligt att föreslå några tilläggsdirektiv till kommissionen av den innebörd som anges i motion 1983/84: 1882 (c). Motionen avstyrks sålunda.

Avslutningsvis tar så utskottet här upp det andra av de inledningsvis nämnda yrkanden i centerpartiets partimotion 1983/84: 911 som hör hemma i detta avsnitt. Motionärerna påyrkar att riksdagen skall godkänna de

riktlinjer för utbyggnad och nyttjande av elproduktionskapaciteten som förordas i motionen. Det borde vara en självklarhet, anför de, att man inte skall bygga en elproduktionskapacitet för topp effekter, vilket ger en mycket liten oljeersättning. För att elkapaciteten skall utnyttjas optimalt och ersätta så mycket olja som möjligt, måste ett jämnare utnyttjande av elströmmen under hela året ske. En användning av elenergi för att tillgodose stora kortvariga effektbehov måste undvikas.

När utskottet förra året (NU 1982/83: 33 s. 54) behandlade ett yrkande (c) av liknande innebörd konstaterade utskottet att de nya, mera kostnadsanpassade eltariffer som successivt hade införts kunde bidra till ett jämnare nyttjande av elenergin. Även de nya riktlinjer för energisparstödet som antogs av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81: 133) kunde verka på detta sätt. Bestämmelserna stimulerar användandet av såväl kombinerade uppvärmningssystem för elenergi och fasta bränslen som lågtemperatursystem. Motionen avstyrktes. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen avlog motionen.

Utskottet vill även nu understryka att eltaxorna successivt har utformats mot en alltmer kostnadstrogn utformning (se s. 19). För högspänningstarifferna har en hög grad av kostnadsanpassning uppnåtts. Vid utformningen av lågspänningstarifferna har hänsyn tagits till skillnaden i produktionskostnad mellan dag och natt och mellan olika tider på året. Bl. a. har vattenfallsverket för omkring ett år sedan som alternativ till de normala lågspänningstarifferna infört en vidareutvecklad säsongdifferentierad tariff. Den nya tariffen stimulerar användning av elkraft under låglasttid och andra uppvärmningskällor under höglasttid. De här nämnda åtgärderna syftar sålunda bl. a. till att en så jämn elbelastning som möjligt skall åstadkommas. Utskottet vill även erinra om riksdagens beslut om återbetalning av energiskatt för elenergi som under vissa förutsättningar förbrukas i avkopplingsbara elpannor (prop. 1983/84: 28, SkU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 96 och 97). Härigenom ges ytterligare möjligheter till en utjämning av elbelastningen. Med hänsyn till vad här har anförts anser utskottet att riksdagen inte skall göra ett sådant uttalande som föreslås i den här behandlade delen av motion 1983/84: 911 (c). Motionen avstyrks alltså i ifrågavarande del.

Statens elektriska inspektion

Utskottet har på senare år vid ett par tillfällen ägnat närmare uppmärksamhet åt frågan om resurser för statens elektriska inspektion. Inför budgetåret 1979/80 konstaterade utskottet (NU 1978/79: 28 s. 10) att behovet av medel för inspektionsresor bara i begränsad utsträckning hade beaktats vid regeringens medelsberäkning under förslagsanslaget till inspektionen. På utskottets förslag uttalade riksdagen då att regeringen borde kunna medge sådana överskridanden av anslaget som motiverades av nödvändiga

inspektionsresor. Ett år senare underströk utskottet – i anslutning till en motion i ämnet – ”betydelsen av att inspektionen har möjlighet att fullgöra sina viktiga tillsynsuppgifter” (NU 1979/80: 36 s. 6). Riksdagen biföll denna gång en reservation (s) till utskottets betänkande (s. 14 f.) och ökade därmed anslaget till inspektionen med 500 000 kr. utöver det belopp av ca 5 800 000 kr. som regeringen hade föreslagit. Av motiveringen för anslagshöjningen framgår att såväl en personalförstärkning som en ökad tillgång på medel för reseverksamhet var avsedd.

För innevarande budgetår beräknade regeringen i förra årets budgetproposition medel för inspektionens verksamhet med utgångspunkt i ett för inspektionen beräknat huvudalternativ. Förslaget innebar sålunda en viss real minskning av inspektionens ekonomiska resurser.

Utskottet (NU 1982/83: 33 s. 58) fann att inspektionen utan att utnyttja medel som egentligen var avsedda för lönekostnader inte skulle disponera mer än en helt obetydlig summa för resekostnader. Den väg som inspektionen fick välja för att frigöra medel till resor och expenser var att hålla tjänster vakanta. Om fyra lediga tjänster hölls vakanta sparades ett belopp av drygt en halv miljon kronor i lönekostnader. Detta förslag emellertid inte för att täcka behovet av medel för en oförändrad reseverksamhet, angelägen för att inspektionen skall kunna fullgöra sin funktion.

Utskottet var med hänsyn till budgetläget inte berett att förorda någon ändring i regeringens medelsberäkning. Liksom år 1979 ansåg utskottet emellertid att regeringen under det kommande budgetåret borde kunna medge sådana överskridanden av anslaget som motiverades av nödvändiga inspektionsresor. På förslag av utskottet gjorde riksdagen ett särskilt uttalande av denna innebörd.

I årets budgetproposition konstaterar (bilaga 14 s. 95) föredragande statsrådet att det under senare år har skett en fortlöpande minskning av resurserna vid statens elektriska inspektion. Med hänsyn härtill bedöms det som nödvändigt att det övervägs på vilket sätt inspektionen med nu tillgängliga resurser framdeles bäst skall bedriva sin verksamhet. Statens energiverk har påbörjat en utredning som syftar till att redovisa olika tänkbara förändringar och bedöma deras konsekvenser för verksamhetens effektivitet och resursbehov. I avvaktan på resultatet av utredningen föreslår regeringen att medel för statens elektriska inspektions verksamhet skall beräknas med utgångspunkt i ett för inspektionen pris- och löneomräknat anslag, vilket innebär 7 706 000 kr.

Statens energiverk är chefsmyndighet för statens elektriska inspektion. I anslagsframställningen för budgetåret 1984/85 anför verket att, om huvudförslaget skall tillämpas för inspektionen även för budgetåret 1984/85, detta kommer att innebära att en tjänst måste hållas vakant och att under återstoden av långtidsbedömningsperioden antalet tillsatta tjänster måste minskas med ytterligare fyra.

Statens energiverk har inte funnit det möjligt att nu planera för en så

omfattande nedskärning, eftersom en sådan inte torde vara förenlig med en meningsfull och effektiv verksamhet vid inspektionen. Energiverket har utgått från att resurserna för statens elektriska inspektion för budgetåret 1984/85 ges en omfattning som motsvarar 40 tjänster plus erforderliga medel för verksamheten. Till följd av vakanser är antalet tjänster f. n. 35.

För statens elektriska inspektion bör enligt energiverket för budgetåret 1984/85 anvisas ett förslagsanslag om 8831 000 kr., vilket motsvarar ett utifrån den angivna nivån (40 tjänster plus erforderliga medel för verksamheten) löne- och prisomräknat anslag minskat med 2 %.

I motion 1983/84: 455 (vpk) begärs att riksdagen för nästa budgetår skall till statens elektriska inspektion anvisa ett belopp som med 1 125 000 kr. överstiger vad regeringen har föreslagit. Det i motionen förordade anslaget överensstämmer sålunda med energiverkets förslag. En ytterligare utökning av personalstyrkan kommer att bli nödvändig, anför motionärerna. De begränsar dock sitt yrkande i denna motion till det nyss angivna, vilket skulle innebära att medel ställs till förfogande för att möjliggöra utnyttjandet av de fem nu vakanta tjänsterna samt att medel för resor för fältarbete m. m. medges.

Utskottet har erfarit att den arbetsgrupp inom energiverket som utreder vissa frågor rörande verksamheten vid statens elektriska inspektion bl. a. har följande uppdrag. Arbetsgruppen skall utarbeta förslag till eventuella förändringar av organisation, arbetsuppgifter, resursfördelning m. m. för att bästa resultat skall nås av inspektionens tillsynsverksamhet med de medel som statsmakterna har ställt till förfogande under budgetåret 1984/85. Vidare skall gruppen bedöma konsekvenserna av en minskning av resursramarna med 2 % per år under perioden 1985/86—1989/90. En ytterligare uppgift är att utarbeta underlag för statens energiverks anslagsframställning för budgetåret 1985/86 inkl. utvecklingen på fem års sikt.

Utskottet vill framhålla att det är väsentligt att den verksamhet som statens elektriska inspektion bedriver för att främja säkerheten i samband med framställning, överföring och användning av elektrisk ström kan utföras på ett effektivt sätt. Vid sin beredning av ärendet har utskottet kommit till slutsatsen att statens elektriska inspektion med nuvarande personalstyrka och arbetsuppgifter inte har möjlighet att bedriva verksamheten med en så hög ambitionsnivå som är önskvärd från bl. a. elsäkerhetssynpunkt. Utskottet förutsätter att det utredningsarbete som nu pågår leder fram till förslag om hur en effektiv verksamhet på detta område på sikt skall bedrivas och organiseras för att högt ställda krav på elsäkerheten skall kunna uppfyllas. Härvid räknar utskottet med att möjligheterna att avgiftsfinansiera delar av verksamheten noga övervägs.

Den nu rådande situationen inom statens elektriska inspektion innebär enligt utskottets uppfattning att ytterligare resurser utöver regeringens förslag bör tillföras inspektionen för nästa budgetår i syfte att en nödvändig ambitionsnivå under denna period skall kunna upprätthållas inom detta

verksamhetsområde. Utskottet föreslår således att riksdagen i enlighet med vad som föreslås i motion 1983/84:455 (vpk) till statens elektriska inspektion för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 8831 000 kr.

Främjande av landsbygdens elektrifiering

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att reservationsanslaget Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1984/85 skall beräknas till 4,5 milj. kr. I propositionen erinras (s. 99) om att riksdagen år 1980 godtog vad som i det årets budgetproposition anfördes om den aktuella stödverksamhetens omfattning (prop. 1979/80: 100 bil. 17, NU 1979/80: 36, rskr 1979/80: 248). Statliga bidrag till upprustning av nedslitna och oräntabla nät skulle lämnas under fem budgetår med 2 milj. kr. per budgetår. Vidare skulle bidrag för nyanläggningar fortsättningsvis lämnas under en tioårsperiod med 2,5 milj. kr. per budgetår.

Det förslag regeringen nu lämnar står sålunda i överensstämmelse med tidigare riksdagsbeslut. Verksamheten administreras av statens energiverk.

Penningvärdeförsämringen och fördyringar vid upprustning av elnät har medfört att anslaget till främjande av landsbygdens elektrifiering har urholkats kraftigt, sägs det i motion 1983/84: 1892 (c. s). Det är därför nödvändigt att prioritera inom anslagsramen. Motionärerna anser det angeläget att upprustning av nedslitna och oräntabla elnät får förtur före nyanläggningar. De vill att riksdagen skall göra ett uttalande av innebörden att statens energiverk får disponera hela anslaget på 4,5 milj. kr. för främst upprustning av nedslitna och oräntabla elnät.

Vidare anføres i motionen att bidragen till sådana elnät borde förlängas med ytterligare en femårsperiod efter utgången av år 1985. Anslaget borde då som nu begränsas till 10 milj. kr. för hela perioden och utgå med 2 milj. kr. per budgetår.

När utskottet förra året behandlade (NU 1982/83: 33 s. 56) ett yrkande (c) med samma syfte som det förstnämnda anförde utskottet att det i några fall kan vara fråga om mycket nedslitna nät där det inte är alldeles uppenbart om det är fråga om upprustning av nätet eller en nyanläggning. En viss flexibilitet i tolkningen borde i dylika fall vara möjlig. Motionen avstyrktes med vad utskottet sålunda anført. Riksdagen avslog motionen.

Utskottet har samma uppfattning i år som förra året. En viss flexibilitet bör vara möjlig inom anslagsramen. Utskottet vill dock inte sträcka sig så långt som till att förorda en om disposition av hela anslaget så som motionärerna föreslår.

Vad så gäller förslaget om en förlängning av bidragssystemet till att gälla ytterligare en femårsperiod förutsätter utskottet att regeringen följer utvecklingen och överväger frågan inför nästa års budgetbehandling. Av vad

utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker motion 1983/84: 1892 (c, s).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medel för det nu behandlade anslaget.

Stöd till oljeersättande åtgärder m. m.

Inledning

Riksdagens beslut i december förra året om fortsatt stöd till åtgärder för att ersätta olja samt för investeringar inom energiområdet (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 124) gäller för tiden fr. o. m. den 1 januari 1984 t. o. m. budgetåret 1986/87. Stödet uppgår till 1 650 milj. kr. varav bidrag och villkorliga bidrag utgör 660 milj. kr. och lånegarantier 915 milj. kr. För första halvåret 1984 har 120 milj. kr. anvisats på tilläggsbudget I.

Beslutet innebar vidare medgivande av vissa omfördelningar av tidigare beviljade medel avseende bl. a. upphandling inom energiområdet. Dessutom beslöt riksdagen om riktlinjer för stödet. Utskottet var inte enigt vid behandlingen av ärendet. Reservationer förelåg beträffande stödets omfattning, riktlinjer för stödet, dess finansiering m. m. I det följande tar utskottet upp motionsyrkanden från allmänna motionstiden och två anslagspunkter i budgetpropositionen rörande detta stöd.

Först behandlas motionsyrkanden om riktlinjerna för stödet. Därefter tar utskottet ställning till anslagsfrågorna.

Riktlinjer

I centerpartiets motion 1983/84: 911 framförs flera förslag rörande riktlinjerna för det statliga stödet inom energiområdet. Utskottet tar i det följande upp dessa förslag ett och ett. Härvid behandlas även motion 1983/84: 2375 (c), som till dels sammanfaller med partimotionen.

Allmänt

Ett yrkande i motion 1983/84: 911 (c) är att riksdagen skall godkänna de riktlinjer för stöd till energiinvesteringar som förordas i motionen. I denna del av motionen anföras att stödet skall vara så utformat att energihushållning och användning av inhemska fasta bränslen gynnas. Åtgärder och stöd villkor skall bygga på frivillig medverkan från enskilda, företag, kommuner och landsting och utgå från ett decentraliserat synsätt. Administrativa regler, besiktning och tvång i olika hänseenden skall undvikas.

Riksdagens beslut om fortsatt stöd till åtgärder för att ersätta olja samt för investeringar inom energiområdet innebär att stödet bör lämnas så att det gynnar introduktionen av inhemska bränslen och värmepumpar (NU 1983/84: 9 s. 8). Anläggningar som utnyttjar torv, skogsenergi, halm, sol eller spillvärme bör prioriteras.

Med den inriktning av stödet som gäller och de prioriteringar som enligt riktlinjerna skall göras av bl. a. inhemska fasta bränslen finner utskottet det föga meningsfullt att föreslå riksdagen att göra något sådant uttalande om stödets utformning som föreslås i motionen. Självfallet utgår utskottet ifrån att tillämpningen av stödet sker på ett så smidigt sätt som möjligt, med beaktande av nödvändiga rättvise- och rättssäkerhetskrav. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84: 911 (c) i ifrågavarande del.

Beloppsgräns

Ytterligare påyrkas i motion 1983/84: 911 (c) att riksdagen skall besluta att den undre beloppsgränsen för stöd till oljeersättande åtgärder inom ramen för oljeersättningsprogrammet skall sättas till 20 000 kr. Med nuvarande undre beloppsgräns vid 50 000 kr. blir alltför många angelägna projekt inte stödberättigade, säger motionärerna.

Liknande tankegångar uttrycks i motion 1983/84: 2375 (c). Yrkandet i denna motion är att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om ändring av reglerna för såväl 1984 års investeringsprogram inom energiområdet som oljeersättningsprogrammet i enlighet med vad som förordas i motionen.

När utskottet i slutet av förra året tog ställning till ett yrkande (c) av samma innebörd som det nyss nämnda i motion 1983/84: 911 (c) anförde utskottet att det inte då fanns anledning att ändra vare sig den övre eller den undre beloppsgränsen för stöd. Alltför små projekt medför vart för sig förhållandevis liten oljeersättning men kräver en hel del administrativa resurser. Det är dock, fortsatte utskottet, angeläget att oljeersättande åtgärder vidtas även för mindre projekt, men detta torde kunna åstadkommas med hjälp av utbildning och rådgivning. Som föreslogs i propositionen borde regeringen fortlöpande pröva frågan om lämpliga gränser för stöd. Motionsyrkandet avstyrktes av utskottet – för moderata samlingspartiets del med motiveringen att stödet borde avvecklas. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för motionsyrkandet. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Som utskottet påpekade när frågan nyligen behandlades och som även uttalades i propositionen bör regeringen fortlöpande pröva frågan om lämpliga gränser för stöd. Vad utskottet i övrigt anförde i detta ämne är fortfarande giltigt. Sålunda avstyrker utskottet ifrågavarande delar av motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c).

Medverkan av regionala utvecklingsfonder m.m.

En annan fråga som var kontroversiell vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag rörande oljeersättningsprogrammet gällde hur de regionala utvecklingsfondernas och lantbruksnämndernas ansvarsområden skulle avgränsas. Från centerpartiets håll påyrkades i en motion ett riks-

dagsbeslut om att de nämnda organen inom sina ansvarsområden skulle ges i uppdrag att administrera sådana låneärenden inom ramen för oljeersättningsprogrammet där den stödberättigade kostnaden för projektet understeg 300 000 kr.

Utskottet anförde (NU 1983/84:9 s. 10) att det med hänsyn till de kunskaper och erfarenheter vad gäller mindre och medelstora företag som finns samlade hos de regionala utvecklingsfonderna var naturligt att fonderna även i fortsättningen utgjorde basen för den rådgivningsverksamhet inom energiområdet som var riktad mot näringslivet. Däremot fanns det enligt utskottets uppfattning då inte några skäl som talade för att stödet till åtgärder för att ersätta olja, m. m. skulle bli mer effektivt om det skulle handläggas av utvecklingsfonderna. Motionen avstyrktes. Mot detta reserverade sig centerpartiets representanter, medan moderata samlingspartiet hade samma avvikande motivering som i det nyss nämnda fallet. Riksdagen följde utskottet.

I motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c) framförs nu krav med samma syfte som i den nyss angivna motionen.

Utskottet anser inte att det nu finns någon annan grund för utskottets eller riksdagens ställningstagande i frågan än när denna behandlades för mindre än ett halvt år sedan. Med hänvisning till vad utskottet då anförde i ämnet avstyrker utskottet ifrågavarande delar av motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c).

Inhemska bränslen

Ytterligare två yrkanden i centerpartiets motion gäller stöd för oljeersättande åtgärder, närmare bestämt stöd för att stimulera användningen av inhemska bränslen. Även i motion 1983/84: 2375 (c) framförs förslag inom detta område.

Riksdagens beslut i denna del innebär (NU 1983/84:9 s. 13 f.) att ett bidrag på högst 15% av investeringskostnaden skall kunna utgå till den som under år 1984 beställer en större anläggning avsedd för eldningsmed inhemska bränslen. Med större anläggning menas en anläggning som har en effekt på 0,5 MW eller mer. Med en viss precisering av vilka anläggningar som skulle vara stödberättigade godtog regeringens förslag av ett enigt utskott. Riksdagen beslöt också om stöd till investeringar i terminaler där industriråvara och bränsleråvara kan separeras. Stödet är utformat som ett bidrag på högst 50% av investeringskostnaden till anläggningar som beställts under år 1984.

I fråga om riktlinjer för stöd för den nämnda typen av terminaler anförde utskottet följande (s. 14):

Utskottet vill framhålla att investeringsstöd av det slag som nu är aktuellt företrädesvis bör utgå till terminaler som inte är lokaliserade till kustregionerna utan till inlandet. Detta ställningstagande grundar utskottet på uppfattningen att sysselsättningen i glesbygdsområdena därmed kan stimu-

leras och att råvarubasen för sågverk i dessa regioner inte får äventyras. I övrigt har utskottet inget att erinra mot vad som i propositionen anförs om de förordade terminalerna.

Moderata samlingspartiets, centerpartiets och folkpartiets företrädare i utskottet reservrade sig till förmån för motionsyrkanden om avslag på regeringens förslag till stöd. Riksdagen anslöt sig till de av utskottet angivna riktlinjerna för stödet.

I motion 1983/84:911 (c) påyrkas att riksdagen skall besluta att något stöd till terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara ej skall utgå. Inrättande av terminaler måste, anför motionärerna, bygga på frivillig medverkan av de enskilda skogsägarna och ske inom ramen för det nu fungerande systemet för leverans av skogsråvaror.

Utskottet anser att det ifrågavarande stödet med de riktlinjer som gäller härför har stor betydelse för att skogsråvaran skall kunna utnyttjas effektivt. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte bör ompröva sitt nyligen fattade beslut rörande detta stöd. Motion 1983/84:911 (c) avstyrks alltså i här aktuell del.

Stödet till investeringar i förbränningsanläggningar eldade med inhemska fasta bränslen föreslås i motion 1983/84:911 (c) höjas från 15% till 35% av investeringskostnaden. Riksdagen bör enligt motionärerna besluta här om i syfte att sådana anläggningar skall kunna utnyttjas optimalt.

Det investeringsstöd som nu gäller för inhemska fasta bränslen är enligt utskottets uppfattning väl avvägt. Därför synes det f. n. inte aktuellt med några ändrade riktlinjer rörande detta stöd. Utskottet vill också erinra om att energiupphandlingsdelegationen har möjlighet att stödja vissa projekt inom fastbränsleområdet. Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker motion 1983/84:911 (c) i nu behandlad del.

I motion 1983/84:2375 (c) anförs att stöd till energiinvesteringar borde kunna utgå till anläggningar eldade med fasta bränslen och en effekt på minst 100 kW. I syfte att befintliga erfarenheter och resurser skall utnyttjas borde också övervägas möjligheten att låta stödärenden för anläggningar med en lägre effekt än 500 kW handläggas av förmedlingsorganen i kommunerna och av länsbostadsnämnderna.

Någon ändring av vilka anläggningar som skall vara stödberättigade bör enligt utskottets uppfattning inte göras nu. Inte heller vill utskottet förorda någon annan ordning vad gäller handläggningen av stödärendena. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84:2375 (c) i de delar den inte har behandlats tidigare i detta betänkande.

Fjärrvärme

Från centerpartiets håll framförs också krav rörande stöd till fjärrvärmeutbyggnaden. I partimotionen 1983/84:911 påyrkas att riksdagen skall ansluta sig till de riktlinjer för flexibla fjärrvärmenät anpassade för låga

vattentemperaturer som redovisas i motionen och besluta att villkoren för stöd till fjärrvärmeutbyggnader skall anpassas efter dessa riktlinjer. För den händelse riksdagen inte ansluter sig till dessa riktlinjer för fjärrvärmeutbyggnad begärs i motionen att riksdagen skall besluta att stöd inte längre skall lämnas för fjärrvärmeutbyggnader.

Tillkommande fjärrvärmeanläggningar måste, anför motionärerna, redan från början ges en utformning så att de passar för utnyttjande av alternativa energikällor. Målet med fjärrvärmeutbyggnaden skall vara att öka handlingsfriheten och möjligheterna att använda billig miljövänlig energi.

I motion 1983/84: 1309 (c) framförs krav av samma innebörd som i den nu angivna delen av centerpartiets partimotion, dock med en mer utförlig motivering.

När utskottet senast (NU 1983/84: 9 s. 18) tog ställning till liknande krav – från samma parti – erinrade utskottet om att riksdagen tidigare hade avslagit sådana yrkanden. Utskottet underströk dock värdet av att nya fjärrvärmeanläggningar kunde göras flexibla för att möta kommande behov. Genom ett sådant stöd till bl. a. utnyttjande av värmepumpar och spillvärme i fjärrvärmesystemet som regeringen då hade föreslagit riksdagen torde, anförde utskottet, intresset för genomförande av önskade systemförändringar komma att öka. Utskottet hade vidare erfarit att de i proposition 1983/84: 62 föreslagna medlen till vissa strategiska anläggningar för fjärrvärme i storstäderna bl. a. avsågs bli utnyttjade för att främja hopkoppling av skilda nät och för att öka ledningsdimensionen. I enlighet med riksdagens beslut ett halvt år tidigare ville utskottet emellertid inte då ställa som villkor för stöd till fjärrvärmeanläggningar att de skulle vara av den i motionen nämnda typen. Utskottet avstyrkte motionen med reservation från centerpartiets representanter. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet hänvisar till det här återgivna ställningstagandet av riksdagen i samma fråga för mindre än ett halvt år sedan. Några nya omständigheter som skulle kunna ge riksdagen anledning till en annan bedömning än då föreligger inte enligt utskottets uppfattning. Utskottet avstyrker följaktligen motion 1983/84: 911 (c), såvitt gäller riktlinjer för stöd till fjärrvärmeutbyggnader, liksom motion 1983/84: 1309 (c) i motsvarande del.

I konsekvens med vad utskottet har anfört rörande önskemål om nya riktlinjer för stödet till fjärrvärmeanläggningar avstyrker utskottet också kraven i motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 1309 (c) på att sådant stöd under i motionerna angivna förutsättningar ej längre skall lämnas.

Anslagsfrågor

I budgetpropositionen (punkt E 17) beräknas för budgetåret 1984/85 ett reservationsanslag om 210 milj. kr. till stöd för oljeersättande åtgärder.

Härav föreslås följande belopp föras över till vissa andra anslag, nämligen till anslagen E 1, Statens energiverk: Förvaltningskostnader 6 734 000 kr. och E 2, Statens energiverk: Utredningar m.m. och information 6 347 000 kr., till anslaget E 4, Utbildning och rådgivning m.m. för att spara energi med 26 330 000 kr. samt till anslagen B 1, Lantbruksstyrelsen och B 2, Lantbruksnämnderna under jordbruksdepartementets huvudtitel totalt 2,5 milj. kr.

Till täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättande åtgärder föreslår regeringen för budgetåret 1984/85 under punkt E 18 ett förslagsanslag av 15 000 000 kr. Detta sistnämnda förslag tillstyrker utskottet.

Två yrkanden gäller anslaget Stöd för oljeersättande åtgärder. Det ena återfinns i motion 1983/84: 1896 (m), vari begärs förslag av regeringen till besparingar på energiområdet i den omfattning som beräknas i motionen. Anslaget för oljeersättande åtgärder på 210 milj. kr. bör halveras, anför motionärerna. Det skulle därvid ankomma på regeringen att göra de omdisponeringar som den lägre anslagsnivån motiverar. Vidare sägs att det bör vara möjligt att av de sammanlagt 975 milj. kr., som förra hösten avsattes till stöd för denna typ av investeringar för användning under år 1984, spara minst 400 milj. kr. I synnerhet stödet till energiupphandling borde kunna minskas substantiellt. Det bör enligt motionärerna ankomma på regeringen att fördela neddragningen så att verkligt angelägna projekt ändå kan komma till utförande.

Det belopp om 975 milj. kr. som omnämns i motionen synes utgöras av dels av riksdagen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisade 350 milj. kr. för investeringar inom energiområdet (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9 s. 21, rskr 1983/84: 124), dels 625 milj. kr. som i slutet av förra året återstod av medel till stöd till distributionsanläggningar för fjärrvärme (75 milj. kr.) och till upphandling inom energiområdet (550 milj. kr.) som riksdagen tidigare hade beviljat (NU 1983/84: 9 s. 22).

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att de offensiva satsningar på energiområdet som riksdagen nyligen har beslutat om kan fullföljas. 1984 års investeringsprogram inom energiområdet är såväl energipolitiskt som konjunktur- och sysselsättningspolitiskt motiverat. Motionsyrkanden om riktlinjer för vissa närmare angivna delar av det nu gällandet stödet – fjärrvärme och visst stöd inom fastbränsleområdet – har utskottet behandlat i det föregående.

Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något uttalande till regeringen på grundval av de allmänna resonemang om besparingar inom det statliga energistödet som förs i motion 1983/84: 1896 (m). Denna avstyrks sålunda i ifrågavarande del.

Centerpartiet begär i motion 1983/84: 911 att riksdagen skall anvisa 5 milj. kr. för energirådgivning m.m. inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna. Denna rådgivningsverksamhet har, anför motionärerna, visat sig ha en mycket stor betydelse för energisparinsatserna inom dessa näringar.

Utskottet delar uppfattningen att den angivna rådgivningsverksamheten är av värde. Det i propositionen angivna beloppet för energirådgivning inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna är emellertid enligt utskottets mening väl avvägt. Därför avstyrker utskottet motion 1983/84: 911 (c) i här aktuell del.

Bränslen

I det följande tar utskottet upp ett antal motionsyrkanden inom bränsleområdet. Det gäller här främst förslag om introduktion av naturgas i det svenska energisystemet och om inhemska fasta bränslen. Ett yrkande avser oljeområdet. I övrigt behandlas frågor om oljeförsörjningen och om kolintroduktionen i utskottets tidigare aviserade betänkanden med anledning av särskilda propositioner om vissa olje frågor resp. vissa kolfrågor.

Olja

Det nämnda förslaget inom oljesektorn syftar till besparing av olja genom återvinning av asfalt. Det begärs i motion 1983/84: 560 (vpk) att riksdagen skall hemställa hos regeringen om åtgärder för sådan återvinning. Motionärerna erinrar om att riksdagen för ett år sedan på förslag av näringsutskottet (NU 1982/83: 33 s. 59) avslog ett liknande yrkande. Utskottet hänvisade då till pågående försöksverksamhet. De besparingar som skulle bli möjliga vid återvinning av asfalt är så omfattande, anför motionärerna, att riksdagen borde ompröva sin inställning. Förutom besparing av olja skulle betydande mängder stenmaterial och bindemedel kunna sparas. En ökad återvinning av asfalt skulle också innebära flera olika slag av miljövinster.

Som motionärerna påpekar förekommer återvinning av asfalt sedan lång tid tillbaka. Vid tillverkning av asfalt för vägbeläggningar används betydande mängder olja. Under tider med låga oljepriser har därför intresset för återanvändning av ekonomiska skäl inte varit så stort. Utvecklingen av priserna på asfaltprodukter under 1970-talet har dock medfört att återanvändningstekniken på nytt har aktualiserats i Sverige och utomlands.

På uppdrag av vägverket bedriver statens väg- och trafikinstitut försöksverksamhet kring teknik för återvinning av asfalt. Vidare pågår sådan återvinningsverksamhet i begränsad omfattning i Göteborgs och Malmö kommuner.

Återanvändning av oljegrus har under senare år genomförts framför allt i Västerbottens län. Från vägverket har inhämtats att återvinning av asfalt bedöms kunna göras lönsam vid enstaka större projekt, t. ex. vid reparation av hårt belastade motorvägar. Gammal asfalt läggs i upplag och kan komma att återvinnas i framtiden. Sammanfattningsvis tillämpas återvinning av asfalt där det befinns vara lönsamt.

Av vad utskottet här har anfört framgår att den fråga som motionärerna tar upp är väl uppmärksammas av berörda myndigheter. Det är, som utskottet framhöll förra året, värdefullt om det kan utarbetas metoder för asfaltåtervinning vilka erbjuder en god ekonomi och tillfredsställande tekniska lösningar. Med hänsyn till vad utskottet här har anfört anser utskottet inte att riksdagen nu har anledning att göra något uttalande i ämnet. Motion 1983/84: 560 (vpk) avstyrks sålunda.

Naturgas

Riksdagen fastställde år 1980 riktlinjer för genomförande av det s. k. Sydgasprojektet (prop. 1979/80: 170, NU 1979/80: 70, rskr 1979/80: 410). Projektet baseras på import av naturgas från Danmark för distribution i sydvästra Skåne med början år 1985. I oktober 1983 ingicks en överenskommelse mellan staten och de dåvarande delägarna i Sydgas AB – Malmö, Helsingborgs och Lunds kommuner samt Sydkraft AB – i syfte att säkra genomförandet av projektet. I enlighet med överenskommelsen, som har godkänts av riksdagen i slutet av år 1983 (prop. 1983/84: 47, NU 1983/84: 10, rskr 1983/84: 125), har staten trätt in som hälftendelägare i Sydgas AB.

Swedegas AB har nyligen i en lägesrapport till regeringen redogjort för pågående utredningar om framtida möjliga naturgasprojekt (se s. 29 f.). Sammanfattningsvis anför Swedegas att utrymmet för naturgas på den svenska marknaden bedöms vara förhållandevis begränsat under 1980-talet. Flera faktorer talar emellertid för en långsiktigt förändrad situation varigenom naturgasen skulle kunna få en viktig roll även på den svenska marknaden.

Den aktuella verksamheten för fortsatt naturgasintroduktion är, fortsätter Swedegas, knuten till två tänkbara importvägar. Den ena gäller utnyttjande av de dispositioner bl. a. i form av förinvesteringar som hade gjorts i samband med Sydgasprojektet. Via det härför uppbyggda ledningssystemet är det tekniskt möjligt att importera gas från flera ursprungsområden. Den naturliga avsättningen för denna importväg är inom en utvidgad gasmarknad i Skåne och en nyetablerad i Västsverige. Dessa möjligheter utreds inom Sydgas II- och Västgasprojekten.

Den andra importvägen avser möjligheten av en anknytning till den finska naturgasimporten från Sovjetunionen. Denna möjlighet har ett direkt samband med finska planer på en utökad import med avsättning i västra Finland, vilket förutom utbyggnader i Finland kräver en ledning över Bottenhavet. Marknaden för gas som importeras denna väg finns företrädesvis inom östra Mellansverige men även utefter södra Norrlands-kusten och i Värmland. Denna möjlighet utreds inom Östgasprojektet.

Sex motionsyrkanden som utskottet behandlar här gäller naturgasintroduktionen.

Två av dessa tar sikte på en fortsatt utbyggnad av Sydgasprojektet. Riksdagen föreslås i motion 1983/84: 321 (c) göra ett uttalande till regeringen om dimensioneringen av Sydgas ledningsnät för naturgasdistribution i Syd- och Västsverige. Det är viktigt, säger motionären, att det av Sydgas projekterade och delvis påbörjade gasledningsnätet från Danmark från början får tillräckliga ledningsdimensioner så att gasleveranser kan ske norr om Åstorp.

Det andra yrkandet finns i motion 1983/84: 2362 (c). Önskemålet är att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggnad av naturgasnätet till Halland. Motionären anser att miljöfördelar och sysselsättningseffekter tillsammans borde utgöra övertygande skäl för att man så snabbt som möjligt bör satsa på utbyggnad av Sydgas ledningar till i första hand södra Halland, där det finns så betydelsefulla kunder som Pilkington Floatglas AB och Halmstads Järnverks AB.

Sydgasledningen, som går mellan Dragör och Hasslarp, är dimensionerad för 2 miljarder m³ gas per år. Sydgasprojektet omfattar västra Skåne och avser distribution av 440 miljoner m³ naturgas i detta område.

Utskottet konstaterar att Swedegas nu undersöker förutsättningarna för en fortsatt introduktion av naturgas bl. a. i de områden som nämns i motionerna. Det framgår av den tidigare redogörelsen att avsikten är att under innevarande år i första hand söka precisera de tekniska och ekonomiska villkor som gäller för resp. projekt. Swedegas räknar med att det under det närmaste året skall bli möjligt att klarlägga förutsättningarna för fortsatt naturgasintroduktion. Om projekten kan genomföras på kommersiella grunder räknar Swedegas med att ta initiativ därtill. Som nämnts är gasledningen mellan Danmark och Sverige dimensionerad för kvantiteter avsevärt större än den som beräknas för Sydgasprojektet. Mot bakgrund av den här lämnade redogörelsen anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att göra något uttalande med anledning av de nu behandlade motionerna. Utskottet avstyrker således motionerna 1983/84: 321 (c) och 1983/84: 2362 (c).

I motion 1983/84: 323 (vpk) krävs åtgärder av regeringen för att ett avtal med Sovjetunionen om naturgasleveranser via Finland snarast möjligt skall komma till stånd. Vidare påyrkas att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag syftande till att projektering av en ledning över Ålands hav snarast igångsätts. Motionärerna åberopar som stöd för sina krav bl. a. nationalekonomiska skäl, ökade möjligheter till export till Sovjetunionen och möjligheten till fler arbetstillfällen för svenska företag.

Utskottet hänvisar till den tidigare lämnade redogörelsen av det s. k. Östgasprojektet (s. 31). Härav framgår bl. a. att arbetet med detta projekt är inriktat på att klarlägga marknadsförutsättningar, tillförselfrågor, investeringskostnader, arbetskraftsbehov, tidplan och projektets ekonomi. Enligt vad utskottet har erfarit sker viss avrapportering från Swedegas till regeringen om detta projekt i vår. Det bör ankomma på regeringen att på

grundval av det underlag som nu arbetas fram göra en bedömning av detta projekts möjligheter. Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen inte nu har anledning att göra någon sådan framställning till regeringen som motionärerna föreslår. Motion 1983/84: 323 (vpk) avstyrks sålunda i ifrågasvarande del.

Regeringen bemyndigades i slutet av förra året av riksdagen att medge statens vattenfallsverk att förvärva samtliga aktier i Swedegas AB (prop. 1983/84: 47, NU 1983/84: 10, rskr 1983/84: 125). Mot näringsutskottets förslag att tillstyrka förslag härom reserverade sig vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. En reservation förelåg också från centerpartiets håll. I denna reservation tillstyrktes regeringens förslag, dock med en annan motivering än utskottets. I motion 1983/84: 323 (vpk) finns också ett yrkande som berör denna fråga. Motionärerna begär en översyn av Swedegas AB:s ställning som skall syfta till att bolaget frigörs från statens vattenfallsverk och ges en mera självständig roll inom sitt område av den svenska energiförsörjningen.

Utskottet anser nu liksom när frågan nyligen behandlades att överföringen av Swedegas till vattenfallsverket är ändamålsenlig. Verket har stor erfarenhet av distribution och marknadsföring av ledningsbunden energi och förfogar över resurser som kan utnyttjas vid projektering, anläggning och drift av naturgassystem. Samordningsvinster bör också kunna uppnås. Utskottet avstyrker således motion 1983/84: 323 (vpk) i här aktuell del.

Undersökningarna av möjliga inhemska gasfyndigheter bör påskyndas, anfördes det i motion 1983/84: 2480 (c). Regeringen borde enligt motionärerna överväga att uppdraga åt företag med specialistkunskap på detta område att i samarbete med vattenfallsverket skyndsamt vidta kompletterande undersökningar och utredningar. De merkostnader som därvid uppstår borde täckas inom oljeersättningsprogrammet.

Statens vattenfallsverk har genomfört en pilotstudie om djupgas i Sverige. Studien ligger till grund för vidare överväganden.

Utskottet finner det angeläget påpeka att vattenfallsverket genom den utförda studien har skapat ett underlag för att bättre kunna bedöma förutsättningarna för inhemska gasfynd. Något uttalande från riksdagen i syfte att påskynda dessa undersökningar anser inte utskottet vara erforderligt. Härvid räknar utskottet med att regeringen följer utvecklingen rörande gasfyndigheter i Sverige och att det fortsatta arbetet bedrivs i tillräckligt snabb takt. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84: 2480 (c) i här behandlad del.

Torv, skogsavfall m. m.

De riktlinjer för energipolitiken som riksdagen antog våren 1981 innebär bl. a. ett förväntat bidrag till energibalansen år 1990 med 6–11 TWh från torv och 25–30 TWh från skogsbränslen. För att introduktionen av inhemska bränslen skall underlättas har en rad styrmedel införts. Bl. a. har

statliga bidrag utgått genom oljeersättningsfonden. Det fortsatta stödet till oljeersättande åtgärder, som utskottet behandlar i ett annat avsnitt av detta betänkande (s. 69 f.), är inriktat på projekt som leder till att olja snabbt ersätts med inhemska bränslen. Projekt som avser utveckling av hela system, t.ex. från bränsleutvinning till förbränning, skall prioriteras.

Riksdagen har också nyligen beslutat om riktlinjer för den framtida energiskattepolitiken (prop. 1983/84: 28, SkU 1983/84: 9, rskr 1983/84: 96). Beslutet innebär bl. a. att inhemska bränslen undantas från mervärdeskatt och från förmånsbeskattningen vid inkomsttaxeringen. Vidare skall skatten på kol – genom höjningar etappvis – fr. o. m. år 1985 vara ca hälften av skatten på olja.

Regeringen uppdrog våren 1983 åt skogsstyrelsen och statens industriverk att gemensamt utreda effekterna på skogsindustrins virkesförsörjning av en ökad användning av skogsråvara för eldningsändamål. Uppdraget redovisades sommaren 1983 i rapporten (SIND PM 1983: 9) Ökad användning av skogsråvara – nya möjligheter och konsekvenser. Av rapporten framgår att en ökad användning av ved för eldning kan förenas med ett skogspolitiskt mål att öka tillgången av barrvirke.

En interdepartemental arbetsgrupp, biobränslegruppen, har tillsatts för att bl. a. gå igenom de praktiska problemen i samband med skogsbränsleanvändningen och föreslå åtgärder för att problemen med konkurrensen mellan olika användare av skogsråvara skall lösas. Arbetsgruppen har nyligen avgett rapporten (Ds I 1984: 8) Effekter på skogsindustrins råvaruförsörjning av ökad användning av skogsråvara för eldningsändamål.

Biobränslegruppen förordar (s. 27) en fortsatt försiktig utveckling av skogsbränslebaserad eldningsverksamhet. Utbyggnad av energianläggningar bör enligt gruppen ske i den takt som det går att göra skogsbränsleråvaran tillgänglig. Prövningen i sådana former som nu sker enligt 136 a § byggnadslagen (1947: 385) av anläggningar för framställning och/eller användning av skogsbränslen sägs böra bibehållas i nuvarande omfattning.

Statsrådet Birgitta Dahl besvarade den 24 oktober 1983 (RD 1983/84: 14 s. 7) en interpellation (1983/84: 4) av Ivar Franzén (c) som gällde vilka åtgärder regeringen avsåg att vidta för att säkra optimalt utnyttjande av inhemsk skogsenergi i stället för t.ex. miljöpåverkande importbränsle såsom kol. I sitt svar redogjorde statsrådet bl. a. för initiativ som regeringen hade tagit för att lösa frågan om konkurrensen mellan skogsindustrins råvarubehov och en ökad användning av skogsråvara för energiändamål. Betydande arbete hade bl. a. lagts ned på att samordna olika statliga organs arbete i fråga om biobränslen. En överläggning med berörda myndigheter och departement om problemen på biobränslesidan hade hållits. Regeringen hade även haft en rad överläggningar med berörda företag, branschorgan och fackliga organisationer. Vidare nämndes biobränslegruppens arbete, industriverkets och skogsstyrelsens nyssnämnda utredning, arbetet

med regionala bränslebolag och regeringens förslag om energibeskattningen och om fortsatta stödåtgärder.

Svaret avslutades på följande sätt:

Med de här nämnda åtgärderna som regeringen har vidtagit är det min övertygelse att de hinder som har funnits inom detta område kommer att undanröjas och att vi nu skall kunna få en ökad takt när det gäller utnyttjandet av inhemska bränslen.

I motion 1983/84:911 (c) yrkas på ett uttalande av riksdagen om att statliga verk och myndigheter, landsting och kommuner aktivt skall pröva lösningar för sin energiförsörjning som tar sikte på att en fungerande marknad för inhemska bränslen skall byggas upp. Staten, landstingen och kommunerna har, framhåller motionärerna, ett ansvar för att pröva olika lösningar i syfte att få till stånd ökad användning av förädlade skogsbränslen.

Utskottet kan, med hänvisning till den här lämnade redogörelsen, konstatera att regeringen och riksdagen har vidtagit en rad åtgärder för att få till stånd ett ökat utnyttjande av inhemska bränslen. Som framgår av statsrådet Birgitta Dahls här angivna interpellationssvar har regeringen haft överläggningar med bl. a. berörda myndigheter om olika problem på biobränsleområdet. Vidare har kommunerna ett betydande ansvar för och inflytande på energiförsörjningen. Frågan om kommunernas roll i detta sammanhang bör naturligen kunna behandlas i samband med de tidigare nämnda regeringsförslagen om storstädernas energiförsörjning och om kommunal energiplanering. Utskottet anser mot den här angivna bakgrunden att det finns anledning räkna med en utveckling i den riktning som motionärerna förordar utan att något uttalande från riksdagen är erforderligt. Utskottet avstyrker alltså motionsyrkandet.

I motion 1983/84: 1367 (vpk) föreslås att riksdagen skall hemställa hos regeringen om initiativ till bildande av regionala bränslebolag. Vänsterpartiet kommunisterna har tidigare framställt krav på att sådana bolag skall inrättas i alla län med statligt eller kommunalt ägande. Detta krav kvarstår.

Stöd till bildande av sådana bolag som åsyftas i motionen kan erhållas från energiupphandlingsdelegationen och genom de bidrag till åtgärder för att ersätta olja som statens energiverk kan lämna.

Riksdagen har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om regionala bränslebolag, senast förra året (NU 1982/83: 33 s. 63). Sammanfattningsvis har riksdagen efter förslag av näringsutskottet avslagit yrkanden om regionala bränslebolag. Senast hade utskottet inhämtat att man inom regeringskansliet då studerade olika praktiska problem rörande skogsbränsle, bl. a. frågan om regionala bränslebolag. Mot utskottets förslag att avstyrka motionsyrkandet (vpk) reserverade sig vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet.

Utskottet kommer, mot bakgrund av vad här har anförts, till samma slutsats som de senaste åren. Något initiativ från riksdagen i denna fråga vill utskottet följaktligen inte heller nu förorda. Den här behandlade delen av motion 1983/84: 1367 (vpk) avstyrks således.

Vårt land är beroende av skogstillgångar för export av massa och papper, anför det i motion 1983/84: 2373 (m). Det är därför angeläget att vi från svensk sida föregår med gott exempel genom att inte tillåta annan energi- och värmeproduktion än från sådana energikällor som har en ringa påverkan på miljön. Vi bör också via internationella organ försöka förmå andra stater att minska sina utsläpp av svavel och kväveoxider. I motionen yrkas på ett uttalande av riksdagen med innebörden att fossila bränslen, torv, olja och kol icke bör användas för värme- och elproduktion utan betryggande teknik för rening av avgaser och för hantering av avfallsprodukter som aska. Vidare begärs i motionen att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att torvmossarnas roll i det ekologiska systemet måste bli mera ingående belyst innan torvbrytning igångsätts i större skala. I första hand borde, säger motionären, torvbrytningen begränsas till myrar som redan tidigare är påverkade genom mänskliga ingrepp.

Utskottet kan instämma med flera av de synpunkter som framförs i motionen. Enligt de av riksdagen godkända riktlinjerna för energipolitiken skall det svenska energisystemet successivt utvecklas mot att i huvudsak vara baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Det är således angeläget att de miljömässiga problemen med såväl inhemska som importerade bränslen så långt möjligt kan lösas.

Eftersom en stor del av svavelnedfallet över Sverige kommer från andra länder har det internationella arbetet kring försurningsfrågorna varit en viktig del av den svenska politiken på försurningsområdet. Detta arbete har drivits aktivt, såväl i olika internationella organisationer som genom bilaterala kontakter. Hösten 1982 beslöt på svenskt initiativ de nordiska miljö- och statsministrarna att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag till åtgärder för att minska svavelutsläppen i Europa. Enligt detta förslag, som lades fram av de nordiska länderna vid ett möte i juni 1983 inom ramen för ECE-konventionen, skall svavelutsläppen i Europa minskas med 30 % under en tioårsperiod. Vid en nyligen avslutad konferens i Ottawa har tio av konventionsländerna, nämligen Sverige, Norge, Finland, Danmark, Kanada, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna, Schweiz och Österrike, med utgångspunkt i det nordiska förslaget åtagit sig att senast till år 1993 minska sina svavelutsläpp med minst 30 %.

Utskottet vill vidare erinra om att det finns flera lagar som berör de olika uppvärmningssystemen från bl. a. miljömässiga utgångspunkter. Här skall nämnas miljöskyddslagen (1969: 378), hälsoskyddslagen (1982: 1080), lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor, lagen (1976: 1054) om svavelhaltigt bränsle och bestämmelserna i 136 a § byggnadslagen (1947: 385) om

lokaliseringsprövning av verksamhet som är av väsentlig betydelse för hushållningen med energi.

Regeringen har nyligen tillsatt en särskild aktionsgrupp för att samordna och ytterligare intensifiera insatserna mot föroreningen av mark och vatten. Aktionsgruppen skall bl. a. utarbeta underlag för ett nytt åtgärdsprogram och föreslå åtgärder för att motverka luftföroreningar och andra föroreningsorsaker. Även andra åtgärder inom bl. a. jordbruk, skogsbruk och energianvändning samt forskningsverksamhet och kalkning skall studeras.

Kolets miljöfrågor har behandlats i det s. k. Kol-Hälsa-Miljö-projektet, i vilket statens vattenfallsverk på regeringens uppdrag i samarbete med andra kraftproducenter, kommunerna och industrin har utrett kolanvändningens hälso- och miljöeffekter. Dessa frågor prövas också av riksdagen i samband med beredningen av proposition 1983/84: 158 om vissa kolfrågor. I propositionen anges nya riktlinjer för svavelutsläpp från koleldade anläggningar.

Vad så gäller motionärernas önskemål i fråga om torvbrytning vill utskottet erinra om att ansökningar om torvkoncession f. n. prövas enligt naturvårds- och miljövårdslagstiftningen. Därvid sker regelmässigt remissbehandling. Yttranden inhämtas bl. a. från naturvårdsverket och från naturvårdsenheten vid resp. länsstyrelse. Inom minerallagstiftningskommittén (I 1983:04) övervägs också dessa frågor. I direktiven (1983: 41) för kommitténs arbete sägs bl. a. att samhällets inflytande över utnyttjandet av torven nu bör stärkas och att en särskild lagstiftning för prövning av tillstånd för torvutvinning bör införas. Ett betänkande om torv beräknas föreligga i juni 1984.

Mot bakgrund av vad utskottet här har anfört anser utskottet det inte befogat med ett uttalande från riksdagen med anledning av de nu behandlade önskemålen i motion 1983/84: 2373 (m). Motionen avstyrks sålunda i denna del.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp ett yrkande i motion 1983/84: 2039 (c). Motiveringen återfinns i motion 1983/84: 2037 (c) som gäller en rad regionalpolitiska åtgärder i Gävleborgs län. Det här aktuella önskemålet går ut på att riksdagen hos regeringen skall begära att statens energiverk förlägger ett centrum för fastbränsleteknik till Ljusdals-Hudiksvallsregionen.

Utskottet vill erinra om att det ankommer på berörda centrala och regionala organ, i detta fall bl. a. statens energiverk, att utreda lokalisering av och pröva stöd till enskilda utvecklingscentra o. d. Något skäl för riksdagen att göra ett uttalande i saken anser utskottet mot denna bakgrund inte föreligga.

Energiproduktion och energianvändning i övrigt

Riksdagen anmodas i motion 1983/84:1367 (vpk) att begära förslag av regeringen om en snabb utbyggnad av alternativ elproduktion på basis av mottryck och vindkraft. När vattenkraften enligt planerna har byggts ut till 66 TWh, när framställningen av elkraft i kommunala kraftvärmeverk och genom industriellt mottryck har genomförts så långt som underlaget tillåter, dvs. 20–25 TWh, och när en komplettering har skett med ett vindkraftsprogram i storleken 10–15 TWh, räcker elproduktionen till för all vetlig användning av elström, anför motionärerna.

De två senaste åren har utskottet avstyrkt och riksdagen avslagit liknande yrkanden från vänsterpartiet kommunisterna (NU 1981/82:30, 1982/83:33). Förra året anförde utskottet (s. 75), att utskottet liksom tidigare förutsatte att berörda kommuner reserverade mark för kommande behov av elgenerering vid de värmeverk som byggdes under 1980-talet. En betydande utbyggnad av kraftvärmeproduktionen kunde mycket väl komma att visa sig önskvärd i ett senare skede. Enligt vad utskottet hade erfarit var det avsett att frågan om förberedelser för en framtida mottrycksutbyggnad skulle tas upp i den aviserade propositionen om storstadsområdenas värmeförsörjning.

Om vindkraft anförde utskottet att betydande erfarenhet från det pågående vindkraftsprogrammet borde föreligga innan riksdagen tog ställning till frågan om en utökning av detta program. Vänsterpartiet kommunisternas företrädare reserverade sig såvitt gällde utskottets ställningstagande rörande vindkraft.

Först tar utskottet här upp frågan om en utbyggnad av elproduktionen i form av mottryck.

Utskottet hänvisar till de uttalanden utskottet har gjort i detta ämne de två senaste åren. Fortfarande räknar utskottet med att berörda kommuner reserverar mark för kommande behov av elgenerering vid de värmeverk som byggs under 1980-talet. Härutöver vill utskottet erinra om att 1981 års energikommitté överväger denna fråga. Något uttalande av riksdagen om utbyggnad av mottrycksanläggningar finner utskottet mot denna bakgrund inte motiverat. Motion 1983/84:1367 (vpk) avstyrks i ifrågavarande del.

Vad så gäller motionärernas förslag om vindkraften är det även nu utskottets uppfattning att det ännu är för tidigt att ta ställning till frågan om en så omfattande utökning av programmet. Motionen avstyrks således även i denna del.

Regionala projekt

Tre motioner berör regionala projekt. En av dessa motioner gäller närmast Gotlands län, medan de övriga två avser Norrland.

I motion 1983/84:1027 (c, s, m) begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om ett vågenergiprojekt på Gotland. Motionärerna erinrar om att länsstyrelsen i Gotlands län och Gotlands kommun gemensamt har stött ett forskningsprojekt vid Chalmers tekniska högskola, som har syftat till att klarlägga förutsättningarna för genomförande av vågenergiförsök på Gotlandskusten.

Under utredningsarbetet har Svenska Varv AB kontaktats, anför motionärerna. Svenska Varv, som har utvecklat en prototyp till ett vägkraftverk, är enligt motionärerna berett att bygga och utprova ett kraftverk i full skala baserat på denna teknik under förutsättning att finansieringsfrågan kan lösas.

Med utgångspunkt i industriministerns förslag i proposition 1983/84:10 om svensk havsresursverksamhet (s. 17), att finansiellt stöd skall lämnas till myndigheter för utveckling av referensanläggningar, föreslås i motionen att Svenska Varv ges möjlighet att realisera sitt vågenergiprojekt på Gotland.

Förra året avslog riksdagen på förslag av näringsutskottet (NU 1982/83: 33 s. 70) ett motionsyrkande om ett kombinerat vind- och vägkraftverk på Gotland. Då erinrade utskottet om att det gällande programmet för energiforskning pågår t. o. m. budgetåret 1983/84. Utskottet hade inhämtat att framställningar som gjorts till energiforskningsnämnden om stöd till det ifrågavarande projektet dittills hade avslagits.

Utskottet har med intresse noterat att det i motionen omnämnda projektet nu drivits så långt att en fullskalemodell skulle kunna byggas och utprovas. Som motionärerna påpekar torde vägkraft i det närmaste nu överblickbara tidsperspektivet komma att få begränsad betydelse för den svenska energiförsörjningen. I ett internationellt sammanhang kan dock vägkraft i vissa fall komma att visa sig vara konkurrenskraftig. Utskottet är väl medvetet om betydelsen av en inhemsk referensanläggning vid en internationell marknadsföring. Det måste dock i första hand vara en uppgift för berörda myndigheter att pröva förutsättningarna för eventuell statligt stöd till det nu aktuella projektet. Utskottet har erfarit att energiforskningsnämnden inom kort kommer att påbörja en teknisk utvärdering av Svenska Varv AB:s vågenergiprojekt. Finansiell medverkan från andra industriella intressenter, från Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden) eller från statens vattenfallsverk torde så småningom kunna övervägas. Utskottet vill slutligen, utan att ta ställning i detta speciella fall, erinra om att regeringen inom energiforskningsanslaget disponerar medel för bl. a. vissa större utvecklings- och försöksprojekt. Det ankommer på regeringen att pröva dessa frågor. Något uttalande från riksdagen om det här behandlade vågenergiprojektet på Gotland anser utskottet mot bakgrund av vad nu har anförts inte vara motiverat. Motion 1983/84:1027 (c, s, m) avstyrks sålunda.

Motion 1983/84: 509 (c) tar upp svårigheter för sysselsättning och näringsliv i Norrbotten. Det framhålls att de dominerande företagen i Norrbotten är statsägda. Dessa har, säger motionären, under årens lopp tillfört statskassan betydande belopp. Det sagda gäller även för vattenkraftsproduktionen, särskilt i Lule älv. Vinsten av denna produktion har dels använts av vattenfallsverket till investeringar i andra regioner och andra kraftslag, dels influtit direkt i statskassan. För att de norrbottniska industriföretagens konkurrenskraft skall kunna stärkas och för att de rikhaltiga energitillgångar som finns i Norrbotten skall kunna tillvaratas på ett samlat och rationellt sätt bör enligt motionären ett Norrbottens energiföretag komma till stånd. Vattenfallsverkets samlade resurser i Norrbotten skulle utgöra grunden för detta energiföretag, vilket också skulle kunna utnyttja de stora tillgångarna av torv och skogsavfall i Norrbotten. På samma sätt som i flera tidigare liknande motioner yrkas att en utredning snarast skall tillsättas med uppgift att föreslå former för ett sådant energiföretag.

Utskottet har under de fem senaste åren (NU 1978/79: 60, 1979/80: 70, 1980/81: 60, 1981/82: 30, 1982/83: 33 och 1982/83: 38) – med reservation av centerpartiets företrädare – avstyrkt yrkanden om energiföretag i Norrbotten. Riksdagen har följt utskottet och avslagit motionerna.

Förra året erinrade utskottet (NU 1982/83: 33 s. 51) om att kostnaderna för energi är betydligt lägre i Norrbotten än i de södra delarna av landet. Beroende på lägre distributionskostnader betalar en industriabonnent ca 20% lägre elpris i Norrbotten än t.ex. i mellersta Sverige. Till detta kommer att energiskatten i de norra delarna av landet är 1 öre lägre per kWh. Sammantagna innebär de nämnda förhållandena ekonomiska lättnader för länet.

I den av riksdagen våren 1983 godkända propositionen om utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83: 120 bil. 6, NU 1982/83: 38, rskr 1982/83: 306) anfördes (s. 19) att om en utbyggnad av ytterligare en älv i Norrbotten kommer till stånd ett regionalt ägt bolag borde skapas som blir ägare till kraftstationerna. Moderata samlingspartiets företrädare i utskottet reserverade sig mot vad utskottet anförde härom.

1981 års energikommitté (I 1981: 08) skall enligt tilläggsdirektiv (dir. 1983: 65) även redovisa alternativ där vattenkraftsutbyggnader ingår utöver vad som förutsatts enligt 1977 års beslut om riktlinjer för den fysiska riksplaneringen.

Riksdagens beslut om utveckling i Norrbotten gällde vidare åtgärder bl. a. för att öka användningen av inhemska bränslen i Norrbottens län. För fastbränsleanläggningar kan stöd med högst 40% av investeringskostnaden lämnas om anläggningarna beställs före 1985 års utgång. Härutöver har statens vattenfallsverk på uppdrag av regeringen tillsammans med länsstyrelsen i Norrbottens län utrett förutsättningarna för ett regionalt bolag för produktion och tillförsel av fasta bränslen i detta län. Resultatet av utredningen remissbehandlas våren 1984.

Utskottet anser mot bakgrund av vad här har anförts att det inte finns anledning för riksdagen att nu inta en annan inställning än tidigare när det gäller krav på en sådan utredning som föreslås i motion 1983/84: 509 (c). Denna avstyrks således.

Också motion 1983/84: 862 (fp) berör norra Sverige. Här yrkas på att eltarifferna skall minskas med 15–25 % i de fem nordligaste länen. En sådan åtgärd skulle, anför motionären, stimulera till ökade industriinvesteringar och ge bättre utvecklingsmöjligheter för energikrävande industrier. Överföringsförlusterna skulle också minska.

När utskottet förra året (NU 1982/83: 33 s. 56) avstyrkte en motion med i huvudsak samma innehåll som den nu behandlade, erinrade utskottet om att hänsyn tas till överföringsförluster vid prissättning av elkraften. Också de regionala skillnaderna i energiskatt berördes av utskottet. I det föregående (s. 19 f.) har de nu gällande skillnaderna i eltaxor mellan Norrlands-länen och övriga landet angivits. Utskottet hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i denna fråga och avstyrker motion 1983/84: 862 (fp).

Vissa anslag, m. m.

En del av de förslag om anslag och finansiella åtgärder i övrigt som tas upp i budgetpropositionen har behandlats i det föregående tillsammans med andra frågor som rör den verksamhet för vilken anslagen är avsedda. Övriga anslag etc. på energiområdet behandlar utskottet i detta avsnitt. Det gäller ett antal anslagspunkter som inte har föranlett några motioner.

För utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi erfordras bara ett formellt belopp av 1 000 kr., vilket utskottet tillstyrker.

Den motsatta ytterligheten representeras av statens vattenfallsverk, som enligt propositionen får ett reservationsanslag av drygt 3.3 miljarder kronor. Utskottet hänvisar beträffande utformningen i detalj av regeringens förslag till framställningen om propositionen i ingressen till detta betänkande (s. 5) och beträffande förslagens närmare innebörd till propositionen (bil. 14 s. 89 f.). Ramen för borgensåtaganden från vattenfallsverkets sida för lån till bolag där vattenfallsverket förvaltar statens aktier föreslås utvidgad med sammanlagt nära 1 900 milj. kr. till drygt 13,5 miljarder kronor.

Vidare föreslås att den av statens vattenfallsverk disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret skall höjas från 350 milj. kr. till 575 milj. kr. och att regeringen skall bemyndigas att inom en ram om högst 5 milj. kr. per budgetår besluta om försäljning av aktier som förvaltas av statens vattenfallsverk. Utskottet tillstyrker de här nämnda anslagspunkterna rörande statens vattenfallsverk. I propositionen anförts i denna del vidare (s. 136) att elförsörjningsnämnden i likhet med bränslenämnden borde finnas inrättad i fredstid. Enligt nuvarande planering inrättas elförsörjningsnämnden först vid en kris. Regeringens avsikter beträffande elförsörj-

ningsnämnden synes vara välmotiverade och inte ge anledning till någon erinran från riksdagens sida.

Ytterligare några anslag gäller verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB. Ett avser bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB (42,6 milj. kr.) och ett annat avveckling av forskningsreaktorer (9,9 milj. kr.). Vidare begärs att regeringen i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört bemyndigas att ikläda staten garanti med sammanlagt högst 15 milj. kr. för åtaganden avseende budgetåret 1985/86 som Studsvik Energiteknik AB gör i samband med upphandling av anläggningar för avfallshantering i Studsvik. Till anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik föreslås också ett reservationsanslag (72,7 milj. kr.). Ett nytt reservationsanslag för transport och slutlig förvaring av låg- och medelaktivt avfall föreslås också (53,7 milj. kr.). De nämnda anslagen tillstyrks.

Till statens energiverk, förvaltningskostnader samt utredningar och information föreslås två reservationsanslag (ca 19,6 milj. kr. resp. ca 10,9 milj. kr.). Det sistnämnda anslaget tillförs medel från bl. a. anslaget E 12, Energiforskning. Till vissa frågor rörande energiforskningsnämnden återkommer utskottet i samband med sin behandling av proposition 1983/84: 107 om forskning. Utskottet tillstyrker det här behandlade förslaget till anslag för verksamheten vid statens energiverk. Slutligen föreslår regeringen ett anslag för visst internationellt energisamarbete (ca 14,6 milj. kr.). Detta förslag tillstyrks av utskottet.

Hemställan

Utskottet hemställer

Allmänna riktlinjer, m. m.

1. beträffande *allmänna riktlinjer för energipolitiken*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1983/84: 851 yrkande 6 i ifrågavarande del.
 - b) avslår motion 1983/84: 911 yrkande 1.
2. beträffande *sysselsättningseffekter m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 2.
3. beträffande *användning av elkraft*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 2368 yrkandena 2 och 3.
4. beträffande *export av elkraft*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 8.
5. beträffande *energiushållning*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 1.
6. beträffande *inventering av spillvärme*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 11.

7. beträffande *överskottsenergi*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1320,
8. beträffande *värmepumpar*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1313,
9. beträffande *statistik*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 23,
10. beträffande *ekonomisk redovisning*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 27,

Vattenkraft

11. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 861 och 1983/84: 1310,
12. beträffande *skatt på viss elkraft*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 856 yrkandena 1 och 2,
13. beträffande *importavgift*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1983/84: 856 yrkande 3,
 - b) avslår motion 1983/84: 911 yrkande 11,

Kärnkraft

14. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 6 och med avslag på motion 1983/84: 854, motion 1983/84: 911 yrkande 20 och motion 1983/84: 1367 yrkande 14 till *Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 290 000 000 kr.,
15. beträffande *kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 12,
16. beträffande *förvaltningskostnader vid statens kärnkraftinspektion*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 8 till *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
17. beträffande *kärnsäkerhetsforskning*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 9 och med avslag på motion 1983/84: 911 yrkande 19 till *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

18. beträffande *skyddet av kärnkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1026,
19. beträffande *kärnvärmereaktorer*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 508 yrkande 2, motion 1983/84: 851 yrkande 6 i ifrågavarande del, motion 1983/84: 2373 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1983/84: 2468,
20. beträffande *kärnkraftens avveckling*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 508 yrkande 1,
21. beträffande *avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 21 och motion 1983/84: 1367 yrkande 9,
22. beträffande *återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 15 i ifrågavarande del,
23. beträffande *upparbetning av använt kärnbränsle m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 15 i ifrågavarande del och yrkande 16, motion 1983/84: 1367 yrkande 13 och motion 1983/84: 2059 i ifrågavarande del,
24. beträffande *utförsel av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 15 och motion 1983/84: 2059, båda i ifrågavarande del,
25. beträffande *lokala säkerhetsnämnder*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 15 i ifrågavarande del,
26. beträffande *reglering av kärnkraftens avveckling*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 15 i ifrågavarande del,
27. beträffande *anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 10 och med avslag på motion 1983/84: 911 yrkande 18 och motion 1983/84: 1367 yrkande 15 till *Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
28. beträffande *finansiering av hanteringen av radioaktivt avfall*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 16,

Eldistribution, elutnyttjande

29. beträffande *utredning om eldistribution*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 22,
30. beträffande *reservkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 698 yrkandena 1 och 2, motion 1983/84: 1077 och motion 1983/84: 1886,

31. beträffande *direktiv till elavbrottskommissionen*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1882,
32. beträffande *utbyggnad och nyttjande av elkapacitet*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 9,
33. beträffande *statens elektriska inspektion*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 3 och med bifall till motion 1983/84: 455 till *Statens elektriska inspektion* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 8 831 000 kr.,
34. beträffande *främjande av landsbygdens elektrifiering*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 5 och med avslag på motion 1983/84: 1892 yrkandena 1 och 2 till *Främjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr..

Stöd till energiinvesteringar m. m.

35. beträffande *allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 3,
36. beträffande *beloppsgränsen för stöd till energiinvesteringar*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 24 och motion 1983/84: 2375 i ifrågavarande del,
37. beträffande *delegering till de regionala utvecklingsfonderna m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 25 och motion 1983/84: 2375 i ifrågavarande del,
38. beträffande *terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 6,
39. beträffande *investeringsstöd för fasta bränslen*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 5,
40. beträffande *stöd till mindre anläggningar*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 2375 i ifrågavarande del,
41. beträffande *riktlinjer för stöd till fjärrvärmeutbyggnad m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1983/84: 1309 yrkande 1,
42. beträffande *stöd till fjärrvärmeutbyggnad*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1983/84: 1309 yrkande 2,
43. beträffande *anslag för oljersättande åtgärder, m. m.*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 17 och med avslag på motion 1983/84: 1896 yrkande 11 i ifrågavarande del till *Stöd för oljersättande åtgärder m. m.* för budgetåret

1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 210 000 000 kr.,

b) med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 18 till *Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättning åtgärder* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.,

c) avslår motion 1983/84: 1896 yrkande 11 i övrigt.

44. beträffande *energirådgivning inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 26.

Bränslen

45. beträffande *återvinning av asfalt*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 560.
46. beträffande *naturgas i södra och västra Sverige*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 321 och 1983/84: 2362.
47. beträffande *Östgasprojektet*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 323 yrkandena 1 och 2.
48. beträffande *Swedegas AB*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 323 yrkande 3.
49. beträffande *inhemska gasfyndigheter*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 2480 yrkande 1.
50. beträffande *marknaden för inhemska bränslen*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 911 yrkande 4.
51. beträffande *regionala bränslebolag*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 5.
52. beträffande *alternativa energikällor*
att riksdagen avslår
 - a) motion 1983/84: 2373 yrkande 2.
 - b) motion 1983/84: 2373 yrkande 3.
53. beträffande *centrum för fastbränsleteknik*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 2039 yrkande 4.

Energiproduktion och energianvändning i övrigt

54. beträffande *mottrycksanläggningar*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 7 i ifrågavarande del.
55. beträffande *vindkraft*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1367 yrkande 7 i ifrågavarande del.

Regionala projekt

56. beträffande *energiprojekt vid Gotland*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1027.

57. beträffande *energibolag i Norrbotten*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 509.
58. beträffande *reduktion av eltarifferna i Norrland*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 862.

Vissa anslag

59. beträffande *anslag till statens energiverk*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 1 moment 2 till *Statens energiverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 19 584 000 kr.,
 - b) med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 2 till *Statens energiverk: Utredningar m. m. och information* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 929 000 kr.,
60. beträffande *utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 4 till *Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
61. beträffande *anslag till visst internationellt energisamarbete*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 7 till *Visst internationellt energisamarbete* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 14 574 000 kr.,
62. beträffande *anslag till statens vattenfallsverk, m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 11 momenten 1–4
 - a) beslutar att den av statens vattenfallsverk disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret höjs från 350 000 000 kr. till 575 000 000 kr.,
 - b) bemyndigar regeringen att inom en ram om högst 5 000 000 kr. per budgetår besluta om försäljning av aktier som förvaltas av statens vattenfallsverk.
 - c) bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 13 515 000 000 kr., varav högst 395 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag.
 - d) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 323 000 000 kr.,
63. beträffande *elförsörjningsnämnden*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 11 moment 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

64. *beträffande viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB m. m.*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 13 till *Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 42 635 000 kr.,
 - b) med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 14 till *Avveckling av forskningsreaktorer m. m.* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 9 900 000 kr.,
65. *beträffande anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 15 momenten 1 och 2
 - a) bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört ikläda staten garanti med sammanlagt högst 15 000 000 kr. för åtaganden avseende budgetåret 1985/86 som Studsvik Energiteknik AB gör i samband med upphandling av anläggningar för avfallshantering i Studsvik,
 - b) till *Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m.* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 72 700 000 kr. och bemyndigar regeringen att besluta om årlig eftergift av de lån som beviljas inom ramen för detta anslag,
66. *beträffande transport och slutlig förvaring av låg- och medelaktivt avfall*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 16 till *Transport och slutlig förvaring av låg- och medelaktivt avfall* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 53 700 000 kr.

Stockholm den 26 april 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Staffan Burenstam Linder (m) (mom. 14–66), Lilly Hansson (s) (mom. 14–66), Erik Hovhammar (m) (mom. 1–13), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s) (mom. 14–66), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m) (mom. 1–13), Birgitta Johansson (s) (mom. 1–13), Per-Richard Molén (m) (mom. 14–66), Sivert Andersson (s) (mom. 1–13), Ivar Franzén (c) (mom. 14–66), Bo Finnkvist (s) (mom. 14–66), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c) (mom. 1–13), Karl-Gustaf Mathsson (s) (mom. 1–13), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 34 med "Utskottet är" och slutar på s. 35 med "och 1983/84:911 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i enlighet med vad som anförs i motion 1983/84: 851 (m) att energipolitiken måste inriktas på att tillvarata den fria marknadens förmåga att utveckla ett effektivt energisystem. Detta är väl motiverat både av budgetskäl och med hänsyn till energiförsörjningen. Byråkrats inflytande över energibesluten måste reduceras. Enskilda företag och kommuner bör utan påtryckningar från staten kunna välja de energiförsörjningsalternativ som är mest lämpade för deras behov.

För att energipolitiken skall understödja ekonomisk återhämtning och industriell expansion är långsiktighet och en i huvudsak fri prisbildning av grundläggande betydelse. Av särskild vikt är att klarhet skapas kring ett antal miljö- och tillståndspå problem och att subventionsinslagen i energipolitiken så långt möjligt avvecklas. Konkurrenskraftiga inhemska energialternativ måste tas till vara.

För att en ekonomiskt rationell energiproduktion skall kunna åstadkommas måste energibeskattningen utformas så att resp. energislags verkliga kostnader tillåts slå igenom.

Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen med här angiven innebörd. Därmed blir motion 1983/84: 851 (m) tillgodosedd i ifrågavarande del.

De tankegångar som framförs i här behandlad del av motion 1983/84: 911 (c) skiljer sig i väsentliga avseenden från utskottets uppfattning. Något uttalande med anledning av denna del av motionen anser utskottet inte vara befogat. Motionen avstyrks alltså i den delen.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *allmänna riktlinjer för energipolitiken*

att riksdagen

- a) med bifall till motion 1983/84: 851 yrkande 6 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) (=utskottet).

2. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Olof Johansson (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 34 med "Utskottet är" och slutar på s. 35 med "och 1983/84:911 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt uppfattningen i motion 1983/84:911 (c) att valet av strategi för energisystemen har en betydande inverkan på våra möjligheter att upprätthålla sysselsättningen, förbättra bytesbalansen och minska sårbarheten samtidigt som miljön värnas. Den strategi som motionärerna förordar ger enligt utskottets uppfattning de bästa förutsättningarna för att dessa för samhället viktiga mål skall kunna nås. Utskottet ansluter sig till denna strategi som i korthet har följande innebörd. Den bygger på ett decentralistiskt synsätt och utgår ifrån nödvändigheten av hushållning med tillgängliga resurser. Energianvändningen måste anpassas till naturens eget kretslopp. En hög energianvändning utgör inget självändamål. Tillförd energi skall användas effektivt. Energisystemen skall ges en flexibel och lokalt anpassad, småskalig utformning.

Med utgångspunkt i denna strategi bör riktlinjerna för energipolitiken ges följande innehåll.

Energipolitiken måste syfta till att skapa ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor. Hushållning med och en effektiv användning av tillgängliga resurser är ett grundläggande krav. Därigenom erhålls de bästa förutsättningarna för att anspråken på resurshushållning, ekologisk balans, god miljö, hög säkerhet, försörjningstrygghet, ökad sysselsättning och en stark ekonomi skall kunna tillgodoses. För att energisystemet på ett miljövänligt sätt skall kunna styras över mot användning av förnybara energikällor är en medveten hushållning med energikvalitet av stor vikt. En framgångsrik satsning på inhemska energikällor har en direkt och stor betydelse för bytesbalansen. Det är särskilt betydelsefullt att den praktiska introduktionen av dessa energikällor underlättas genom att fungerande distributions- och marknadssystem byggs upp. Stimulans av småskaliga energisystem ger vidare medborgarna bättre möjligheter till överblick, inflytande och kontroll över energisystemen. Med de här angivna riktlinjerna för energipolitiken kan enligt utskottets uppfattning de mål som angavs vid 1981 års energipolitiska beslut nås snabbare och med större säkerhet än med den centralistiska politik som den nuvarande regeringen i alltför hög grad ägnar sig åt.

I fråga om — — — (=utskottet) — — — önskvärd takt.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Därigenom tillgodoses det nu aktuella yrkandet i motion 1983/84:911 (c). Något uttalande av riksdagen med anledning av nu behandlad del av motion 1983/84:851 (m) finner utskottet inte motiverat. Denna avstyrks alltså i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. *beträffande allmänna riktlinjer för energipolitiken*

att riksdagen

a) (=utskottet),

b) med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Sysselsättningseffekter m. m. (mom. 2)

Olof Johansson (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Energi-politiken är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill, såsom görs i motion 1983/84:911 (c), understryka att en satsning på miljövänlig inhemsk energi, på effektivare energianvändning och på småskaliga och anpassningsbara energisystem har många positiva effekter som bör tas till vara. Exempelvis bör utnyttjande av inhemsk skogsenergi och torv kunna ge många sysselsättningstillfällen, främst i de regioner där sysselsättningsproblemen är störst. Att inhemska energialternativ utnyttjas torde därför vara samhällsekonomiskt lönsamt även om investeringarna med en företagsekonomisk beräkning i vissa fall inte är motiverade.

För att bytesbalansen skall förbättras är det vidare önskvärt att importerad energi ersätts med inom landet producerad energi där så kan ske till rimlig kostnad.

Ett energisystem byggt på småskalighet och inhemsk energi uppvisar även en större säkerhet och bättre försörjningstrygghet än storskaliga system.

Vad här har anförts föreslår utskottet att riksdagen ansluter sig till i ett uttalande till regeringen. Därmed tillgodoses det nu aktuella yrkandet i motion 1983/84:911 (c).

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande sysselsättningseffekter m. m.

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Användning av elkraft (mom. 3)

Olof Johansson (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 36 med "Med hänsyn" och slutar på s. 37 med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning inte acceptabelt att statens vattenfallsverk genom en aktiv marknadsföring och pressade elpriser driver fram en omfattande konvertering till elvärme. Som motionärerna påpekar innebär detta att ett statligt verk aktivt verkar för en utveckling som går rakt emot de riktlinjer för energipolitikens inriktning som har fastlagts av statsmakterna. Det är därför nödvändigt att klara direktiv ges för hur tillgänglig elenergi skall utnyttjas. En omfattande övergång till elvärme förhindrar –

eller försvårar avsevärt — kärnkraftens avveckling och bidrar på ett effektivt sätt till att rycka undan marknaden för inhemska alternativa energikällor.

Regeringen bör med det snaraste i lämpligt sammanhang redovisa sin syn på vattenfallsverkets agerande för att öka användningen av elenergi för uppvärmningsändamål. Samtidigt bör regeringen föreslå hur överskottet av elenergi bör utnyttjas i syfte att kärnkraftens avveckling skall säkerställas och nya felinvesteringar i storskaliga elproduktionsanläggningar undvikas. Vad utskottet här har anfört bör ges regeringen till känna som riksdagens mening. Därmed blir det ifrågavarande önskemålet i motion 1983/84: 2368 (c) helt tillgodosett.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. *beträffande användning av elkraft*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2368 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Export av elkraft (mom. 4)

Olof Johansson (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1983/84: 1367 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i enlighet med vad som närmare utvecklas i motion 1983/84: 1367 (vpk), att Sverige så fort som möjligt skall återgå till ett elförsörjningssystem med vattenkraften som baskraft. Satsningen på kärnkraft har inneburit att vattenkraften alltmer har fått överta uppgiften att klara toppbelastningen.

I stället för att ett inhemskt elberoende byggs upp på grundval av ett överskott på elkraft bör kraftfulla satsningar göras för att få till stånd en ökad export av elkraft. En sådan ökning resulterar i ytterligare exportinkomster och underlättar den nödvändiga omställningen i Sverige i samband med kärnkraftsavvecklingen. Utskottet föreslår att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för en kraftig ökning av elkraftsexporten från Sverige.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. *beträffande export av elkraft*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Energihushållning (mom. 5)

Olof Johansson (c), Per-Ola Eriksson (c) och Hugo Bergdahl (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den Grafströmska utredningens förslag inte bör föranleda några åtgärder. En sådan energihushållningslag som föreslås där skulle kraftigt öka byråkratin både inom företagen och inom statsförvaltningen utan att resultaten skulle stå i rimlig proportion till de effekter som erhålls. Inriktningen av energipolitiken bör vara att skapa handlingsfrihet inför framtiden och att få ett anpassningsbart energisystem. Ensidiga beroenden av enstaka energikällor bör undvikas. Energisystemet bör utformas så att det sammantaget ger minsta möjliga miljö- och hälsorisker. De styrmedel inom energiområdet som riksdagen har fastställt, främst genom 1981 års beslut om riktlinjer för energipolitiken, är enligt utskottets uppfattning tillräckliga. Om utvecklingen skulle tyda på att de fastlagda målen inte kommer att nås är det i första hand nuvarande styrmedel som bör skärpas. Med vad utskottet här har anfört avstyrks motion 1983/84: 1367 (vpk) i nu behandlad del.

7. Energihushållning (mom. 5)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

För att det skall bli möjligt att avveckla kärnkraften är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt med en rad samhälleliga ingripanden. Om avvecklingen lämnas åt de s. k. marknadskrafterna blir resultatet ofrånkomligen en låsning till en situation som gör det tvivelaktigt om avvecklingen verkligen blir av. I motion 1983/84: 1367 (vpk) har det enligt utskottets uppfattning framförts övertygande argument för att en lagstiftning om energihushållning krävs för att energianvändningen skall kunna styras in i sådana banor att den blir till fördel för hela samhället.

En effektiv och långt driven hushållning med energi är nödvändig om Sverige skall kunna avveckla kärnkraften och väsentligt minska beroendet av kol- och oljeimport. Det hittillsvarande energisparandet i befintlig bebyggelse är enligt utskottets uppfattning helt otillräckligt. Det behövs kraftigare styrmedel för att åstadkomma den minskning av energianvändningen inom detta område som har förutsatts. En plan bör vidare utarbetas för hur den elenergi som nu används för uppvärmning skall kunna ersättas av bränslen eller andra energikällor. Elanvändningen måste inriktas på att enbart tillgodose de rent el-specifika ändamålen. Endast i anslutning till värmepump avsedd för tillvaratagande av annan energi bör elkraft under vissa omständigheter användas för uppvärmningsändamål. Lagen bör ock-

så omfatta bestämmelser rörande energieffektiviteten, så att det inom varje användningsområde finns viss garanti för att energisnål teknik kommer till användning. Det gäller vid industriella investeringar att använda bästa tillgängliga elsnål teknik. Dessutom gäller det att använda sådan teknik inom hushåll och offentlig verksamhet. Utskottet anser också att det behövs ett samhälleligt inflytande över energisparandet så att sparmålen verkligen uppnås.

Utskottet tillstyrker alltså motion 1983/84:1367 (vpk) i ifrågasvarande del.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *energi-hushållning*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Inventering av spillvärme (mom. 6)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 38 med "Utskottet vill" och slutar på s. 39 med "vara erforderligt" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att det krävs fortsatta satsningar på att ta till vara spillvärme. Även om vissa ansträngningar har gjorts på detta område, bl. a. genom utnyttjande av värmepumpar, slösas fortfarande stora mängder energi bort genom att varmvatten och varmluft släpps ut från bostäder, industrier och institutioner av olika slag. En systematisk kartläggning av vilka energireserver som finns tillgängliga på detta område är i hög grad önskvärd. Den bör genomföras inom ramen för den kommunala energiplaneringen och, när det gäller industrier, genom länsstyrelsernas försorg.

Utskottet anser alltså att riksdagen bör göra ett sådant uttalande om en inventering av spillvärmertilgångarna som begärs i motion 1983/84: 1367 (vpk).

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *inventering av spillvärme*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Värmepumpar (mom. 8)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1983/84: 1313 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas bedömning att det nu gällande stödet till värmepumpar kan medföra att marknaden för värmepumpar snedvrids. Därför bör allt stöd till värmepumpar snarast upphöra. Om så sker kommer inte någon viss teknisk lösning att diskrimineras i förhållande till andra slags värmepumpar. De olika produkterna får i stället möjlighet att konkurrera enbart på sina egna meriter. Motion 1983/84: 1313 (fp) avstyrks alltså.

10. Värmepumpar (mom. 8)

Olof Johansson (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1983/84: 1313 (fp)" bort ha följande lydelse:

Lönsamheten hos en värmepumpsinstallation är beroende av dels den värmefaktor som kan uppnås, dels installationskostnaden räknad per producerad energienhet.

Vad avser frånluftsvärmepumpar är värmefaktorn i allmänhet betydligt högre och installationskostnaden lägre än för t. ex. ytjordvärme- och uteluftsvärmepumpar. Detta ger generellt frånluftsvärmepumparna en betydligt bättre lönsamhet.

Det finns emellertid undantag, såsom när det krävs omfattande nyinstallation av luftkanaler. Det kan starkt ifrågasättas om en frånluftsvärmepump i sådana fall är bästa alternativet. En balanserad ventilation med effektiv värmeåtervinning bör i stället övervägas. Detta alternativs konkurrenskraft bör inte försämrats genom att ett ensidigt stöd ges till frånluftsvärmepumpar. Det statsfinansiella läget talar för återhållsamhet i bidragsgivningen. Viktigt är att det inte lämnas bidrag som kan få icke önskvärda styreffekter. Om bidrag till frånluftsvärmepumparna skall rymmas inom ramen för nu tillgängliga medel är det stor risk för att den totala investeringen i värmepumpar minskar, vilket skulle vara till nackdel för alla parter.

Utskottet avstyrker motion 1983/84: 1313 (fp).

11. Värmepumpar (mom. 8)

Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1983/84: 1313 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att bidrag bör utgå till alla slags värmepumpar oavsett teknisk lösning. De begränsningar som nu gäller kan leda till att installation och användning av olika typer av värmepumpar inte kommer att förverkligas i önskvärd omfattning. Utskottet

finner också skäl att understryka riskerna för att marknaden för värmepumpar snedvrids med nu gällande stöd. Samhällets stöd skall enligt utskottets uppfattning inriktas på att åstadkomma största möjliga energibesparing i förhållande till de totala investeringskostnaderna. Korrekta bedömningar i detta syfte kan endast göras om samhällsstödet är konkurrensneutralt. Regeringen bör snarast utarbeta ett förslag till bestämmelser för statsstöd till installation av värmepumpar som inte missgynnar sådana värmepumpar som arbetar enligt frånluftsprincipen. Någon ytterligare medelstilldelning utöver den redan beslutade anser utskottet inte nu vara erforderlig för detta ändamål. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Motion 1983/84: 1313 (fp) tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. *beträffande värmepumpar*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1313 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Statistik (mom. 9)

Olof Johansson (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Det är" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag. Det finns anledning att i högre grad än f. n. utgå ifrån användarsidan vid statistikproduktionen på energiområdet. En god illustration till detta är det exempel med värmepumpar som ges i motionen. Den däri återgivna problematiken har för övrigt uppmärksamrats redan vid 1981 års energipolitiska beslut. Utskottet finner det angeläget att regeringen nu tar initiativ som syftar till snara åtgärder för att förbättra energistatistiken och informationen om energianvändningens omfattning och utveckling. Statens energiverk bör ges i uppdrag att fortsätta den energiinformation som energisparkommittén tidigare publicerade. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Sålunda tillstyrker utskottet motion 1983/84: 911 (c) i här behandlad del.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. *beträffande statistik*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Statens vattenfallsverks organisation (mom. 11)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner anledning att ifrågasätta statens vattenfallsverks dominerande roll på kraftförsörjningsområdet. Bl. a. innebär den en belastning på statsbudgeten. Som anförs i motion 1983/84: 851 (m), vilken i denna del behandlas i annat sammanhang, bör vattenfallsverket på litet längre sikt stegvis privatiseras. En omstrukturering av verket bör göras i syfte att sammanföra olika krafttillgångar i ett antal kraftproducerande aktiebolag för senare börsintroduktion. På detta sätt skulle ett mycket stort kapital kunna frigöras. Myndighetsfunktionerna inom statens vattenfallsverk jämte distributionsnäten bör även på längre sikt ligga kvar i nuvarande verksform.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Någon meningsyttring från riksdagen med anledning av vad som anförs i motion 1983/84: 861 (vpk) och motion 1983/84: 1310 (c) anser utskottet inte vara befogad. Motionerna avstyrks sålunda.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*

att riksdagen

dels avslår motion 1983/84: 861 och motion 1983/84: 1310,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Statens vattenfallsverks organisation (mom. 11)

Olof Johansson (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den omorganisation av vattenfallsverket som har genomförts är ett steg i rätt riktning så till vida att verksamheten i något högre grad har regionaliserats och att ansvars- och kostnadsfördelningen mellan olika verksamhetsområden har blivit något klarare. Om de olika energialternativen skall ges lika utvecklingsmöjligheter är det dock nödvändigt att den mycket dominerande ställning som vattenfallsverket försöker skaffa sig på el- och värmemarknaden motverkas. Det finns en uppenbar risk för att vattenfallsverket i alltför stor utsträckning ger företräde för produktionen av elström på bekostnad av en utveckling av de alternativa energislagen. Vattenfallsverkets verksamhet inom värmesek-

torn bör därför drivas i ett från verket fristående bolag. Utskottet anser att regeringen med utgångspunkt i vad utskottet här har anfört och i vad som i motion 1983/84: 1310 (c) ytterligare har föreslagits i detta ämne bör låta utarbeta förslag till en uppdelning av vattenfallsverkets verksamhet. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Därmed tillgodoses helt kravet i motion 1983/84: 1310 (c), vilken tillstyrks. Däremot tar utskottet avstånd från de grundläggande tankegångar som kommer till uttryck i motion 1983/84: 861 (vpk). Denna avstyrks alltså.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1310 och med avslag på motion 1983/84: 861 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Statens vattenfallsverks organisation (mom. 11)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Såsom närmare utvecklas i motion 1983/84: 861 (vpk) finns det starka skäl för en omprövning av vattenfallsverkets nyligen utvidgade roll i den svenska energipolitiken. Bl. a. bör verkets ökade satsningar på strategisk planering, utvecklingsverksamhet och opinionsbildande informationsverksamhet samt dess ökade engagemang i den kommunala energiplaneringen sättas i fråga. Vattenfallsverket bör koncentrera sin verksamhet till drift och förvaltning av sina kraftverk samt till eldistribution och inte såsom nu splittra sin verksamhet på i stort sett alla områden inom energipolitiken.

Regeringen bör låta utarbeta förslag till en förändring av statens vattenfallsverks organisation. En utgångspunkt för en sådan omorganisation bör vara följande.

Vattenfallsverkets avdelning Planering bör skäras ned med minst 50%. Avdelning Utveckling bör föras över till Studsvik Energiteknik AB. Vattenfallsverkets s. k. informationsverksamhet bör begränsas kraftigt. Verket engagemang i den kommunala energiplaneringen bör snabbt avvecklas. En översyn av huvudkontoret – som har ca 2300 anställda – bör göras.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad här har anförts. Därmed tillgodoses motion 1983/84: 861 (vpk). Ett sådant uttalande som utskottet föreslår låter sig inte förenas med vad som begärs i motion 1983/84: 1310 (c). Denna avstyrks sålunda.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 861 och med avslag på motion 1983/84: 1310 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Skatt på viss elkraft (mom. 12)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 45 med "Riksdagen har" och slutar på s. 46 med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den beslutade skatten om 2 öre per kWh inte är tillräcklig för att kraftbolagens övervinster av gamla vattenkraftverk skall bli rimliga. Som föreslås i motion 1983/84: 856 (vpk) bör därför införas en produktionsavgift på 6 öre per kWh för vattenkraftverk som är mer än tio år gamla. Avgiften bör gälla för vattenkraftverk med en installerad effekt över 1,5 MW.

Av avgiften bör inkomster motsvarande 4 öre per kWh återföras till de regioner där de berörda vattenkraftverken finns. Regionala samhällsfonder bör inrättas för administrationen av produktionsavgifterna. Detta medför att finansiering av vissa regionala initiativ blir möjlig inom ramen för regionala beslut. Styrelserna för de regionala fonderna bör tillsättas regionalt, t. ex. av landstingen och kommunerna. De stora löntagarorganisationerna bör tillförsäkras ett starkt inflytande i fonderna. De regionala fonderna bör avgränsas länsvis och ha till uppgift att besluta om resp. fonds medel.

Den föreslagna produktionsavgiften på 6 öre per kWh skall inte innebära att kraftbolagen höjer elpriserna för att få kostnadstäckning utan bör belasta företagens vinstmarginal. Regeringen bör låta utarbeta förslag i enlighet med vad utskottet här har anfört. Riksdagen bör i en meningsyttring till regeringen uttala att så bör ske.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande skatt på viss elkraft

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 856 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Importavgift (mom. 13)

Olof Johansson (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar "Genom den" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Såsom uttalas i motion 1983/84: 911 (c) kommer den värdefulla tillgång som den inhemska vattenkraften utgör att tillvaratas bäst om en avgift införs på importerad vattenkraft. Avgiften bör vara 1 öre per kWh. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag av här angiven innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84: 911 (c) och avstyrker motion 1983/84: 856 (vpk), båda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. *beträffande importavgift*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

18. Importavgift (mom. 13)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "Genom den" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning oacceptabelt att svenska kraftbolag väljer att spilla vatten förbi sina vattenkraftverk samtidigt som elkraft importeras från Norge. Oavsett vilka överenskommelser som nu har ingåtts skapas de bästa garantierna för att detta inte skall upprepas om importerad elenergi beläggs med en skatt av samma storlek som produktionsavgiften för äldre vattenkraftverk. Såsom föreslås i motion 1983/84: 856 (vpk) hör således beskattningen av importerad elenergi uppgå till 6 öre per kWh. Utskottet föreslår att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till en sådan beskattning i enlighet med vad utskottet här har anför. Motion 1983/84: 856 (vpk) tillstyrks sålunda i här behandlad del, medan ifrågavarande del av motion 1983/84: 911 (c) avstyrks.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. *beträffande importavgift*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84: 856 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

b) (= utskottet).

19. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (mom. 14)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 47 med "Utskottet kan" och slutar på s. 48 med "ämne avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 854 (c) bör riksdagen avslå regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Motion 1983/84: 1367 (vpk) har i motsvarande del samma syfte. De allvarliga brister som finns i den av riksdagen förra året godkända överenskommelsen har påtalats i en reservation (c, vpk) till näringsutskottets betänkande NU 1982/83: 33 (s. 97).

Det stora strömbavbrottet den 27 december 1983 utgör ett gott exempel

på kärnkraftens begränsade reglerbarhet. Det är en klar bekräftelse på riktigheten i ett uttalande som gjordes i den nämnda reservationen: "Den elproduktion som vid kortvariga toppbelastningar eller vid driftstörningar i den ordinarie produktionen produceras med hjälp av gasturbin kan knappast ersättas med kärnkraftsel och bör därför inte vara underlag för ersättning".

Åtskilliga GWh elektrisk kraft från oljekondensverk ger med nu gällande regler underlag för kompensation trots att sådan kraft inte kunde ha ersatts av större kapacitet kärnkraft.

En betydande del av den ökade förbrukningen av energi används i s. k. avställningsbara elpannor. Denna förbrukning är befriad från skatt. Det är enligt utskottets uppfattning inte rimligt att staten avstår från mycket betydande skatteintäkter och samtidigt ersätter ökade driftkostnader som sannolikt inte skulle kunna minskas genom ökad tillgång på kärnkraft.

Nya överläggningar bör tas upp med utgångspunkt i vad utskottet här har anfört. Riksdagen bör på grundval av motionsyrkandena göra ett uttalande med denna innebörd. Budgetpropositionen avstyrks sålunda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 854, motion 1983/84: 911 yrkande 20 och motion 1983/84: 1367 yrkande 14 avslår proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 6.

20. Kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 (mom. 15)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet stöder motionärernas förslag. Den beslutade avvecklingen av kärnkraften underlättas väsentligt om de båda återstående reaktorerna inte färdigställs och laddas. Därigenom minskar också mängden radioaktivt avfall. Det bör vara regeringens sak att snarast vidta åtgärder för att arbetet på de båda nämnda reaktorerna skall avbrytas.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

21. Kärnsäkerhetsforskning (mom. 17)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kärnsäkerhetsforskningen är så betydelsefull att den inte utan vidare kan behandlas likformigt med all annan statligt stödd teknisk forskning. Riksdagen bör enligt utskottets uppfattning inte frånga kärnkraftinspektionens bedömningar av medelsbehovet för att trygga en nödvändig kärnsäkerhetsforskning under nästa budgetår. En utvidgning av kostnadsramen med 4,1 milj. kr. till 46,8 milj. kr. bör sålunda medges. Här ingår 800 000 kr. till de lokala säkerhetsnämndernas verksamhet. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84: 911 (c) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande kärnsäkerhetsforskning

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 9 och med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 19 till *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1000 kr.

22. Skyddet av kärnkraftverk (mom. 18)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Näringsutskottet gör" och slutar med "motion 1983/84: 1026 (c)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i den avvikande meningen till justitieutskottets yttrande krävs det för kärnkraftverken särskilda säkerhetsåtgärder från polisens sida. Det kan inte accepteras att polisbevakningen vid kärnkraftverken av statsfinansiella skäl minskas under den nivå som motiveras av anläggningarnas särskilda farlighet och sårbarhet inför haverier och angrepp av olika slag. Det synes också förenligt med riksdagens principiella ställningstagande i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning att kärnkraftverkens ägare får betala de kostnader som polisinsatserna vid kärnkraftsanläggningarna förorsakar. Näringsutskottet finner det väl så motiverat att denna verksamhet avgiftsbeläggs som att staten kräver ersättning för ordningshållningen vid offentliga tillställningar anordnade i vinstsyfte och för bevakning av vissa vägtransporter. Kärnkraftverken drivs i kommersiellt syfte, och deras verksamhet är från säkerhets- och sårbarhetssynpunkt mycket speciell. Regeringens förslag i proposition 1983/84: 173 om att vissa avgifter för polisiära insatser skall tas ut från SAS stämmer väl överens

med vad som nu har sagts. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd. Motionen tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *skyddet av kärnkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1026 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Kärnvärmereaktorer (mom. 19)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1983/84: 2468 (m)" bort ha följande lydelse:

Kärnkraften ger en miljövänlig energiproduktion, som möjliggör väsentliga förbättringar vad gäller luftföroreningar och utsläpp av surgörande ämnen. Med den ökade kunskap som nu finns kan konstateras att riskerna tidigare har övervärderats. En utveckling sker också inom reaktorteknologin. För värmeproduktion har Asea-Atom utvecklat reaktorer – av typ Secure – med extremt hög säkerhet. Dessa reaktorer, som uppfyller högt ställda miljökrav, kan byggas i storlekar som möjliggör en ökad decentralisering av Sveriges energiproduktion.

Med hänsyn till det anförda finner utskottet att motionärernas krav är berättigade. Det är angeläget att regeringen låter genomföra en omfattande utvärdering av olika energisättsningars miljöeffekter. Denna utvärdering bör omfatta kärnvärme, kol och inhemska fossila bränslen.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *kärnvärmereaktorer*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 508 yrkande 2. motion 1983/84: 851 yrkande 6 i ifrågavarande del, motion 1983/84: 2468 och med anledning av motion 1983/84: 2373 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Kärnvärmereaktorer (mom. 19)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1983/84: 2468 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det, såsom framgår av det sagda, inte föreligger några förutsättningar för introduktion av Secureanläggningar i Sverige. Det finns inte heller – såsom påstås i motion 1983/84: 851 (m) – några

kostnadsfördelar med kärnvärme, och avfallsproblemen är fortfarande olösta. I detta sammanhang bör också erinras om sambandet mellan civilt och militärt utnyttjande av kärnkraft. Det är uppenbarligen olämpligt att värdefulla utvecklingsresurser och en betydande produktionskapacitet sätts på tekniken med Securereaktorer.

Av den redogörelse i ämnet som utskottet har lämnat framgår att regeringen beaktar de synpunkter som här har anförts. Utskottet finner det angeläget att riksdagen nu klart ansluter sig till vad statsrådet Dahl nyligen anförde i ämnet. Behovet av ett klarläggande uttalande av riksdagen framstår mycket tydligt mot bakgrund av de krav som framförs i de här aktuella motionerna från moderata samlingspartiet. Motionerna avstyrks i ifrågavarande delar.

25. Kärnkraftens avveckling (mom. 20)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 53 med "Riksdagen angav" och slutar på s. 54 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 1983/84:508 (m) utgör fortsatt drift av kärnkraftverken under deras fulla tekniska livslängd en omistlig grund för en tillräcklig och naturvänlig kraftproduktion. Om kärnkraften utnyttjas under hela denna period erhålls en tidsfrist för slutlig lösning av energifrågorna, som gör en räddning av de outbyggda huvudälvarna i Norrland möjlig.

Regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att presentera en plan över i vilken utsträckning ett sådant alternativ skulle kunna rädda de fyra orörda Norrlandsälvarna och minska försurningstrycket på miljön.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande kärnkraftens avveckling

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 508 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

26. Avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk (mom. 21)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Som anfördes från moderata samlingspartiets håll när utskottet tog ställning till regeringens förslag om införande av en avgift på elektrisk kraft från kärnkraftverk saknades bärande skäl för denna åtgärd. Det finns inte

heller nu anledning att belasta denna produktion med en särskild pålaga. Avgiften bör därför snarast avvecklas. Regeringen bör utan dröjsmål återkomma till riksdagen med förslag härom.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk* att riksdagen

dels avslår motion 1983/84: 911 yrkande 21 och motion 1983/84: 1367 yrkande 9,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

27. Avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk (mom. 21)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna i att avgiften på elektrisk kraft från kärnkraftverk bör höjas. Detta är väl motiverat, eftersom kärnkraften i rimlig omfattning bör belastas med de kostnader som förberedelserna för dess avveckling drar med sig. Ett viktigt led i dessa förberedelser är att det skapas en rätt struktur på värmemarknaden. Det behövs också ytterligare medel för sådan forskning som kan skapa de bästa förutsättningar för avvecklingen. En lagom nivå på avgiften bör för den närmaste tiden vara 1 öre per kWh. Avgiftshöjningen bör genomföras den 1 juli 1984. Utskottet framlägger ett lagförslag som har utformats i enlighet med vad här har anförts om avgiftens storlek.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 21 och med anledning av motion 1983/84: 1367 yrkande 9 antar följande

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 1104) om särskild avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1983: 1104) om särskild avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Avgiften utgår med 0,2 öre per kilowattimme.

Avgiften utgår med 1 öre per kilowattimme.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

28. Återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet (mom. 22)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 56 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en förutsättning för att drifttillstånd inte skall återkallas måste vara att reaktorinnehavaren bedriver nödvändig forsknings- och utvecklingsverksamhet och avsätter tillräckliga medel för kärnkraftens avveckling. 15 § bör därför nu ändras såsom föreslås i motion 1983/84:911 (c) och utformas enligt de kriterier för återkallelse av drifttillstånd som atomlagstiftningskommittén har angivit i sitt förslag till lagtext. Regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag i enlighet med vad nu sagts.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 15 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

29. Upparbetning av använt kärnbränsle m. m. (mom. 23)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "använt kärnbränsle" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att avgörande skäl talar för att riksdagen nu föreskriver förbud mot upparbetning. Ett sådant förbud framstår som en naturlig följd av Sveriges anslutning till Förenta nationernas

icke-spridningsfördrag. Utskottet instämmer alltså i motionsyrkandena på denna punkt. Regeringen bör med beaktande av tidigare ingångna uppärbetningsavtal utarbeta förslag till övergångsbestämmelser och dessutom framlägga en plan för återtagande av använt kärnbränsle som har utskepats men ännu ej uppärbetats. Vidare bör ett lagstadgat förbud mot export av använt kärnbränsle införas.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *uppärbetning av använt kärnbränsle m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 15 i ifrågavarande del och yrkande 16 och motion 1983/84:1367 yrkande 13 och motion 1983/84:2059 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

30. Utförsel av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet (mom. 24)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med "Utskottet står" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Det regelsystem rörande export av kärnkraftsutrustning som nu finns – och som i någon mån har byggts ut genom den nya lagen – ger vissa möjligheter till kontroll av syftet med den export som blir aktuell. Någon garanti för att utrustningen endast kommer till civil användning går det dock inte att få. Flera stater, bl. a. i tredje världen, uppges – såsom påpekades i en reservation (c, vpk) till näringsutskottets betänkande NU 1983/84: 17 – vara i färd med att utveckla egna kärnvapen. Denna process möjliggörs genom import av utländsk kärnkraftsteknologi. Detta är ett starkt skäl för ett sådant totalförbud mot export på kärnenergiområdet som föreslås i motionerna 1983/84:911 (c) och 1983/84:2059 (vpk). Ett annat viktigt skäl är att Sverige genom en utökad export på detta område blir alltmer bundet till kärnkraftstekniken – ett förhållande som står i stark motsättning mot den genom folkomröstningen fastslagna principen att kärnkraftsanvändningen i vårt land skall avvecklas.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *utförsel av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 15 och motion 1983/84:2059, båda i ifrågavarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

31. Lokala säkerhetsnämnder (mom. 25)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser
dels att den del av utskottets yttrande på s. 58 som börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "lokala säkerhetsnämnder" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Regeringen bör, anser utskottet, med det snaraste lägga fram förslag om sådan lagändring att lokal säkerhetsnämnd blir obligatorisk även i Nyköpings och Västerås kommuner.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *lokala säkerhetsnämnder*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 15 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

32. Reglering av kärnkraftens avveckling (mom. 26)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening anmärkningsvärt att atomlagstiftningskommittén och regeringen inte har efterkommit riksdagens tidigare klart uttalade önskemål på denna punkt. Riksdagen bör nu göra ett uttalande som förpliktar regeringen att utan dröjsmål lägga fram förslag om erforderliga bestämmelser om maximiantalet kärnreaktorer och likaså om den tidpunkt då kärnkraftsavvecklingen skall ha slutförts.

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *reglering av kärnkraftens avveckling*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 15 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

33. Anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall (mom. 27)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen trots att nämnden har föreslagit en avgiftshöjning till 2,1 öre per kWh har fastställt avgiften till 1,9 öre per kWh. Med den beslutade avgiften riskeras en urholkning av

de ekonomiska resurserna för hantering av det utbrända kärnbränslet och för rivning av kärnkraftverken. Riksdagen bör därför enligt utskottets uppfattning uttala att avgiften skall räknas upp till den av nämnden föreslagna nivån 2,1 öre per kWh. Motionsyrkandena tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt E 10 och med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 18 och motion 1983/84: 1367 yrkande 15 till *Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1000 kr. och därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

34. Finansiering av hanteringen av radioaktivt avfall (mom. 28)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att det krävs en särskild översyn av lagbestämmelserna för finansiering av hanteringen av radioaktivt avfall. Bestämmelserna bör skärpas. Särskilt gäller detta återlånerätten. Översynen bör ha som utgångspunkt vad som anförs härom i motion 1983/84: 1367 (vpk) och de överväganden i ämnet av atomlagstiftningskommittén som utskottet har återgivit. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Därmed blir det nu aktuella önskemålet i motion 1983/84: 1367 (vpk) helt tillgodosett.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *finansiering av hanteringen av radioaktivt avfall*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

35. Utredning om eldistribution (mom. 29)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "Av budgetpropositionen" och slutar med "motion 1983/84: 911 (c)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1983/84: 911 (c) medför investeringar i storskaliga elproduktionsanläggningar såsom kärnkraftverk en ökad användning av elvärme, en kraftig utbyggnad av distributionsnätet och därmed en större elkonsumention. När investeringarna i distributions- och konsumtionsled har genomförts medför detta ofta krav på nya stora produktionsanläggningar.

Enligt utskottets uppfattning strider den angivna utvecklingen mot nödvändigheten av en effektiv energianvändning. Den leder till ett energislöseri som resulterar i en kraftig belastning på vår miljö och ekonomi. Dessutom försvåras en avveckling av kärnkraften. Enligt utskottets mening krävs därför en förutsättningslös parlamentarisk utredning om hur det framtida eldistributionssystemet skall utformas. Underlag för utredningsarbetet kan hämtas bl. a. från 1981 års energikommitté (I 1981: 08) och från elförsörjningskommissionen. Ingen av dessa utredningar har uttryckligen fått i uppdrag att behandla de samlade kraven på eldistributionssystemet inför framtida investeringar.

En utgångspunkt för den av utskottet förordade utredningens arbete bör vara att eldistributionssystemet skall utvecklas med krav på försörjningstrygghet och minskad sårbarhet, mindre användning av elenergi för uppvärmningsändamål i framtiden, förnyelsebara energikällor, lokal elproduktion och ny teknik för reglering av distributionen. Regeringen bör ta initiativ till att den här föreslagna utredningen snarast kommer till stånd.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. *beträffande utredning om eldistribution*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

36. Reservkraftverk (mom. 30)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald-Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Som framgår" och slutar med "och 1983/84: 1886 (c)" bort ha följande lydelse:

Vad gäller den informationsskyldighet vid elavbrott som föreslås i motion 1983/84: 1886 (c) räknar utskottet med att elavbrottskommissionen nog överväger denna fråga.

Som närmare utvecklas i motion 1983/84: 698 (c) är den svenska livsmedelsförsörjningen mycket beroende av tillgång på elektrisk ström. Särskilt känslig är animalieproduktionen. Att det anskaffas reservaggregat för elström så att den svenska livsmedelsproduktionen kan fungera även under ofredstider är inte enbart en angelägenhet för lantbruket utan av stor vikt för hela samhället. Det är därför rimligt att staten svarar för en del av kostnaderna för anskaffningen av ett tillräckligt antal reservaggregat för att trygga vår livsmedelsproduktion under krig och avspärning. Att reservkraftverk finns tillgängliga innebär väsentliga fördelar också i fredstid genom att olägenheter och förluster vid längre elavbrott mildras.

Såsom föreslås i motion 1983/84: 698 (c) bör ett bidrag om 25 % av anskaffningskostnaden utgå till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk. Kostnaderna för detta bidrag bör täckas med de medel som inflyter inom oljeersättningsprogrammet.

Riksdagen bör i en meningsyttring till regeringen hemställa om förslag till ett sådant bidrag. Därmed tillgodoses helt kraven i motion 1983/84: 698 (c) och i viss mån önskemålen i motionerna 1983/84: 1077 (m) och 1983/84: 1886 (c).

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. *beträffande reservkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 698 yrkandena 1 och 2 och med anledning av motion 1983/84: 1077 och motion 1983/84: 1886 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

37. Direktiv till elavbrotskommissionen (mom. 31)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det svenska elsystemet har på kort tid förändrats avsevärt i och med att kärnkraftverken tagits i drift. Som anføres i motion 1982/83: 1882 (c) är kärnkraftverken svåra och dyrbara att snabbt reglera. De får därför svara för basproduktionen av elkraft. Vid flera tillfällen stoppas de emellertid på grund av olika fel. Det finns skäl att undersöka hur mycket sårbarheten har ökat därför att vi litar till de mycket stora enheter som kärnkraftverken utgör. Den av regeringen tillsatta kommissionen om elförsörjningens sårbarhet bör ges i uppdrag att särskilt undersöka hur sårbarheten skall kunna minska trots kärnkraftverkens mycket begränsade reglerbarhet och dess opålitlighet. Regeringen bör snarast utarbeta direktiv härom. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad här har anförts. Därmed tillgodoses motion 1983/84: 1882 (c).

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. *beträffande direktiv till elavbrotskommissionen*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1882 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

38. Utbyggnad och nyttjande av elkapacitet (mom. 32)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det nu sker en viss utveckling i linje med vad som föreslås i motionen. Det finns dock anledning för riksdagen att ytterligare markera betydelsen av att den tillgängliga elkapaciteten används på bästa sätt. Kapaciteten bör utnyttjas jämnare

under året. Man bör vidare undvika att använda elström vid kortvariga stora effektbehov. En vidareutveckling av de kostnadsanpassade taxor som har börjat tillämpas kan vara nödvändig. Det är också av största vikt att den nu lågt prissatta kraften inte leder till att elvärme tar den del av värmemarknaden som på sikt är mest lämpad för skogsbränsle. Härutöver vill utskottet betona vikten av att det inte byggs en elproduktionskapacitet för topp effekter, vilket ger en mycket liten oljeersättning. Utskottet anser att riksdagen genom ett uttalande till regeringen bör ansluta sig till de riktlinjer för utbyggnad och nyttjande av elproduktionskapaciteten som utskottet nu har angett i anslutning till motion 1983/84: 911 (c).

dels att utskottet under 32 bort hemställa

32. *beträffande utbyggnad och nyttjande av elkapacitet*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

39. Allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar (mom. 35)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 70 som börjar med "Med den" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att stödet för oljeersättande åtgärder bör avvecklas så snabbt som möjligt. En energipolitik som tar till vara Sveriges möjligheter att ändra energisystemet i en mer konkurrenskraftig riktning kan inte åstadkommas genom ytterligare manipulering med subventioner och skatter utan endast genom att de blockeringar som i dag omöjliggör utnyttjandet av kunnande och inhemska energiresurser avlägsnas. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Ifrågavarande del av motion 1983/84: 911 (c) avstyrks.

dels att utskottet under 35 bort hemställa

35. *beträffande allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar*

att riksdagen

dels avslår motion 1983/84: 911 yrkande 3,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

40. Allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar (mom. 35)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 70 som börjar med "Med den" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör göra ett vägledande uttalande till regeringen om riktlinjer för stöd till energiinvesteringar. Det bör ha följande innehåll.

Stödet till energiinvesteringar skall vara utformat så att energihushållning och användning av inhemska fasta bränslen gynnas. Åtgärder och stödvillkor skall bygga på frivillig medverkan från enskilda, företag, kommuner och landsting. De skall utgå från ett decentralistiskt synsätt. Administrativa regler, besiktning och tvång i olika hänseenden skall undvikas.

Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84: 911 (c) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande *allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar* att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 3 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för stöd.

41. Beloppsgränsen för stöd (mom. 36)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 70 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "och 1983/84: 2375 (c)" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till utskottets uppfattning att ifrågavarande stöd snarast bör upphöra finner utskottet inte anledning för riksdagen att pröva frågan om beloppsgränsen för stöd. Motion 1983/84: 911 (c) och motion 1983/84: 2375 (c) avstyrks således i här behandlad del.

42. Beloppsgränsen för stöd (mom. 36)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 70 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "och 1983/84: 2375 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att ett bibehållande av den undre beloppsgränsen vid 50 000 kr. medför att alltför många angelägna projekt inte blir stödberättigade. Det krävs i så fall projekt med en investeringskostnad av minst 100 000 kr. för att stöd skall kunna utgå. Utskottet anser att den undre beloppsgränsen bör sänkas till 20 000 kr. Riksdagen bör uttala som sin mening att så bör ske. Motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c) tillstyrks alltså, båda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. beträffande *beloppsgränsen för stöd* att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 24 och motion 1983/84: 2375 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. Delegering till de regionala utvecklingsfonderna m. m. (mom. 37)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 71 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med " och 1983/84: 2375 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet avstyrker, med hänvisning till sin uppfattning att de ifrågavarande stödformerna bör upphöra, även de nu berörda delarna av motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c).

44. Delegering till de regionala utvecklingsfonderna m. m. (mom. 37)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 71 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med " och 1983/84: 2375 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till ifrågavarande förslag i motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c). En delegering av stödadministrationen till de regionala utvecklingsfonderna och till lantbruksnämnderna när det gäller mindre projekt torde kunna innebära en snabbare och mer effektiv hantering än om samtliga ärenden skall behandlas av statens energiverk. De mindre företagens rättmätiga krav att få samma möjligheter som de större företagen till stöd för energiinvesteringar kan därmed tillgodoses. Riksdagen bör uttala att de regionala utvecklingsfonderna och lantbruksnämnderna av regeringen bör ges i uppdrag att administrera låneärenden inom oljeersättningsprogrammet för projekt där stödet uppgår till mindre än 300 000 kr. Utskottet tillstyrker sålunda de nu behandlade delarna av motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 2375 (c).

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *delegering till de regionala utvecklingsfonderna m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 25 och motion 1983/84: 2375 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

45. Terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara (mom. 38)

Staffan Burenstam Linder (m), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Lars Ahlström (m) och Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte bör utgå något

stöd till investeringar i terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara. Inrättande av terminaler måste enligt utskottets uppfattning bygga på frivillig medverkan av de enskilda skogsägarna och ske inom ramen för det nu fungerande leveranssystemet för skogsråvaror. Stödet kan leda till att ett väl fungerande leverans- och transportsystem slås sönder. Med den låga lönsamhet som utmärker skogsbruket finns det inte utrymme för sådana onödiga investeringar och förlängda transporter som en omfattande terminalhantering innebär. Ett terminalsystem av den typ som här är i fråga torde vidare leda till en trögrörlig och administrativ tungrodd organisation med krav på väl utbyggda kontrollmöjligheter gentemot skogsproducenterna. Det är självklart att skattemedel inte skall användas till stödåtgärder som kan komma att ge oönskade styreffekter. Riksdagen bör göra ett uttalande med här angiven innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84: 911 (c) i här aktuell del.

dels att utskottet under 38 bort hemställa

38. *beträffande terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

46. Investeringsstöd för fasta bränslen (mom. 39)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Det investeringsstöd" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att stödet till investeringar i förbränningsanläggningar eldade med inhemska fasta bränslen bör höjas till 35 % av investeringskostnaden. Den stora kapacitet för produktion av elkraft som nu finns och den intensiva marknadsföring av lågt prissatt elektrisk kraft som genomförs i syfte att eluppvärmningen skall öka utgör enligt utskottets uppfattning ett hot mot möjligheterna att avveckla kärnkraften. Det behövs mot denna bakgrund en ytterligare stimulans av utvecklingen mot en fungerande marknad för inhemska bränslen. Det ifrågasvarande investeringsbidraget bör fortsättningsvis uppgå till 35 % av investeringskostnaden. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen anger att så skall vara fallet.

dels att utskottet under 39 bort hemställa

39. *beträffande investeringsstöd för fasta bränslen*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

47. Stöd till mindre anläggningar (mom. 40)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Någon ändring" och slutar med "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att stöd till energiinvesteringar bör kunna utgå till anläggningar eldade med fasta bränslen och en effekt på minst 100 kW. Det bör även övervägas att låta handläggningen av stödärenden för anläggningar med en lägre effekt än 500 kW utföras av förmedlingsorganen i kommunerna och länsbostadsnämnderna. Utskottet finner det angeläget att regeringen låter utarbeta förslag på grundval av vad här har anförts. Motion 1983/84: 2375 (c) tillstyrks alltså i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *stöd till mindre anläggningar*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2375 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

48. Riktlinjer för stöd till fjärrvärmeutbyggnad m. m. (mom. 41)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 1309 (c) framförda uppfattningen att stödet till utbyggnad av fjärrvärmenät bör förses med villkoret att anläggningen skall ges en sådan utformning att den kan få en samordnande funktion och öka möjligheterna till val mellan olika energislag och produktionssätt. Ett mål vid fjärrvärmeutbyggnaden bör enligt utskottets uppfattning vara att handlingsfriheten och möjligheterna att använda billig, miljövänlig energi skall öka. Tillkommande fjärrvärmeanläggningar måste därför från början ges en sådan utformning att de passar för utnyttjande av alternativa energikällor. Vad utskottet nu har anförts bör riksdagen genom ett uttalande ge regeringen till känna som sin mening. Utskottet tillstyrker alltså motionerna 1983/84: 911 (c) och 1983/84: 1309 (c) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 41 bort hemställa

41. beträffande *riktlinjer för stöd till fjärrvärmeutbyggnad m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1983/84: 1309 yrkande 1 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för stöd till fjärrvärmeutbyggnaden.

49. Stöd till fjärrvärmeutbyggnad (mom. 42)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "I konsekvens" och slutar med "skall lämnas" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som vid upprepade tillfällen har föreslagits av moderata samlingspartiet anser utskottet att något statligt stöd för utbyggnaden av fjärrvärmeanläggningar inte bör lämnas. Utskottet har helt andra utgångspunkter för detta ställningstagande än de som uttrycks i motionerna 1983/84:911 (c) och 1983/84:1309 (c). Dessa motioner avstyrks därför, båda i ifrågavarande del.

50. Stöd till fjärrvärmeutbyggnad (mom. 42)

(under förutsättning av avslag på reservation 48)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "I konsekvens" och slutar med "skall lämnas" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motionerna 1983/84:911 (c) och 1983/84:1309 (c) bör något stöd till fjärrvärmeutbyggnad inte lämnas med mindre än att riktlinjerna för stödet har ändrats i enlighet med vad som föreslås i de ifrågavarande motionerna. Om så ej sker bör det nu aktuella stödet omedelbart upphöra. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av denna innebörd.

dels att utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande stöd till fjärrvärmeutbyggnad

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1983/84:1309 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

51. Anslag för oljeersättande åtgärder, m. m. (mom. 43)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 74 som börjar med "Det är" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna i att anslaget till oljeersättande åtgärder på 210 milj. kr. bör halveras. Detta ligger i linje med vad som även tidigare har föreslagits av moderata samlingspartiet. Det får ankomma på regeringen att göra de omDispositioner som den lägre anslagsnivån motiverar. I fråga om de övriga stödåtgärder som berörs i motion 1983/84:1896 (m) instämmer utskottet med motionärernas bedömning att en besparing

på minst 400 milj. kr. borde vara möjlig. Främst bör stödet till energiupp-
handling kunna minskas. Den närmare utformningen av sparåtgärderna
bör det ankomma på regeringen att svara för.

Neddragningen bör genomföras så att verkligt angelägna projekt ändå
kan utföras inom ramen för återstående medel. Med de begränsningar av
stödet som utskottet sålunda föreslår ges marknaden en större möjlighet
att – i stället för regleringar och subventioner – avgöra villkoren för
kommande energiinvesteringar. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen
ansluta sig till i ett uttalande till regeringen.

dels att utskottet under 43 bort hemställa

43. beträffande *anslag för oljeersättande åtgärder, m. m.*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1983/84: 100 bilaga 14 punkt
E 17 och med bifall till motion 1983/84: 1896 yrkande 11 i ifråga-
varande del till *Stöd för oljeersättande åtgärder m. m.* för bud-
året 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservations-
anslag av 105 000 000 kr.,

b) (= utskottet),

c) med bifall till motion 1983/84: 1896 yrkande 11 i ifrågasvarande
del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört
om besparingar rörande stöd inom energiområdet.

52. Energirådgivning inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna (mom. 44)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

*dels att den del av utskottets yttrande på s. 75 som börjar med "Utskot-
tet delar" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:*

Som motionärerna framhåller har den nämnda rådgivningsverksamheten
mycket stor betydelse för energibesparingarna inom jordbruks- och träd-
gårdsnäringarna. Därför bör det av lantbruksstyrelsen beräknade medels-
behovet tillgodoses. Utskottet föreslår således att 5 milj. kr. inom ramen
för oljeersättningsstödet får disponeras för stöd till energirådgivning m. m.
till jordbruks- och trädgårdsnäringarna.

dels att utskottet under 44 bort hemställa

44. beträffande *energirådgivning inom jordbruks- och trädgårdsnä-
ringarna*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 26 utta-
lar att totalt 5 000 000 kr. skall överföras från anslaget E 17, Stöd
för oljeersättande åtgärder, m. m. under tolfte huvudtiteln till
anslagen B 1, Lantbruksstyrelsen och B 2, Lantbruksnämnd-
erna under nionde huvudtiteln i enlighet med vad utskottet
anfört.

53. Naturgas i södra och västra Sverige (mom. 46)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 77 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "och 1983/84: 2362 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det värdefullt att arbetet med naturgasintroduktion nu pågår i landet. De miljömässiga fördelar som naturgasen har före andra energibärare utgör ett övertygande argument för att en fortsatt introduktion snabbt bör komma i gång utöver det nu pågående Sydgasprojektet. Också sysselsättningsskäl talar härför. Vad här har anförts motiverar att Sydgasledningen snabbt byggs ut till i första hand södra Halland, där det finns stora industrikunder och där försurningsproblemen är betydande. Med en målmedveten planering av detta projekt bör förutsättningar finnas för leveranser av naturgas till södra Halland år 1986. Även övriga delar av Sydgas II- och Västgasprojekten bör bedrivas skyndsamt. Vad utskottet här har anført om den fortsatta naturgasintroduktionen i södra och västra Sverige bör riksdagen anmäla som önskemål till regeringen. Utskottet tillstyrker alltså motionerna 1983/84: 321 (c) och 1983/84: 2362 (c).

dels att utskottet under 46 bort hemställa

46. beträffande *naturgas i södra och västra Sverige*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 321 och motion 1983/84: 2362 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

54. Östgasprojektet (mom. 47)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 77 med "Utskottet hänvisar" och slutar på s. 78 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att i den svenska energipolitiken på naturgasens område så litet intresse har visats för leveranser från Sovjetunionens stora gasfyndigheter. Sverige borde i likhet med flera västeuropeiska stater på ett mycket mera aktivt sätt arbeta för en koppling till det sovjetiska gasnätet. Indirekt finns redan denna anslutning, eftersom Sydgasprojektet kommer att kopplas till det västtyska nätet och därmed till det sovjetiska nätet. En gasledning över Ålands hav skulle kunna byggas relativt snabbt. Ett genomförande av ett sådant projekt skulle ge en välbehövlig stimulans för de berörda områdena. En sammanbindning av denna och övriga projekterade gasledningar skulle vara av stor betydelse för svensk industri och för energiförsörjningen. Stora miljömässiga fördelar skulle också vinnas. Beslut om en naturgasledning från Sovjetunionen till

Sverige bör enligt utskottets mening fattas under år 1984. Regeringen bör mot bakgrund av vad här har anförts vidta åtgärder för att snarast kunna få till stånd ett avtal med Sovjetunionen om naturgasleveranser via Finland. Vidare bör regeringen nu låta utarbeta konkreta förslag till projektering av en gasledning över Ålands hav. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av den här angivna innebörden. Den nu behandlade delen av motion 1983/84: 323 (vpk) tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 47 bort hemställa

47. beträffande *Östgasprojektet*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 323 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

55. Swedegas AB (mom. 48)

Staffan Burenstam Linder (m), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c) och Lars Ahlström (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 78 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att lämpligheten av vattenfallsverkets förvärv av Swedegas kan ifrågasättas. Vattenfallsverkets huvudsakliga intresseområde gäller produktion och distribution av elström. Verket kan antas vara primärt intresserat av att på en krympande värmemarknad slå vakt om elvärmens andel och förhindra en mer långtgående introduktion av naturgas. Utskottet vill dock inte nu föreslå någon ändring av riksdagens nyligen fattade beslut om detta förvärv. Motion 1983/84: 323 (vpk) avstyrks sålunda i här aktuell del.

56. Swedegas AB (mom. 48)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 78 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna konstaterar utskottet att vattenfallsverket genom beslutet om förvärv av aktierna i Swedegas AB har fått kontroll över naturgasintroduktionen i Sverige. Detta förhållande kan med hänsyn till de motstridiga intressen som verket får anses ha när det gäller energiförsörjningen komma att allvarligt försvåra en utveckling mot en diversifierad och alternativ energiproduktion i vårt land. Det finns enligt utskottets mening inte några skäl för överflyttningen till vattenfallsverket. Swedegas organisatoriska ställning bör därför omprövas och bolaget ges en mera självständig status. Detta är viktigt, när det gäller den fortsatta

naturgasintroduktionen utöver Sydgasprojektet. Utskottet anser att riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 48 bort hemställa

48. *beträffande Swedegas AB*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 323 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

57. Inhemska gasfyndigheter (mom. 49)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 78 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att undersökningarna om möjliga inhemska gasfyndigheter, t. ex. i Siljansområdet, bör påskyndas. Det är viktigt att det framtida energibehovet kan täckas med på lång sikt så fördelaktiga energislag som möjligt. Gasen har framför allt miljöfördelar men är därtill speciellt lämplig i ett flertal industriprocesser. Regeringen bör uppdraga åt företag med specialistkunskap rörande naturgas att i samarbete med statens vattenfallsverk skyndsamt vidta kompletterande undersökningar och utredningar. De merkostnader som därvid uppstår bör täckas inom oljeersättningsprogrammet. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Motion 1983/84: 2480 (c) tillstyrks sålunda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. *beträffande inhemska gasfyndigheter*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2480 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

58. Marknaden för inhemska bränslen (mom. 50)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 80 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "alltså motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att staten, landstingen och kommunerna har ett ansvar för att olika lösningar prövas i syfte att få till stånd en ökad användning av förädlade skogsbränslen. Riksdagen bör därför i ett uttalande slå fast att statliga verk och myndigheter, landsting och kommuner aktivt skall pröva lösningar för sin energiförsörjning som tar sikte på att bygga upp en fungerande marknad för inhemska bränslen. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84: 911 (c) i här behandlad del.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. *beträffande marknaden för inhemska bränslen*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 911 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

59. Regionala bränslebolag (mom. 51)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 81 som börjar med "Utskottet kommer" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Det är, såsom anförts i motion 1983/84: 1367 (vpk), av vikt att utvinningen av såväl skogsbränslen som torv ger möjlighet för lokala och regionala myndigheter att tillgodogöra sig vinsterna av verksamheten. Därför är det enligt utskottets uppfattning inte tillräckligt med enbart försök med regionala bränslebolag. Sådana bolag kan få stor betydelse när det gäller att planmässigt utnyttja torvkoncessioner och skogsråvara samt för att förhindra spekulation i sådana nyttigheter. Bolag av detta slag kan ägas av staten, landstingskommuner eller kommuner. Deras uppgift är att handha utvinning, transport och användning av de här aktuella energiråvarorna. En sådan planerad verksamhet kan också förhindra att ved som är användbar som råvara för trä-, massa- och pappersindustri tas i anspråk som bränsle. Utskottet tillstyrker alltså motionen i här aktuell del.

dels att utskottet under 51 bort hemställa

51. beträffande *regionala bränslebolag*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

60. Vindkraft (mom. 55)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 83 som börjar med "Vad så" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att det är motiverat med ett större statligt vindkraftsprogram — av storleksordningen 10–15 TWh. Detta förutsätter en särskild organisation för att komma till utförande. Regeringen bör låta utarbeta ett statligt vindkraftsprogram av den nu nämnda omfattningen. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd. Motion 1983/84: 1367 (vpk) tillstyrks alltså i här behandlad del.

dels att utskottet under 55 bort hemställa

55. beträffande *vindkraft*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1367 yrkande 7 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

61. Energibolag i Norrbotten (mom. 57)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 86 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1983/84: 509 (c) att frågan om formerna för ett energiföretag i Norrbotten skall utredas. Genom ett sådant företag skulle de norrbottniska industriföretagens konkurrenskraft stärkas och de stora energitillgångar som finns i länet tillvaratas bättre än f.n. Starka skäl talar för att energibolaget bör inrikta sig på att använda även andra energitillgångar – såsom torv och skogsavfall – som finns i länet.

Det får ankomma på regeringen att föranstalta om en sådan utredning som här har angivits. Riksdagen bör göra ett uttalande härom.

dels att utskottet under 57 bort hemställa

57. beträffande *energibolag i Norrbotten*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 509 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 (mom. 15)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

Enligt riksdagsmajoritetens tolkning av folkomröstningsresultatet skall kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 färdigställas och brukas till år 2010.

Centerpartiet har upprepade gånger hävdat att denna tolkning är felaktig och att uttrycket "högst – – – 12 kärnkraftsreaktorer" mycket väl rymmer möjligheten att utbyggnaden begränsas till tio kärnkraftsblock.

Samtidigt har centerpartiet klart visat att betydande samhällsekonomiska vinster skulle ha gjorts om byggandet av Forsmark 3 och Oskarshamn 3 hade avbrutits omedelbart efter folkomröstningen och frigjorda resurser i stället hade använts för energihushållning och alternativ energi. Därtill skulle kärnkraftens avfallsproblem ha minskat i motsvarande omfattning.

Centerpartiet har förbundit sig att acceptera folkomröstningsresultatet och har konsekvent stått kvar vid detta löfte även när riksdagsmajoriteten har missbrukat sin tolkningsrätt. Vi får därför i dag inskränka oss till att konstatera att majoritetens tolkning av folkomröstningsresultatet har blivit en belastning för samhällsekonomin och försvårar kärnkraftsavvecklingen.

2. Energiprojekt vid Gotland (mom. 56)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

Utskottet har anfört mycket positivt om vågenergiprojektet vid Gotland men inte velat att riksdagen skall föregripa berörda myndigheters behandling av ärendet genom ett direkt uttalande.

Vi förutsätter dock att såväl regeringen som berörda myndigheter beaktar den stora betydelse som utskottet har tillmätt projektet och därmed behandlar stödfrågan så positivt som möjligt.

Justitieutskottets yttrande

1983/84:1 y

om kostnader för polisbevakning av kärnkraftverk

Till näringsutskottet

Inledning

Näringsutskottet har berett justitieutskottet tillfälle att avge yttrande över motion 1983/84:1026 av Elving Andersson m. fl. (c) om kostnaderna för polisens insatser för att skydda kärnkraftverk.

I motionen hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande det polisiära skyddet av kärnkraftverken och kostnaderna härför.

Motionärerna anför bl. a. att kärnkraftverken är mycket sårbara ur säkerhetssynpunkt och kräver omfattande skyddsåtgärder. De polisiära insatserna för att skydda kärnkraftverken bör enligt motionärernas mening avgiftsbeläggas och betalas av anläggningarnas ägare.

Tidigare riksdagsbehandling

Näringsutskottet behandlade förra året i sitt av riksdagen godkända betänkande NU 1982/83:33 en motion av samma innebörd som den nu aktuella. Näringsutskottet uttalade därvid bl. a. att utskottet inte ansåg att det fanns anledning att kärnkraftsföretagen skulle särbehandlas på sådant sätt som motionärerna föreslog. Motionen avslogs.

Utskottet

En av polisens huvuduppgifter är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet för att därigenom förebygga och hindra brott samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. Avgiftsbeläggning av polisens tjänster förekommer normalt inte. Ett undantag härifrån har dock länge funnits i fråga om ordningshållning genom polispersonal vid offentliga tillställningar.

Riksdagen har i 1981 års principbeslut om polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. ställt sig bakom tanken på att avgiftsbeläggning av polisbevakning utvidgas till att gälla andra områden (prop. 1980/81:13 s. 42, JuU 24, rskr 210). En förutsättning för att avgift skall få tas ut bör enligt riksdagens beslut vara att fråga är om uppgifter som i praktiken har utpräglad karaktär av service åt enskilda personer eller företag och som förekommer i en viss ganska regelbunden omfattning. Det uttalades vidare att avgiftsbe-

läggningen emellertid inte får innebära att ersättning fordras för det skydd till liv och egendom som var och en har rätt att kräva av polisen. Den bör heller inte, sades det, utformas på ett sådant sätt att den medför negativa effekter för allmänhetens benägenhet att vidta brottsförebyggande åtgärder.

De tjänster, för vilka ersättning för polisbevakning får tas ut, anges i förordningen (1982:789) om ersättning för polisbevakning och för anslutning av larmanläggningar till polisen. Ersättning skall betalas för ordningshållningen vid offentliga tillställningar som anordnas i vinningssyfte (dock inte av ideell förening), för polisbevakningen vid långa, breda eller tunga vägtransporter och vid värdetransporter samt i vissa fall i fråga om larmanläggningar.

Förslag till lagstiftning om avgiftsbeläggning av bl. a. polistjänster i visst särskilt fall avseende trafikservice har nyligen förelagts riksdagen (prop. 1983/84:173).

Vad gäller polisens kostnader för bevakning m. m. vid kärnkraftverk kan följande sägas.

De polisdistrikt inom vilka kärnkraftverk är belägna är Lunds, Varbergs, Oskarshamns och Tierps polisdistrikt. Dessa polisdistrikt har fr. o. m. budgetåret 1981/82 t. o. m. budgetåret 1983/84 tillförts särskild utrustning för sammanlagt ca 5 milj. kr. Denna består av bl. a. sambandsutrustning, utrustning för strålskydd och förstärkningsvapen.

Rikspolisstyrelsen har anordnat utbildning av polismän inom de län där kärnkraftverken är belägna. Utbildningen, som inte bara är inriktad på skydd av kärnkraftverk utan även innehåller ett betydande mått av reguljära utbildningsmoment, har de senaste tre budgetåren kostat drygt 100 000 kr. om året.

Enligt justitieutskottets mening saknas det anledning till annat principiellt ställningstagande i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning än det riksdagen uttalade sig för år 1981. Något utrymme för att med denna utgångspunkt införa ett särskilt kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till just kärnkraftverk finns enligt utskottets uppfattning inte. Justitieutskottet anser därför att näringsutskottet bör avstyrka bifall till motionen.

Stockholm den 10 april 1984

På justitieutskottets vägnar

BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Hans Göran Franck (s), Inger Wickzén (m) och Elving Andersson (c).

Avvikande mening

Gunilla André (c) och Elving Andersson (c) anser att utskottets yttrande fr. o. m. orden "Enligt justitieutskottets" bort ha följande lydelse:

Kärnkraftverken är mycket speciella anläggningar som kräver särskilda säkerhetsåtgärder från polisens sida. Självfallet kan det inte godtas att polisbevakningen vid kärnkraftverken av statsfinansiella skäl minskas under den nivå som motiveras av anläggningarnas särskilda farlighet och sårbarhet inför haverier och angrepp av olika slag. Det är enligt justitieutskottets mening väl förenligt med riksdagens principiella ställningstagande i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning att låta kärnkraftverkens ägare betala de kostnader som polisinsatserna vid kärnkraftsanläggningarna förorsakar. Till stöd för detta synsätt vill utskottet också peka på regeringens förslag i proposition 1983/84:173 om att ta ut avgifter från SAS för bl. a. polisens kostnader vid SAS blivande flygpassagerarterminal i Malmö för kontroll av passagerare till och från Kastrups flygplats i Danmark. Justitieutskottet anser på anförda skäl att näringsutskottet bör tillstyrka bifall till motionen.

Översikt av utskottets behandling av propositionen och motionerna

Proposition/ motion 1983/84	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
<i>Proposition 100</i>			
<i>bilaga 14</i>			
E 1: 2	87	59	
E 2	87	59	
E 3	66	33	
E 4	86	60	
E 5	68	34	
E 6	47	14	19
E 7	87	61	
E 8	48	16	
E 9	48	17	21
E 10	60	27	33
E 11: 1	86	62	
2	86	62	
3	86	62	
4	86	62	
5	86	63	
E 13	87	64	
E 14	87	64	
E 15: 1	87	65	
2	87	65	
E 16	87	66	
E 17	73	43	51
E 18	74	43	
<i>Motion</i>			
321	77	46	53
323: 1	77	47	54
2	77	47	54
3	78	48	55, 56
455	67	33	
508: 1	53	20	25
2	52	19	23, 24
509	85	57	61
560	75	45	
698: 1	63	30	36
2	63	30	36
851: 6	33, 52	1, 19	1, 2, 23, 24
854	47	14	19
856: 1	45	12	16
2	45	12	16
3	45	13	17, 18
861	44	11	13-15
862	86	58	
911: 1	34	1	1, 2
2	35	2	3
3	69	35	39, 40
4	80	50	58
5	72	39	46
6	72	38	45
9	64	32	38
10	72	41, 42	48-50
11	45	13	17, 18
15	55	22-26	28-32
16	57	23	29
18	60	27	33
19	48	17	21

Motion 1983/84	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
911: 20	47	14	19
21	54	21	26, 27
22	62	29	35
23	40	9	12
24	70	36	41, 42
25	71	37	43, 44
26	74	44	52
27	41	10	
1026	49	18	22
1027	84	56	
1077	63	30	36
1309: 1	73	41	48
2	73	42	49, 50
1310	44	11	13-15
1313	39	8	9-11
1320	39	7	
1367: 1	37	5	6, 7
5	80	51	59
7	83	54, 55	60
8	35	4	5
9	54	21	26, 27
11	38	6	8
12	48	15	20
13	56	23	29
14	47	14	19
15	60	27	33
16	61	28	34
1882	64	31	37
1886	63	30	36
1892: 1	68	34	
2	68	34	
1896: 11	74	43	51
2039: 4	82	53	
2059	57	23, 24	29, 30
2362	77	46	53
2368: 2	35	3	4
3	35	3	4
2373: 1	52	19	23, 24
2	81	52	
3	81	52	
2375	70-72	36, 37, 40	41-44, 47
2468	52	19	23, 24
2480: 1	78	49	57

Översikt över vissa motionsyrkanden inom energiområdet vilka näringsutskottet behandlar i andra betänkanden eller i yttrande till bostadsutskottet

Motion 1983/84	NU 1983/84: 28 om mineral- politik	NU 1983/84: 43 om vissa oljafrågor	NU 1983/84: 44 om vissa kolfrågor	NU 1983/84: 45 om forsk- ning	NU 1983/84: 10 y om vissa vatten- kraftsfrågor
911	15 (delvis)		7, 14	8, 12, 13	
1367	6	2, 4	3	10	
2368			1		
2373					1 (delvis)

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Propositionen</i>	4
<i>Motionerna</i>	6
Yrkanden	6
Motivering	12
<i>Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden</i>	15
Riksdagsbeslut om energipolitikens inriktning m. m.	15
Utrikeshandel med elkraft	18
Eltaxor	19
Energistatistik	20
Elförsörjningens sårbarhet	21
Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer	22
Securereaktorn i kärnkraftsdebatten	24
Aktuella inlägg	24
Energikommissionen	25
Riksdagen våren 1979	26
Folkomröstningen år 1980	26
Riksdagsbehandling efter folkomröstningen	27
Naturgas	29
Tidigare riksdagsbehandling	29
Lägesrapport	29
<i>Utskottet</i>	32
Inledning	32
Energihushållning och energiproduktion i allmänhet	33
Allmänna riktlinjer	33
Energihushållning m. m.	37
Statistik och ekonomisk redovisning	40
Vattenkraft	43
Inledning	43
Statens vattenfallsverks organisation	44
Avgift på vattenkraft	45
Kärnkraft m. m.	46
Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer, m. m.	46
Säkerhetsfrågor	48
Kärnvärmereaktorer	51
Kärnkraftens avveckling	53
Avgift på elektrisk kraft från kärnkraftverk	54
Lagstiftning	54
Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall	59
Eldistribution, elutnyttjande	62
Statens elektriska inspektion	65
Främjande av landsbygdens elektrifiering	68

Stöd till oljeersättande åtgärder m. m.	69
Inledning	69
Riktlinjer	69
Allmänt	69
Beloppsgräns	70
Medverkan av regionala utvecklingsfonder m. m.	70
Inhemska bränslen	71
Fjärrvärme	72
Anslagsfrågor	73
Bränslen	75
Olja	75
Naturgas	76
Torv, skogsavfall m. m.	78
Energiproduktion och energianvändning i övrigt	83
Regionala projekt	83
Vissa anslag, m. m.	86
Hemställan	87

Reservationer

1. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (m)	94
2. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (c)	94
3. Sysselsättningseffekter m. m. (c, vpk)	96
4. Användning av elkraft (c, vpk)	96
5. Export av elkraft (c, vpk)	97
6. Energihushållning (c, fp)	98
7. Energihushållning (vpk)	98
8. Inventering av spillvärme (vpk)	99
9. Värmepumpar (m)	99
10. Värmepumpar (c)	100
11. Värmepumpar (fp, vpk)	100
12. Statistik (c, vpk)	101
13. Statens vattenfallsverks organisation (m)	102
14. Statens vattenfallsverks organisation (c)	102
15. Statens vattenfallsverks organisation (vpk)	103
16. Skatt på viss elkraft (vpk)	104
17. Importavgift (c)	104
18. Importavgift (vpk)	105
19. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (c, vpk) ..	105
20. Kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 (vpk)	106
21. Kärnsäkerhetsforskning (c, vpk)	107
22. Skyddet av kärnkraftverk (c, vpk)	107
23. Kärnvärmereaktorer (m)	108
24. Kärnvärmereaktorer (c, vpk)	108
25. Kärnkraftens avveckling (m)	109
26. Avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk (m)	109
27. Avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk (c, vpk)	110
28. Återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet (c, vpk)	111
29. Upparbetning av använt kärnbränsle m. m. (c, vpk)	111
30. Utförelse av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet (c, vpk)	112
31. Lokala säkerhetsnämnder (c, vpk)	113
32. Reglering av kärnkraftens avveckling (c, vpk)	113

33. Anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall (c, vpk) ..	113
34. Finansiering av hantering av radioaktivt avfall (c, vpk)	114
35. Utredning om eldistribution (c, vpk)	114
36. Reservkraftverk (c, vpk)	115
37. Direktiv till elavbrottskommissionen (c, vpk)	116
38. Utbyggnad och nyttjande av elkapacitet (c, vpk)	116
39. Allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar (m)	117
40. Allmänna riktlinjer för stöd till energiinvesteringar (c)	117
41. Beloppsgränsen för stöd (m)	118
42. Beloppsgränsen för stöd (c)	118
43. Delegering till de regionala utvecklingsfonderna m. m. (m)	119
44. Delegering till de regionala utvecklingsfonderna m. m. (c)	119
45. Terminaler för separering av industriråvara och bränsleråvara (m, c, fp)	119
46. Investeringsstöd för fasta bränslen (c, vpk)	120
47. Stöd till mindre anläggningar (c)	121
48. Riktlinjer för stöd till fjärrvärmeutbyggnad m. m. (c)	121
49. Stöd till fjärrvärmeutbyggnad (m)	122
50. Stöd till fjärrvärmeutbyggnad (c)	122
51. Anslag för oljeersättande åtgärder, m. m. (m)	122
52. Energirådgivning inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna (c) ..	123
53. Naturgas i södra och västra Sverige (c, vpk)	124
54. Östgasprojektet (vpk)	124
55. Swedegas AB (m, c)	125
56. Swedegas AB (vpk)	125
57. Inhemska gasfyndigheter (c, vpk)	126
58. Marknaden för inhemska bränslen (c, vpk)	126
59. Regionala bränslebolag (vpk)	127
60. Vindkraft (vpk)	127
61. Energibolag i Norrbotten (c)	128

Särskilda yttranden

1. Kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 (c)	128
2. Energiprojekt vid Gotland (c)	129

Bilagor

1. Justitieutskottets yttrande 1983/84: I y om kostnader för polisbevakning av kärnkraftverk	130
2. Översikt av utskottets behandling av propositionen och motionerna	133
3. Översikt över vissa motionsyrkanden inom energiområdet vilka näringsutskottet behandlar i andra betänkanden eller i yttrande till bostadsutskottet	135